

Nauka

Náboženství Křesťanského

dle

věroučení a bohosloví církve Ev. A. B.

ř Dobrému mládeže ewanjelické

a zvláště

Confirmandů a Confirmandů

sepsaná a vydaná

od

Dra Jozefa M. Lud. Gurbana,

církve Ev. A. B. kněze a faráře w Glukotém, vysloužilého seniorátu
Nitranského a superintendenta bývalé superintendencie Bresspurjské.

Druhé opravené a na dva díly rozmnožené vydání.

Díl I.

Turč. Sv. Martin.

Tiskem knihtlačiarskeho účastinárskoho spolku. — Nákladem spisowatelowým.

1879.

Revízia
1965

RÉVÍZIA 1976

U

Stav: ...
Číslo: ~~1~~ 100
Číslo: 100
Kaučukové podlažnicové
... ..

Belebné a Beleslawné

Pastorální Conferencii Nitranské,

zejména

členům a zakladatelům :

Bznessenědwojictihodným, Belebným, Dwojictihodným
a Wysoceučenyým

P á n ů m P a n ů m

J. Trokanowi, seniorowi, Aug. Rogowi, conseniorowi,
J. Leszkowi, notárowi, Paw. Slobodowi, pokladníkowi
seniorátu Nitranského, Lad. Paulinymu, Lud. Semia-
nowi, Lud. Sulcowi, Jan. star. Bôrowi, děkanům,
Gust. Holubymu, M. Coust. Erdelskému, Mich.
Bôrowi, Ant. Bodaymu, Alex. Trokanowi, J. Moc-
kowi, Paw. Štefánikowi, Gust. Piskowi, Wladim.
Gurbanowi, Paw. Beblawému, Janu Bôrowi, ml.,
Josefu Udobrému, farářům, † M. Roháčka (blahosl.
památee), Dan. B. Laučekowi, Paw. Gallassowi, Lud.
Bôrowi, kaplanům ;

pať všem přihlášeným se k Osvědčení Konference
Nitraně dne 18 října 1871

Vysocetěným, drahým a velemilovaným

Soubojovníkům a Bratrům v Pánu

obětuje, připisuje a posvěcuje

Spisovatel.

Posvěcení a předmluva.

Komu významněji mohu připsat toto moje wnowě spracované druhé wydání knižčky této, jako Wám, Komesníci, Wrstewníci, Soubojovníci, Bratři — a jedni z Wás i Synové a Učedníci — moji w Pánu?

Wj i dílu, jemuž já z milosti Páně již čtvrté desetletí sloužím, nejlépe porozumíte, je oceníte i dělníka bratra, zvyklého na špatnou odplatu swěta, nejwvhodněji odměníte. Práce mé cena leží w swobodném, beze wšseho se ohledání nazpět, wyznávání milosti Boží w Kristu Ježíšsi, a to w tom Ukřižowaném, který jest Židům a těm jejich pozlaceným lokajům pohoršením, Žekům pak a těm jejich Copistům bláznowstwím; odměna pak moje nejsladší, po které toužím, jest soucitné pohřžowání se w těch „wodách Siloe tisse tekoucích,“ tamtěmi pohrdnutých, ale od Boha požehnaných, a obmýwání se w tom „potoku čistém wody žiwé, swětlém jako křišťál,

tekoucím z trůnu Beránkova," v němž i já našel své ozdravení, pokoj a blahohojné naděje i věčného blahoslavenství. O šťastných těch, ježto chodí ku vodám Siloe tisse tekoucím!

Ani sám nemohl jsem tušit, jakové blaho pro mně, jakové výsledky pro církev utryl Pán v tom předsevzetí, mně nejmenšímu vnuknutém, zaujat se těch tichých vod Siloe: našeho písmověrného Lutheranismu (Unia, čili spojení Lutheránů s Kalvíny atd. V Budíně 1846) proti té záplavě Eufratejské Syncretismu, Unismu, Materialismu, ježto opanoval byl v čtyřiceti letech naši církev luteránskou v Uhorsku. Hodnot jest připomínati sobě těch důkazů milosti Boží, která nás zevšad obkličných modila a chránila. Naši profesori ex cathedra plnohubé metali blesky proti věrověrnému Lutheranismu, superintendenti se chvástali svým symbolů zamítáním, konventy dekretovali bezvýminečnou podrobenost pod Kalwinism, generální inspektor jeden zapovídal epistolami svými kázati o Těle a Krvi Páně na Svátosti oltářní, druhý v šlépějích jeho kráčeje pochodeň persekuce metal do řadů kněží a učitelů věrověrných, až i došel kulminace Neronovské, vydav se za bírice střeštěného věku a zavíral věromyznaniské gymnasia a semináře učitelské, sloužit mající k vychování kněží a učitelů pro půl milliona luteránských Slováků, třetí pak konečně jako ex cathedra

papež z předšednického stolce w gener. konwentě káral luteránskou církev, že za 350 roků neměla w Uhřích pomádarčit národy nemadarské! Ošablomaní pak páni patronové i w tomto seniorátě křičeli na nás, kdž jsme vydávali svědectví Bohu nassemu, Trojici blahoslavené: „vere non credimus, vere non credimus,“ hodní to dědicové „Latrocinii O-Turensis,“ z r. 1829. Z pantů svých zdála se vyfacovat brána uzamírající Sion lutheránský, všecko zdálo se odpadávat od Lutheranismu. Ačasové církve nassí již ani prosit nechtěli Pána o zachránění Jeruzaléma, ale puntowali se tu se „stéblem před větrem,“ tam „s Asfurem, oslem dimofým.“ Nejkráskavější protivy věromyznanské byly heslem konwentů a konwentikulů, „ssiboletem“ na stolicích Možjissomých sedících wítězů, připoussťejících a propoussťejících, aneb rozhánějících a mordujících pravých následovníků u wíře Lutheromých. Tu byl na čase výkřik Hammanů w proti tohoměkým (1785) Deistům a Rationalistům: „Není-li již žádného mnicha na světě, který by dosti silný byl w Bohu a w moci silny jeho k bojování proti těm pěkným a mocným duchům pod nebem, ježto stydí se za jméno své a raději Deistami, Rationalistami, nežli křesťany jmenováni býti chtějí.“ A nalezl se mnich ten i u nás, jako tam w Germanii, stam duchovní a popřední lidé slowenské církwe byl

ten mnich Hammanův, který zdvihl rukavici od moderních těch sektářů sobě hozenou, a — ejhle, Bratři, kde jsou ti Goliášové, co tak hrdě Davida Lutheranismu zmačkat chtěli? —

By, Bratři, víte, že zosobna mně nikdy neshlo při mém církevním auctorství o nějakou novou cestu, po nížto by přede mnou nebyl chodil žádný, ale právě já jsem byl w církví slowensko-lutheránské ten, jenž slowem i perem uprawoval jsem duchy na tu starou cestu, po níž veliký houf swatých kráčel. Několik mlád jsem byl a nepřistalo mi to walně spirati se mistrům „pěknoduchým,“ jedícím na stolicích Mojžišových, těm mocným knížatům a biskupům w Izraeli, ale kdože mohl zabrániti Pánu, aby to, co šlulo bláznovstwim u těch hrdinů kathedr, kanclí a konwentů, newywolil k zahánbení moudrých a to, co bylo před nimi mdlé, newywolil k zahánbení silných? Já s mnohými kříky a modlitbami před Pánem w komůrce kráčel jsem od jedné stanice ku druhé, od jednoho mezníku ku druhému po té staré cestě pod oným „oblakem“ a za onou „skálou.“ Z konwentů a akademických rozpraw w knihách a pojednáních časopisných sestoupil jsem ku vzdělávání wnitřních hradeb Siona lutheránského. Wědomoť Wám, Bratři, jak lehkou w mnoha církvích měla práci ta zlopowěstná agitace třesštěnců neznabožických, ježto wšsecky pochopy církevní na ruby přewraceli,

mnově ďáblem extemporisované úlohy církvi vnucovali, nešlýchané a w království Božím newídané cíle jí ukládali, církew ubohou od cíle toho, jí od Pána předuloženého, odwozující. To pak byly právě ty církwe, kde nauka wěro-
 wyznanská ochladla, — příčinou pastorálno-kněžské ochablosti a chabosti, — kde rozmnožené bylo takým činem swětáctwí na wšse strany a nenašytná, politická wládobažnost stran; kde Confirmace s celým tím dojevně krásným kruhem poswátných wědomostí a citů scwrkla se na pomrchní, plytké, mrtvé, ledabylé 9, 10, 11-letých dítek takřečené „přijímání ku zpovědi,“ hned při neúčasti celkowité církwe (proti zjewnému rozkazu Páně, jenž poroučel učiti národy), hned zase toliko při okázalosti ceremonielní rodičů a kněží, kde bohužel nic nemycházelo wíce na jowo jako marnost tamtěch a šablonowitost těchto! O tom, aby Confirmandové byli w stawě wydat počet komukoli z wiry swé, nebylo ani řeči. Namnoze docela Confirmacia i w zapomenutí přišla. W takých církwích potom omšsem, kdýž ta záplawa Eufratejská přišla a wodý Siloe tisse tekoucí pohrdáním w zapomenutí přišly, lehkou wěcí bylo odklidit wšselikou kázeň církewní, vyhazowat ze služby Boží prawowěrné fanceionále (u nás Tranošciuse), šhazowat kamže, odstraňowat kříže, Bohoslužbu redukowat na černé roucho — jako noc —, na possmourné předříkávání takřečených

modliteb bez wítězných zpěvů, Magnificat, Gloria, Agnus Dei, Introitů, Litaní, bez slavného triumfu Služby Boží, přisluhování totiž veřejného Večeře Páně, bez wýmluwného a zápalištěho zvěstování velikých tajemství Trojice blahoslavené atd. A jako bylo lehkou wěcí odrancomat takto církev lutheránskou z její ozdob a okras Bohem daných, tak lehkou wěcí stalo se opat toho, nadstawit a extemporisomat kdejaké nálezky lidské o mlaštenecké wěře („nebudmež ani Protestanti, ani Katolíci, ani Lutheráni, ani Kalwini, ani Starowěrci sjednocení, ani nesyednocení, ani Židé, ale budme jen Madarí.“ Gr. Zan), o Bohu mimotrojčinním, o obsnadnění liberálném cizoložstwa, smilstwa, diwého, ciwilního a kdo wí ještě jakého manželstwa, o zjednodušení a zkrácení Služby Boží atd. atd. W takých církwích, kde nauka wíry lutheránské na prázdny odesla, možno bylo omšem agitátorům planodrkotným wšselico proměst.

Wůči těchto rozwodněných wln Eufratesa před čtwtstoletim wydal jsem poprwé — k nálehání i církwě mé i Bratří (wiz předmluwu k prwnímu wydání) — Nauku náboženství křesťanského k dobrému mládeže ewanjelické. Byly to tiché wody Siloe; o této knížce nebylo po nowinách slychat takých křiků, jako o jiných spisecch ji předcházějících a následujících; alepoň můj cíl byl wěsti mládež k těm wodám Siloe,

tisse tekoucí. Načkolik dosáhl jsem cíle, není věci mou rozhodovat. Bám jest, který ukládá cíhly, námi hříšnický dělané, w stavení své. Bám jest nejlépe, Bratři, vědomo, jak se vody Siloe tisse tekoucí rozlévají po nivách církve slowensko-lutheránské a záplawa Eufratejská co potok wydutý ze dne na den více se ztrácí w zemi lidu nasseho. Nešpoň w nassém senio-
 ráte — a podobně snad i w seniorátech jiných, ze slowenských církwí a kněží záležejících — na-
 dobro očistěno jest humno nasse od bývalých těch takřčených katechismů, ježto Lutheranismu a církwi křesťanské mezi námi hrob kopaly.

A co řeknu o blahém působení Conferencií nassich pastorálních? Když nowá záplawa Eufra-
 tejská po 30-letých porážkách, na počátku tohoto desítiletí, hrozila nanowo we vypuchlém břichu svém w podobě takřčeného protestantárstwa pohrobiti ty vody Siloe tisse tekoucí, hetaerie tyto nasse wztýčily korouhew starou, programmem svým učinily Ježíše toho Ukřižowaného a se-
 řadily mohutný front proti sektářům, — proti kterým ani ta úřední církev lutheránská neodvážila se zjewně wystoupit se svědectwími svými —
 nanowo inspirácii písem swatých, zje-
 wení Boží w Kristu, platnost plnou Swátosti, Trojici blahoslawenou, nutnost přísahy na symbola atd. atd. zapírajících a odmítajících. Hetaerie tyto nasse

od osmi let již jsou tím Szaiássem, Achase Lutheranismu, na vody Siloe tisse tekoucí upozorňujícím. A jim, mimo wplywu jich dalšího na weškerou církev slowensko-lutheránskou, připsati dlužno i tento wnowě obživený cit staro-lutheránský sborů a církwí nassích, které jako i dnes Welebná církev Holičská přináležitost swou církwí k nám došwědčuje zasměcením Hodu Berántowu dne wšedního. Kdekoli hetaerie nasse slami Hód Berántů a swé twoření duchowní rozwijsi, tam wšade i církwě podíl berou na králowské Wečeři této. Necháwajit církwě nasse milé hučeti kolem sebe wody záplawy Eufratejské a shromaždují se s námi kolem wod Siloe tisse tekoucích. A to jestit a budiž nám také prozatím dost, abychom z plných srdci a hrdel zpíwali Hospodinu píseň nowou za jeho nekonečnou dobrotiwost a wěčná smilowání.

Dnt přichází ku pomoci těm, jenž wíce k wodám Siloe tisse tekoucím než k záplawě Eufratejské a k „Asuruowi, tomu oslu diwému,“ wzhlédají.

Komu tedy wýznamněji, komu důstojněji měl jsem připsat, obětowat a poswětit dílečko mé, nežli Wám, Bratři, kteří spolu se mnou chodíte obmýwat se we wodách Siloe tisse tekoucích?

Přijmětež tedy ubohou práci moji co důkaz mé bratrské lásky, úcty a wěrnosti, pať doplňte

co při ní jest neúplné, domluvte nedopověděné, ohladte co drsné jest a nedostatky promiňte; budiž pak slaven sám Pán náš Ježíš Kristus w nás a od nás až na věky; Amen.

Sen ještě slovo k tomuto druhému vydání „Nauky“ pro další ctěné obecnstvo lutheránské. W prvním tomto díle Nauky podávám mládeži křesťanství naše celé; druhý díl Nauky obsahovati bude we zvláštním, úplnějším zpracování osobnosti církve lutheránské, na níž historii dokázáno bude, že jest děvkou Páně věrnou, mající zaslíbení Boží.

Dáno w Hlubokém, dne 25 Junia 1879.

Dr. J. M. L. Surban,

farář Hluboký, předseda pastor. Conf. a
wysloužilý již děkan, sen. notár, senior
Nitranšký a byw. superintendencie Press-
purské superintendent.

Úvod.

1. O co člověk nejvíce pečovati má?

O to, aby byl v životě, při smrti a po smrti s Pánem Bohem, svým Stvořitelem a nejvyšším dobrým. Jan. 17, 20. 21.

2. Co ho nejlépe způsobným činí k tomu?

Náboženství.

3. Co jest náboženství?

Náboženství jest oslavování Boha poznáním, vírou a životem.

4. Jako oslavujeme Boha poznáním?

To se takto děje: Když my Boha poznáváme, tenkrátě čest a slávu Bohu vzdáváme, že dal takovou moc a způsobnost lidem, pomocí které oni i Nejvyššího Stvořitele nebe i země poznati mohou. Řím. 1, 19; Efez. 4, 17. 18.

5. Odkud poznáváme Boha a jako se ta známost jmenuje?

Boha poznáváme z Písem Svatých a z předobídných skutků Božích, známost pak ta jmenuje se bohosloví.

6. Které jsou ty hlavní skutky Boží?

Je nás stvořil, vykoupil a posvětil.

7. A zdaž jen náboženstvím a bohoslovím se Bůh oslavuje?

Jsou i jiné známosti a vědy, jimiž se Bůh oslavuje. Poněmadž i ti duchové, jenž zpytují přírodu, i ti, jenž vynalézají cesty na mořích, i ti, jenž vyměřují běhy hvězd a měsíců, i ti, jenž pobožným mudrctvím, řečnictvím, malbou a jiným uměním se významenávají, dary své od Boha přijali, a užívajíce je takto k dobrému bližních, tím vším Boha, Stvořitele svého oslavují. Ale oni mají při tom i jiné cíle, náboženství však za jediný cíl má slávu jména Božího rozššřovat a sice předně pravou známostí Boha. „Abys tebe samého pravého Boha, a toho, kteréhož si ty poslal, Ježíše Krista poznali.“ Jan 17, 3.

8. Co je to „Písmo Swaté,“ z něhož my učíme se Boha poznávat?

Písmo Swaté jest Slovo Boží, skrze Proroků, Ewanjelistů a Aposstolů wnutnutím Ducha Swatého sepsané a nám, aby sme z něho učili se Boha znát a jej oslawovat, zanechané.

9. Jako se všeobecně dělí Písmo Swaté.

Na Starý a Nový Zákon.

10. Které jsou knihy Starého Zákonu?

Ty, které před narozením Krista Pána Mojžiš a Proroci sepsali a které starozákonní

církvi židovské sfrze Duchu Swatého poručené byly k ostrihání a zachowávání.

11. Které jsou knihy Nowého Zákona?

Ty, které učedníci, Ewanjelistové a Aposstolové Pána Jezu Krista mniknutím Duchu Swatého sepsali a církvi nowozákonní k zachowávání zanechali.

12. Co jest Prorok?

Duchem Božím naplněný, budoucí věci, wztahující se ku králowství Božímu a spasení lidstému předzwěstující a ten tohowěký swět k duchowním a těm wyšším skutkům powzbuzující a wedoucí wědomec.

13. Imenuj jmena Proroků starozákonních!

Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel, Daniel, Dzeáš, Joel, Amos, Abdyáš, Jonáš, Micheáš, Náhum, Abakuf, Sofonyáš, Aggeus, Zacharyáš a Malachiáš.

14. Co jest Ewanjelista a kteří jsou Ewanjelistové?

Ewanjelista jest ten posel, který nám to radostné poselství přinesl, že Kristus přišel na swět a donesl nám hříchů odpustění a život wěčný. Jsou pať Ewanjelistové: Sw. Matouš, Marek, Lukáš a Jan.

15. Co jest Aposstol?

Aposstol znamená tolik, jako poslaný zwěstowatel wíry křesťanské.

16. Kterí byli Aposstolové Kristowi poslani na swět?

Porádkem tímto je jmenuje swatý Lukáš w Skut. 1, 13 a 26: Peter, Jakub, Jan, Ondřej, Filip, Tomáš, Bartoloměj, Matouš, Jakub Alfeů, Šimon Zelotes, Judas bratr Jakubům, a na místo zrádce Židásse zvolený Iosef Matěj.

17. Co prorokovali Proroci Starého Zákona?

Příchod Messiasse, t. j. Spasitele národů wšech, ale obzvláště narodu židowského.

18. Také radostné poselství přinesli Ewanjelistové?

Že se již narodil ten wšem národům žádoucí swěta Wnkupitel, že činil divy, učil w chrámě, w škole i po městech, trpěl od neměřících židů i pohanů, ukřižován i zavražděn byl na kříži pro hříchy wšeho swěta, pochován a kamenem přivalen byl, awšak třetího dne wstal z mrtvých a tak přemoha swět, peklo, smrtedlnost, wstoupil na nebesa, odkud přijde zas souditi živých i mrtvých.

19. Odkud to poznáváme, že Písmo Swaté jest Slovo Boží?

Že Písmo Swaté jest Slovo Boží, to poznáváme odtud po: 1) že ono Prorokům, Ewanjelistům a Aposťolům skrze Ducha Swatého wnučuté jest: II. Petr. 1, 21; II. Tim. 3, 16. 17; 2) že proroctwa mnoha sta lety předpověděná se naplnila, což tělo a krev, ani rozum a moudrost lidská zjewiti nemohli lidem; 3) že Duch Sw. působí u těch, kteří upřímně,

pobožně a měřícím srdcem čtou Písmo Swaté, Ž. 19, 8; 119, 130; Jan 7, 17; Řím. 10, 17; I. Jan 5, 6; 4) že nad wšsecku pochytlost wywýššené diwy potvrzují Božíkou moc Slowa Božího w Písmech Swatých složeného, Mark. 16, 20; Mat. 11, 3—5; 5) wšsecky knihy Starého a Nowého Zákonu, byť jsou i we welmi rozličných a od sebe vzdálených časích sepsané, předce se úplně srownávají a důstojný jeden celek tvoří, tať že neodolatelně odtud zawiráme, že tať dokonalé dílo jediné Duch Swatý wytvořiti mohl, I. Kor. 2, 12; 6) židé zatwrdili jsou do dnes žiwí swědkowé prawdy písma swatého; 7) že žádné knize tať wšseobecně nerozumí celé člowěčenstwo, jako rozumí Bibli Páně, kdž se jen s pořou a wěrnou poslušností čte, Mat. 11, 25. 26; II. Kor. 4, 3. 4; II. Petr. 1, 5—9; V. Mojž. 6, 4—7; 8) že sám Kristus Pán na Starý Zákon, co na Písmo Swaté, co na slowo Otce swého se odwołává, Jan 5, 39; Mat. 5, 17; Luč. 24, 25—27; Jan 15, 26; I. Kor. 2, 12. 13.

20. Které knihy obsahuje Starý Zákon?

I. Starý Zákon obsahuje w sobě následující knihy historické: 1) Pět knih Mojžissowých, z nichž prwní jmenuje se Genesis, t. j. wzniť čili počátek, druhá Exodus, t. j. wnjítí (totiž z Egypta národu židowského), třetí Leviticus, t. j. kniha Lewitů, čili kněžů, w nížto se jim

pominnosti předpisují a práva udílejí, čtvrtá Numeri, t. j. čísla aneb spočítání (kde se sčítuje národ židovský), pátá Deuteronomium, t. j. druhé, čili nové zákonodárství, kde Mojžiš opětuje národu všecky zákony, anebo v proměněných okolnostech je též proměňuje a přísné jejich zachovávaní nakládá. (Viz otázku 56. Pozn. 2.)

2) kniha Jozue, 3) kn. Soudců, 4) kn. Rut, 5) dvě knihy Samuelovy, 6) dvě kn. královské, 7) dvě kn. Paralipomenon, 8) kn. Ezdrášova, 9) kn. Nehemiášova a 10) kn. Ester.

II. Starý Zákon obsahuje v sobě po druhé knihy poučné, a sice 1) kniha Jobova, 2) kn. Žalmů, 3) kn. Přísloví, 4) kn. Kazatele, 5) Píseň Salamounova.

III. Starý Zákon obsahuje v sobě po třetí knihy proročké proroků starozákonních. (Dt. 13.)

Všecky tyto knihy jmenují se i knihy kano-nické, na které se sám Kristus Pán a apoštolové odvolávali, k rozdílu od knih apokryfických, na které nikdy odvolání se neděje.

21. Co jsou a které jsou ty knihy apokryfické?

To jsou knihy, které nejsou sice jedné a téže s Písmem Svätým vážnosti, ale však s dobrým a mnohým užitkem se čísti mohou a mají, jakožto takové, které vyplňují mezeru mezi proroky a naplněním Božím v Kristu Ježíši. Jsou pak ty knihy apokryfické následující: 1) kniha Tobiášova, 2) Modlitba Manassésova, 3) kniha

Judith a Báruch, 4) Přídawkové ku prorocství Danielomu, 5) dvě knihy Ezdráššowe, 6) Přídawkové ku knize Ester, 7) tři knihy Machabejské, 8) kniha Moudrosti a 9) kniha Sirachowa.

22. Z kterých knih pozůstává Nový Zákon?

Nový Zákon pozůstává: 1) ze čtyř Ewanjelií, 2) ze Skutků Apostolských, které se i knihy historické jmenují, 3) z jedenadwadcet epistol, které se též knihy poučné nazývají a 4) ze Zjevení sv. Jana. Takto po sobě následují: Ewanjeliium sv. Matouffe, Marka, Lukáše a Jana; sv. Lukáš pak wypsál skutky apostolské; epistole psali: Swatý Pawel 14 epistol psal, a fice: jednu k Římanům, dvě ku Korintským, po jedné ku Galatským, Efezickým, Filipenským a Kolossenským, dvě k Thezsalonycenským, dvě k Timotheowi, po jedné k Tytowi, Filémonowi a k Židům; sv. Jakub psal jednu, sv. Peter dvě, sv. Jan tři a jednu sv. Juda; prorockou knihou jmenuje se Zjevení. sv. Jana.

Poznámka. Mezi učenými bohoslovci jsou hádky i o apokryfách nowozákonních, mezi které chtějí jedni vřaditi listy Jakubů, pak k Židům a Zjevení sv. Jana; ale je to vše hádka učená než životná, a církev uznává za kanonické všechny spisy v odpovědi 22. vypočtené.

23. Jako oslawujeme Boha wírou?

Boha tak oslawujeme wírou nassí, kdž wšsemu tomu, w čem zjevení se jeho pozůstává

wěříme a wíru tuto písněmi, chwálami, wzhýwaním a modlitbami rozněcujeme w srdcích swých.

Poznámka. Dvojí jest způsob zjevení Božho, přirozený totiž a duchovní (positivní). My jednáme v této Nauce hlavně o positivním, čili duchovním zjevení se Boha. Přirozeně zjevuje se Bůh v duchu a svědomí národů, o kterém praví sv. Pavel Řím. 2, 14. 15. Podle způsobnosti, přijímatosti a přirozené šlechetnosti srdce má tu náboženství svou tvářnost a větší neb menší duchovní dokonalost. Pohanství na příklad starých Slovanů ve srovnání s pohanstvem mnoha jiných národů stojí o mnoho blíže ku křesťanstvu a může se o něm říci, že ze vzdálí padalo na něj to „pravé světlo, kteréž osvěcuje každého člověka přicházejícího na svět.“ Jan 1, 9.

Přirozeně zjevuje se Bůh dále i v němé přírodě, kterou tak krásně opisují žalmy: 19, 1—5; 104, 24; 103, 22, a o které staroslovanská poesie, řečtí básníci a mudrci, římsí řečníci a historikové, ano i jiní pohané už téměř křesťanské náhledy přechovávali. Ano i ti nejostrovtipnější zpytatelé přírody, jako Koperník, Slovan, Kepler, Němec, Newton, Angličan, byli nejpobožnější mužové.

Přirozeně zjevuje se Bůh konečně i v dějinách národů, kde patrně mocnou jeho ruku žehnající i trestající cítíme a spatřujeme. Dan. 2, 20. 21. Sv. Pavel objevil vládu Boha v dějinách velmi důvtipně, jako vypravují Skut. Ap. 17, 22—32. Náhled pohanský: Natura dux ad honestatem! Náhled křesťanský docela jiný u Jana 3, 6: což se narodilo z těla atd.

24. Jakowými to písněmi, chwálami, wzhýwaním a modlitbami oslawuje se Bůh?

Písněmi duchowními, chwálami Bohu za Krista nám k spášení poslaného wzdáwanými, wzhýwaním Boha Trojjediného a modlitbami za milost, oswícení, požehnání a jiné dary we jméno Kristowo u wíře přednášenými.

25. Jako oslawujeme Boha životem?

Když život swůj tak zřizujeme, aby on swědčil o tom, že duffe nasse po Bohu touží,

s ním obcovati žádá a co nejvíce v dokonalosti duchovní k němu přiblížiti se usiluje. Mat. 5, 48; Efez. 5, 9; Jak. 4, 8.

26. Čeho dosahujeme takovýmto náboženstvím?

Dosahujeme pokoje svědomí, milosti Boží a vyslyšení prosb našich. Jan 14, 13. 14; I Jan 1, 3. 6.

27. Je-li na světě takový národ, který by neměl náboženstva?

Není takového národu.

28. A či mají vsescky národy jedno náboženství?

Nikoli, na světě jest více náboženství, a sice pohanské, židovské, křesťanské a muhamedánské.

29. Co víš o pohanském náboženství?

Pohané neznají Boha živého a powěřivě za to mají, že svět a člověk jest pod ochranou více bohů a bůžků, kterýchžto domnělých bohů hněv a zuřivost usilují se krotiti kouzly a oběťmi. Pohanské náboženství není pravé náboženství, ale jest toliko modloslužba, powěra a blud, jenž udržuje národy v ustawičném strachu a slepotě. My křesťané „víme, že modla na světě nic není, a že není jiného žádného Boha, než jeden.“ (I Kor. 8, 4.) Tuto tmou ale pohanskou wysvětluje Spasitel náš u Mat. 6, 21—23; Jan 8, 47.

30. Co víš o pohanství našeho národu?

Předkové naši, Slowané, klaněli se v starověkosti „bohům spásám,“ jako nazývali své

modly, kterým také na způsob jiných sousedních pohanů oběti přinášeli. Mezi ta božstva jejich náležely bohyně: Sláva, Živa, Lada, Wesna, bohové pak: Swantowit, Radhost, Perun, Tur, Triglaw, menší bůžkové: Zmoť, Štrateť, Piku-lik, rozličné menší bohyně, Wilj, wodní panny, Rusalky; mimo těchto mnohých bohů a bůžků věřili ještě — ačkoli víra ta nebyla jasná — w „Boha nebesného,“ kterému však, poněwadž o něm ničeho jiného neslychali, než že je někde na nebesích, ani nestawěli oltáře, ani chrámy, ani nepřinášeli obětě. O všech těchto předřečených a mnohých jiných domnělých božských byt-
nostech bájili si nassi předkové rozličné, často velmi wtipné a důmyslné pohádky a powěsti, až je konečně Cyrill a Method zbamili této tmy a uwedli je w přediwné swětlo Syna Božho, Jezu Krista, podawše jim w jazyku jejich srozumitelném knihy Písma Swatého a uwedše jim we známost toho Boha nebesného, kterého zpomínali oni, anižby ho byli poznali.

31. Co wiš o židowském náboženstwi?

Židowské náboženstwi učí, že jest jen jeden Bůh a sice Bůh židowský, který jen židů miluje a jiné národy, pohanské i křesťanské jim podmaňuje; slibuje swým wěřícím panstwi tělesné nad jinými národami. Tento blud zjewe-
nému Slowu Božimu se protivící podwracuje tože Slowo Boží. Skut. 10, 34. 35.

32. Co víš o muhamedánském náboženství?

Je to výmysel Antikristů. Bludař Muhamed 611. roku po narození Krista Pána povstal proti Ewanjelium Syna Božího, nadhodil se sám za proroka Božího, pak ohněm a mečem potíral škrze svých následovníků církev křesťanské. Z rodného svého města Mekky byl r. 622 dne 15. Zulia vyhnaný, již ale r. 630 vybojoval zase město toto a utvrdil ukrutnostmi své náboženství, izlamem také nazývané. Proti Bibli Páně postavil svou vlastní knihu, kterou koranem jmenují a v které učí boha, jakéhosi Allaha a sebe, jako jeho proroka poznávat a ctít; slibuje pak svým věřícím tělesné rozkoše, ženění se a wdávání i po smrti, předpisuje mnohoženství a vyhláští křesťanů za džaurů, t. j. pŕů. Pravý to tedy Antikrist. Bludy tyto podvrací Ewanjelium Pána našeho Jezu Krista. Mat. 22, 30; Řím. 14, 17. 18; Luk. 17, 20. 21; Mat. 5, 22.

Poznámka. Co víš o jiných ještě sektách, školách a mudrlantstvích více nebo méně k pohanstvu, nebo židovstvu, nebo muhamedánstvu se klonících, ale k žádnému nepřislouchajících a ani ku křesťanstvu se povýsiti neznajících?

Známe i takové výrostky plané na stromě vědění dobrého a zlého, o nichž poučuje nás Ev. Jan. 16, 2. 3; Řím. 10, 2. 3; II Petr. 2, 1—3; ti všickni protivili se křesťanstvu a neprináleželi ani k těm náboženstvím sice nedokonalým ale předce aspoň úmysl měvším, chtějí přijíti do jakéhosi obecenství a obcování s Nejvyšším. Jména všelikých těch škol a sekt a mudrlantství i za panování pohanstva i pod nadvládou křesťanstva jsou mnohá, mezi nimi jmenujeme: Atheismus, jenž říká v srdci svém, že není Boha; Polytheismus, jenž množství bohů sobě ze stvořených věcí dělá;

Dualismus, jenž dvojí božstvo, na dobré a zlé; Pantheismus, jenž Boha na svět a svět na Boha obrací a jak zjevení Božímu, tak zdravému rozumu a duši nesmrtečné se protiví a jí odporuje. Žádná však z těchto škol a sekt nebyla vstavu založit náboženstvo na světě. O jiných sektách v dalších otázkách promluvíme.

33. Co víš tedy o náboženství křesťanském vůbec?

Křesťanské náboženství učí poznávat a ctít Boha zjeveného, všeho světa Stvořitele, Zdržovatele a Opatronníka, který se zjevil světu jako Otec, Syn a Duch svatý; jako Bůh Stvořitel, Bůh Vykupitel, Bůh Posvětitel. Svaté náboženství toto slibuje a dává život věčný všem, kteříž v Krista, Syna Božího uvěří, pokrstí se a život svůj ve všem podle přikázání jeho zřídí a zdokonalí. Mat. 28, 18—20.

34. Které z těchto náboženství jest nejdokonalejší a tudíž i pravé náboženství?

Nejdokonalejší ze všech světa náboženství jest křesťanské, nebo ono nemá původ v nedokonalých domněnkách a bájích lidských, ale v samém nejdokonalejším a jedině svatém Bohu; dokonalost jeho pak i v tom se dokazuje, že kdo je má a jím se řídí v činění i nechání svém, s Bohem samým obcuje a účastným se též stává Boží slávy a dokonalosti. Mat. 5, 48; I Kor. 12, 4—12.

35. Saký jest rozdíl mezi náboženstvími těmito?

Bohanství hledalo a hledá, ale nenacházelo a nenachází pravého obecnství s Bohem živým; starobylé židovstvo hledalo a nenalezlo toho

obecenství; nomově, talmudické židovstvo tak jako i muhamedánstvo hledá sice, ale pořád a pořád zamítá to jediné obecenství možné s Bohem, skrze Krista Ježíše. Jen křesťanství i hledá i nachází toto obecenství, a nachází ho v Synu Božím Ježíši Kristu, skrze Něhož znovuzrozeno jsouc skutečně, živě a pravdivě obcuje s Pánem Bohem, když Ježíš ze Slova Jeho poznává, poznaného i před světem uznává, vyznaného pak v obcování s lidmi a v celém svém životě následuje. Jan. 17, 21—23. (Srown. Dr. Philippi, Glaubenslehre.)

36. Na kolik částek dělí se naše Nauka náboženství křesťanského?

Nauka naše náboženství křesťanského dělí se na čtyry částky, z nichž I. jedná o Bohu Otci, II. o Bohu Synu, III. o Bohu Duchu Svátém a IV. o Církvi svaté obecné křesťanské.

I. O Bohu Otci.

37. Co jest Bůh?

Bůh jest v své podstatě, bytnosti a vlastnostech nejdokonalejší duch. Jan 4, 24; Dan. 2, 22; Jan 1, 4. 9; I Kor. 2, 10. 11.

38. Co víš o podstatě Boží?

Podstata Boží v tom záleží, že jest pravdivý, věčný a blahoslavený (Sž. 44, 6; Řím.

11, 36; II Mojž. 20, 2. 3); že se nám dá wá
 sřrže Slowo Boží a Ducha Swatého znáti
 (I Kor. 2, 10); že má žimot sám w sobě
 (Jan 5, 26; Jer. 10, 10; Ž. 36, 10; -84, 3;
 Skut. 17, 25); že jest osoba wšsemohoucí,
 wěčná (Izai. 41, 4; 43, 10. 11; Ž. 94,
 8—10); že jest neproměnitelný (Žid. 1,
 11. 12; Izai. 44, 6; Jak. 1, 17); že jest
 trojjediný, Dtec, Syn a Duch Sw. (V Mojž.
 6, 4; Efez. 4, 6; II Kor. 13, 13; Mat. 28,
 19; I Tim. 6, 15. 16; Jan 5, 26, 11; 2,
 3. 18; 10, 30; 14, 6. 16; I Jan 5, 20;
 Kol. 1, 15. 16; Jan 16, 14. 15.)

39. Jako učí církev nasse o této podstatě Boží?

Církev nasse s velikou jednomyslností učí,
 že wyznání Nicaenské o jednotě podstaty Božské
 we tři osobách prawda jest a má beze wšseho
 pochybowání přijímána a wěřena býti. Totiž že
 jest jedna podstata Božská, která i se jmenuje
 i jest Bůh wěčný, netělesný, nerozdílný, ne-
 smírné moci, moudrosti a dobroty; Stwořitel
 a Zdržowatel wšsech wěcí, widitedlných i ne-
 widitedlných, a předce tři jsou osoby stejné pod-
 staty a moci a spolu wěčné, Bůh Dtec, Bůh
 Syn, Bůh Duch Swatý. Pod slowem pak „osoba“
 rozumějí to, co w příčině té a pod tímže slowem
 rozuměli církevní otcové, totiž nikoliw částku
 neb wlastnost jiného, ale to, co wlastně samo
 sebou jestwuje.

Proto zatracuje vsecka kacířstva, powstała proti článku tomuto, jako kacířstvo Manichejské, jenž dvoje božstvo stanoví, dobré a zlé, Valentinianů, Arianů, Eunomianů, Mahomedánů a všech těchto podobných! Také zatracuje církev nasse Samosatenských, starých i novějších, kteří jen jednu osobu Božství přijímajíce o Slovu a Duchu Svatém podobně a nepobožně rozumují, že nejsou to osoby Božství rozdílné, ale že „Slovo“ značí jen slovo lidské, čili hlas a „Duch Svatý“ že jest jen jisté pohnutí přistvořené věcem stvořeným.“

Takto učí Církev nasse v I. článku Augsb. Vyznání. Apologii pak učí a potvrzuje to učení takto: „První článek vyznání nasseho i protivníci nassi schvalují, v kterém vyložili sme víru a učení nasse o Bohu, že jedna jest Božská věčná, nerozdílná bytnost, ale tři jsou rozdílné osoby v jednotě věčného Božství: Otec, Syn a Duch Svatý.“ (Viz Apol. v překladu Jana Lesky, str. 5; potom Články Smalk. I., 1. 2. 3. 4. Katech. I. II. III.)

40. Co víš o bytnosti Boží?

Bůh sám sobě bytnost dává, o níž leda blázen pochybuje (Ž. 14, 1. 2), a tato bytnost Boží známa jest všechněm národům, zvěstuje se i tam, kde ani knih, ani škol se nenachází, jest Bůh v srdcích lidských, v duchu a svědomí (Řím. 1, 19—23); ale nejjasněji bytnost Boží

nám umozuje w známost Písma Sw. (I Kor. 3, 16).

41. Sačo nás Písma Sw. wyučuje o bytnosti Boží?

O bytnosti Boží nás již Mojžiš (I, 1, 1.) učí, že „Na počátku stwořil Bůh nebe a zemi;“ Žalmista pak (Ž. 33, 6. 9.) že „Slovem Hospodinovým nebesa učiněna jsou a duchem úst jeho wšsecko wojsko jejich, nebo On řekl a stalo se, On rozkázal a postavilo se;“ swatý Jan (w Zjem. 4, 11) wzhůvá Boha: „Nebo Ty Bože stwořil Si wšsecky věci a pro vůli Tvoou trwají i stwořeny jsou.“ Tato bytnost Boží je sama láska podle písem; Bůh zajisté nejen stwořil z ničeho světly a swěty (Žid. 11, 3), ale i nejmenššimu živočichu život a žiwnost dáwa (Mat. 6, 26—30), tať, jako o celé pokolení lidšté pečowal, kdžž mu z lásky pouhé Syna swého dal (Jan 3, 16), a tento Bůh náš „nebydlí w chrámích rukou udělaných.“ Skut. 17, 24.

42. Sačo chápeš tuto bytnost Boží dále?

Poněwadž wěřim, že Bůh jest duch (ot. 37.), hned též pochopujem, že bytnost jeho zase jen od ducha poznána a pochopena býti může (Jan 4, 24); ale poněwadž ne každý duch je znomyzrozený, ale mnozí jessťe se swětem hynou (I Jan 2, 17), bytnosti Boží stává se účastným jen duch znomyzrozený, jako dí Pán Ježíš: „Nenarodí-li se kdo znomu, nemůž widěti králowstwi Božího.“ (Jan 3, 3.)

43. V čem se zjevuje nejvíce bytnost Boží?

V hlubinách velikých tajemství plných, kteréž člověk ovšem obdivovati, jim pokorně věřiti a jimi se potěšovati může a má, vypátrati je však dokonale na této zemi a v této nedokonalosti nepodaří se žádnému člověku hříšnému. Sž. 55, 8. 9; Řim. 11, 33.

44. Jak možno předce i hříšnému člověku sblížiti se ku tajemstvím těmto?

Mnoho cest zdá se vésti ku tajemstvím těmto bytnosti Boží, ale nejprímější, nejkratší a nejjistější ze všech jest víra (Žid. 11, 6). K víře přidej skusění, to jest naplň nejprve co ti káže slovo Boží a potom očekávej na Boha. Mat. 6, 31—33. Ve skusění křesťana je nejšladší okusění bytnosti milosrdného Boha. Ž. 95.

45. Víš co víš o vlastnostech Božích?

Vím nejprve to, že jest rozumu mému nepochopitelná podstata a bytnost Boží a tak i ty vlastnosti nepochopitelného Boha nejsou pro můj rozum k pochopení; ale věřím, že Slova Božího pravda jest i pro můj rozum pravdou spásitelnou, byť i ne úplně pochopenou.

46. Může co praví Písmo svaté o vlastnostech Božích?

I. Bůh jest dle Písem sv. jako pravý Bůh v šemědouce a), nejmoudřejší b), nejspravedlivější c).

Pozn. a) Ž. 139, 1—4; Mat. 10, 29, 30; Žid. 4, 13.
b) I Tim. 1, 17; Řím. 11, 33; Iz. 40, 13. c) Řím. 2, 6;
Ž. 146, 8; Ž. 5, 5—7; Ž. 1, 6. (Otázka 38.)

47. Co praví Písmo svaté o vlastnostech Božích po II.?

II. Bůh jest podle písem, jako věčný Bůh: Všudpřítomný a), nejsvobodnější b), nejsvatější c).

Pozn. a) Ž. 90, 2; 139, 7—10; I Král. 8, 27; Iz. 41, 4; Jer. 23, 23, 24. b) Ž. 136, 6; 115, 3. c) Luk. 1, 49; Zjev. 15, 4; III Mojž. 11, 45. (Srov. otázku 38.)

48. Co praví Písmo svaté o vlastnostech Božích po III.?

III. Bůh jest podle písem jako Bůh blahoslavený: Nejvyšší osobnost a), jest všemohoucí b) a koruna všech těchto vlastností Boha blahoslaveného jest: sláva, velebnost a důstojenství věčné c).

Pozn. 1. a) Osobnost tuto nesmíme sobě představovat jako osobnost lidskou, proto, že ne osobnost lidská slouží za obraz osobnosti Božské, ale dle obrazu svého stvořil Bůh osobu člověka a vdechl mu duši nesmrtedlnou; jako nejvyšší osobnost, nevyslovitedlnou jazykem lidským, známe Boha ze Žal. 33 a 104; 11, 4; 94, 9; Žid. 1, 3; Dan. 4, 32. (Viz otázku o osobách Božství pod I, II a III částkou Nauky.)

b) Ž. 115, 3; 33, 6—9; Luk. 1, 37; Efez. 3, 20.

c) Ž. 8, 10; 145, 3—6; 102, 26—28; I Paral. 29, 11.

Pozn. 2. Potěšení křesťanů upřímně Slovu Božím věřících z těchto vlastností jsou veliká a drahocenná v životě i při smrti, v bídách a bojích ne méně, než na výsluní štěstí a pokoje časného. Na to má se mladá mysl upozornit. Zde některé pohledy na historii i království Božího i světa tohoto.

Doufanlivosti té, která na Boží vlastnosti se opírá, odměna jistá jest zaslíbená. Ž. 37, 5; Žid. 10, 35; žena Jobova je odstrašující příklad zamítání takovéto doufanli-

vosti. Job. 2, 9—10. Rozdíl mezi Dávidem a ženou Jobovou! Farizeové a biskupové židovští na svou moudrost a opatrnost spoléhali proti Přísl. 3, 5; Žal. 146, 3. Doufanlivost v Boha zamítal i Nabuchodonozor, Dan. 4, 27—30; 3, 14—18. Goliaš, I Sam. 17, 37—51. Absolón s Achitofelem, Faraó s koňmi a vozy svými. Xerxes, jenž z bouřené moře dal pruty šlehat. Napoleon prvý, jenž se z modliteb národu ruského r. 1812 vysmíval a svými kanónami je umlčet chtěl -- ale sám i s půl millionem svých pomocníků porážku hroznou sobě utřil. Všickni tito a jim podobní zahanbení byli dle modlitby Jerem. 17, 13: „O naděje Izraelova, Hospodine, všickni, kteříž tě opouštějí, nechť jsou zahanbeni.“ Ž. 22, 5. Kdo doufal? Sidrach, Mizach, Abdenago, dle Daniele, David, Job, Mojžíš, Kristus. Čítat: I Sam. 23, 24—28; I Král. 17, 21. II Král. 6, 1 násl.; Žid. 11, 1 násl. Příklady z historie: Chrysostomus, Mistr Jan Hus, Jeronym Pražský, Luther. Zvláště tento poslední bohatý jest předmět úvah v tomto směru. Když mu Cajetan hrozil císařem, papežem a jinými vrchnáři a tázal se ho, že kam se uteče? „Kam se uteku?“ pravil, „nu — pod nebe! pod nebe se uteku!“ A když mu bohatýřští rytíři jeho strany, Sickingen a Berlichingen, ponoukali ochranu, řekl: „Vážím si Vaší obrany, milí pánové, ale já chci jen Krista samého míti za ochrance. Maje jíti do Wormsu k zodpovídání se za učení své r. 1521, byl z přátelské strany odrážen od této cesty, která by snadně mohla takový konec míti, jako před sto lety Husova do Kostnice, ale Luther doufaje toliko v Pána svého, řekl: „že když jeho nepřátelé i tak veliký oheň zapálí, žeby od Wormsu do Witemberku šlehal, on že předce půjde ve jméno Boží.“ A také šel. Historie je plná příkladů takovýchto potěšených a posmělených srdcí z vlastností sobě známých Boha našeho.

49. Saťová ještě jiná jména zvěstují nám tuto podstatu, bytnost a tyto vlastnosti Boží v Písmě sv.?

Vypočítati chci jen ta hlavníjší jména Boží. V Písmích sv. se Bůh nazývá: Králem všech králů 1), Nejvyšším 2), Svatým Izraelským 3), Mstitelem 4), Soudcem 5), Zpýtaelem srdcí 6), Hospodinem zástupů 7), Vysvoboditelem 8), Otcem 9), Slitovníkem 10), Hradem a Skálou

11), Kefem udatným 12), Bojovníkem 13) Pastýřem 14), Útočištěm 15), Pramenem vod živých 16), Pavézou 17), Utěšitelem 18), Svědkem na Výsostech 19). Ze všech těchto jmen teče hojná známost do srdcí a myslí našich toho, co jest Bůh ve své podstatě, bytnosti a vlastnostech.

Pozn. a) 1) Ž. 145; I Tim. 6, 15. 2) Ž. 7, 18. 3) Izai. 43, 3. 4) Nah. 1, 2. 5) Ž. 7, 9; I Mojž. 18, 25. 6) Ž. 7, 10. 7) Iz. 51, 15. 8) Dan. 6, 27. 9) Iz. 63, 16; Efez. 3, 15. 10) Jak. 5, 11. 11) Ž. 91, 2. 12) Jer. 20, 11. 13) II Mojž. 15, 3. 14) Ž. 23, 4. 15) Ž. 18, 3. 16) Jer. 2, 13. 17) I. Mojž. 15, 1. 18) Iz. 51, 12. 19) Job. 16, 19.

Pozn. b) Mimo židů, mohamedánů a sekt v poznámce k ot. 32 a jinde dosud pojmenovaných brojí proti Bohu tomuto živému a pravému v novějších časech Deismus čili Naturalismus a Darwinismus; tamten mátoží v hlavách pustých a nechce na zemi trpět Boha — jako opak tohoto je již připomenutý (k ot. 32) Pantheismus, který Bohu místa v nebi nepřije; Darwinismus je shovadění člověka k nesmrtnosti stvořeného; Darwin totiž nevěří na stvoření člověka Bohem, ale dává se mu vylihnout z opice, tak že mudrc tento nejen Bohu upírá moc stvořitelskou, ale i člověku, tak jak ho mohl již z historie poznat, upírá ducha osobního. Všem těmto sektářům stalo se dle Joba 5, 12—14.

50. Jakó uči, věři a vyuzává Cirkem o Bohu Otci?

První članek víry obecné křesťanské zní: Věřim v Boha Otce atd. Co jest to? Věřim, že mne Pán Bůh atd.; první Boží přikázání zní: Nebudeš mítí Bohů jiných atd. Co jest to? Máme se Pána Boha atd.; druhé Boží přikázání zní: Nemezmeš atd. Co jest to? Máme se Pána Boha atd.; třetí Boží přikázání zní:

Pomni atd. Co jest to? Máme se atd. Mimo takového učení myznáváme v Církvi i po domích zpívající: Věříme v jednoho Boha (Tranošc. str. 5), Věříme srdečně (str. 42), Věřímež v Boha jednoho (str. 130), Věříme v Všemohoucího (str. 241), Věříme z srdce upřímného (str. 283), Věříme všickni (str. 299), My všickni věříme (str. 353).

51. Je-li toto Boha poznání již úplné a ku spasení dostatečné?

Nikoli. Na tomto stupni známosti ani jen úplně ještě Boha neznáme, tím méně spasení docházíme, poněvadž kdo v Boha pravého věří, ten musí i v toho věřiti, který nám o něm pravou známost zjevil a sdělil a který od něho poslán byl na svět, aby spasen byl svět skrze něho. A proto ku známosti naší Boha podle jeho podstaty, bytnosti a vlastnosti připojiti ještě musíme i poznání a víru v Pána Ježíše Krista, Vykupitele světa.

Poznámka. Dr. M. Luther píše: „Bůh nechce takto toliko poznáván býti, t. j. jako Stvořitel nebe i země, ale v rouše tom a podobě té, v jakové se nám kázati dává, že totiž poslal Syna svého, aby nás vykoupil. Nebo ačkoliv i znali bychom Boha co stvořitele nebe a země — nikoliv ale též co Otce, který Syna svého poslal na svět, aby ho vysvobodil od hříchů a smrti věčné — předce bychom pravé známosti o Bohu neměli. Poznávat Krista, jako Syna od Otce poslaného, znamená věřit a znát, kterak on na zem přišel, pro naše hříchy trpěl a umřel, odpuštění hříchů nám vyzískal a milost daroval. Na tom zajisté stojí naše spasení a potěcha ve všech potřebách, abychom věděli, že nikde rady a pomoci, ani na nebi, ani na zemi není proti

hříchu a pokušení každému, než toliko tato víra. Nebo když to jedno vím, že Kristus mně k dobrému od Otce na svět jest poslán, mohu již bezpečně z toho zavírat, že jest mým milostivým, přívětivým Otcem a zapomenul docela na hněv svůj, vím, že skrze tento svůj Božský skutek zjevil nám celé srdce své a oznámil vůli svou, tak že již nic jiného nespatřujeme, než jeho nesmírnou, nevyzpytatelnou lásku a milosrdenství. Teď ale, když já již srdce Otcovo za sebe mám, mám za sebe spolu i celou jeho Božskou moc a sílu. Nuže, před čímže se již tedy strachovati, Koho báti se mám?"

52. Kde se zakládá potřeba Vykupitele světa?

W nesmírné lásce Boha Stvořitele k nesmírně upadlému a z vlastní své síly povstati neschopnému a neschopnému pokolení lidskému. Jan 3, 16.

Poznámka. Nesmírný pád pokolení lidského jeví se v hříchu prvních rodičů našich v ráji, jenž v tom záležel, že neuposlechli rozkazu Božího, ale hotoví byli uposlechnouti hlasu svůdce pekelného. Tímto neslyšením hlasu Božího a následováním rady ďábla připravili sa o nevinost a čím dále tím více i v potomství svém upadali do hříchů a oddalovali se vždy více od Boha, svého Stvořitele a nejvyššího dobrého. Pokolení jejich množilo se sice, množilo, ale nemnožila se milost Boží, nemnožila se veselí duchovní; jen hřích bujel a rostl v různých podobách a projevech svých. Žádosti těla, marnost mysli, lež, hněv, závist a pomstychtivost úžasně panovaly nad dušemi, tak že sám obraz Boží v nich, podle něhož stvořeni byli, poznenáhla vymizel z nich. Jako to bylo před potopou, čteme v I Mojž. 4, 16—24; 6, 2. 3. 5. 11. Ba i po tom, když potopou strestána byla tato nepravost lidská, prvotný onen hřích lidský, ani vodami potopy nezmytý, zuřil i v pokoleních Noachových, Chámovém, Jáfetovém a Sémovém. I Mojž. 31, 34 nasl.

53. W čem záleží láska Boží a w čem pád lidský?

Láska Boží záleží w poslání Syna svého na svět a pád lidský w hříchu neposlušnosti, z kterého potom pofflo neštěstí

na messferý swět a smrt časná i věčná na člověka.

Poznámka. Bludař Pelagius zapírá potřebu spasení — podobně jako celá nynější židovská literatura a vzdělanci povrchní mezi křesťany, učící se chtivě naslouchat hlasu sypících hadů člověčenstva —; Manichaeus šel ještě dále a zapíral i možnost spasení. Budtež mladí synové a dcery národu našeho od jeho kněží a učitelů upozorňovány častými úvahami o nebezpečných těchto náhončích satana. Dnes se oni nejmenují sice Pelagiany a Manichaei, ale bludy těchto pod novými zvučnými jmény roztrásají po světě v románech sprostých, v básních oplzlých, v článkách novinářských, v planodrkotných řečnících a blouzněních nepobožných při hodech a radovánkách dušemorných. — Čtení a výklad Izai. 59, 2; Ž. 45, 8; V Mojž. 4, 24; Řím. 1, 18. Všickni, poněvadž sme hříšní, jsme „z přirození synové hněvu“ (Ef. 2, 3) a Bůh — ten od rozumovců a všech protivníků Syna Božího Ježíše Krista uposmíváný Bůh že hněvá se po lidsku, je ve svém právu, co Bůh lásky svaté! Nebo žádná láska není bez hněvu; svatá láska, svatý hněv. Podobně jsou při tomto punktě synové a dcery národa k upozornění důrazně a opětovně na všeliké následky rozpoutanosti a nevázanosti hříchu, na úžasné rozšiřování se nemocí nevidaných, samovražd, zločinů, zoufalství, klamství a hotových ran společnosti lidské. Řím. 7, 24; II Kor. 5, 4. O věčné smrti, co následku hříchu, II. Tess. 1, 9.

54. Dle toho všeho tedy jako se zjevil Bůh?

Bůh se dle věroučení křesťanského zjevil a od věřících poznáván a vzdáván bývá jako Trojjediný, t. j. jako Bůh Otec Stvořitel, Bůh Syn Vykupitel, Bůh Duch Svatý Posvětitel. Ef. 4, 6; II Kor. 13, 13; Mt. 28, 19; ot. 33, 34, 35, 38, 39, — 48, 50, 51.

55. Která jest druhá osoba Božství?

Druhá osoba Božství jest Syn Boží, Pán náš Ježíš Kristus, Bůh pravý a člověk pravý, o Němž jedná II částka Nauky naší.

II. Bohu Synu.

56. Jako připravoval Bůh to své zjevení se w Synu svém na světě?

Bůh připravoval srdce lidské nad pádem svým skormoucené již w ráji, když mu welel očekávati Spasitele, jako potřitele toho nejwětššího vraha spasení lidského a); potom učinil Bůh místečko pro království své na zemi w jednotlivých náklonnějšších Bohu svému čeleděch b); později wzbudil patriarchů wznesených, dále a šíře Jeho zaslíbení nešoucích na svět a mezi národy zatím powstale c); z tohoto semene powstal celý národ, w kterém Slovo Boží w zvláštní uctivosti bylo více než u wšech jiných národů, a který zrowna smluvu učinil s Pánem Bohem a stal se tak zvláštním nástrojem milosti Boží ku wšem národům tak dlouho, jak dlouho chtěl choditi w podmínkách té smluvy; byl to národ židowský, také Hebreji, neb Izrael jmenovaný. Národ tento přepamatný stal se kolébkou Syna Božího, připravenou jemu od Otce jeho nebeského.

Poznámka 1. a) I Mojž. 3, 15. b) I Mojž. 4, 26. c) O Abrahámovi I Mojž. 12, 1—6; 15, 1—6; 17, 1—13; 22, 18.

Poznámka 2. Jako Bůh v národu židovském připravoval zjevení své w Synu svém, to nám ukazuje historie království jeho na zemi. Mezi tím zaslíbením Božím (Gen. 3, 15 a 22, 18) a naplněním toho zaslíbení leží w prostředku věk zákona, kterým lid hebrejský čili izraelský vychován byl v národ způsobilý a chtivý, nésti vůli Boží na svět. Bez této výchovy zákonní by národ židovský nebyl se stal

způsobným k nešení tohoto zjevení Božího a byl by zůstal na témž stupni duchovního života, na jakovém zůstali státi jiní pohanští národové starověkosti. Význam veliký toho tělesného se zrození lidu hebrejského ve veliký, ač ovšem jen tělesný národ v službě egyptské. Viz II Mojž. Veliké útisky (1, 8—22); Mojžišovo narození (2—6); rány na Egypt příšle a vyjítí z Egypta (7—11); poušť arabská a vydání zákona (16—19); tělesná povaha a surovost židovská, jejich náklonnost k modloslužbě (32. 33.); jejich řád bohoslužebný, oběť, kněží, levítové, svatyně, nové vydání čili obnovení příkázání Božích (34—40). Švátky a jich slavení, očišťování se a způsob všecken v životě domácím a veřejném, jídlo, slibové, desátky atd. III Mojž. Výprava od Sinai k Jordánu, boje s nepřátely, zpoua židů, tresty Boží, proroctva vždy určitěji vystupující a ukazující na tu příští „hvězdu z Jákoba a berlu z Izraele, která poláme knížata Moabská a všecky syny Setovy.“ (IV Mojž. 24, 17.) Konečné zopětování i zákona i zaslíbení všech Božích a určité předpovědění o Kristu Pánu. V. Mojž. 18, 18 19. Poslední píseň Mojžišova (32) a jeho konec (34) V kn. Mojž. — Všecko, co v pěti knihách Mojžišových zaznačeno, poručeno, sděleno a opsáno jest, směřuje k tomu jednomu cíli, aby národ izraelský oddělil se co nejvíce od těch národů, kteří již předalece byli odešli od Boha pravého a až na slabé tušení ztratili byli známost o něm, všickni tito národové pod jmenem pohanů známi jsou v písmích. Oddělení se toto od pohanů mělo přispěti k tomu, aby Izrael oddělený a očištěný od přískvar přirozeného člověka, tím způsobnějším stal se k přijatí Evangelium Syna Božího a k apoštolování jeho na světě a mezi pohany. Proto každé pohnutí, sedění i vstávání, jedění i pití upomínalo Izraelitu na to vyšší jeho národu povolání na světě. První kniha Mojžišova je co úvod, spojující národ izraelský v Egyptě, v službě cizí zrozený, s počátky celého pokolení lidského a vůbec světa; Deuteronomium, čili druhé vydání zákona, t. j. pátá kniha Mojžišova spojuje ho s celou budoucností jeho a s budoucností pokolení lidského. Mojžiš tu po velikých zkušenostech svých s národem tímto zvláštním dokazuje se co veliký prorok budoucnosti a summavně ještě na konci dlouhé poutě opětuje národu své zákonodarství, které též proměňuje v jistých proměněných okolnostech a přísné jeho zachovávání nakládá, přiostrňuje novými zaslíbeními a novými pohrůzkami jeho plnění i potom, když vejde národ do země kananejské, otcům jeho zaslíbené. Tři knihy jeho

v prostředu mezi první a pátou stojící, obsahují v sobě povstání lidu izraelského v národ mnohopočetný v Egyptě, jeho zřízení a zákony na Sinai, jeho osudy na poušti až ku pomezí země kananejské. (Srov. ot. 20.) Všechných těchto pět knih Mojžišových jest studnice nejčistější náboženstva v starém zákoně a spolu pramen nejhodnověrnější náboženstva vůbec. Tu jsou složeny důvody veliké moci, moudrosti a milosti Boží a podávají záruku potomkům, že moc, moudrost a milost tato neodejde od těch, kdož tím duchem vedeni budou, až se naplní všecko a dokoná Bůh úmysl svůj svatý, který měl hned na počátku s pokolením lidským. Víra, naděje, doufání, utrpení, všeliké ctnosti, ano i pohlouzení a viny otců jsou věčnými vzory a výstrahami pro vlastní život potomstva. Základy v těchto pěti knihách obsažené vzrostly potom při činnosti proroků a církve starozákonní v chrám nádherný, v kterém mohl Kristus Pán, příšlý v plnosti času na svět, volati — odvolává se ohledem své osoby na dějiny — : „Ptejte se na písma, ta svědectví vydávají o mně.“ Jan. 5, 39. Svatý pak Pavel ku Galat. 3, 24 jmenuje přípravy tyto „pěstounem našim ku Kristu“ a proti samolibé pýše židovské, na zevnitřní podobě a literě zákona sobě až přimnoho zakládající, praví (Kolos. 2, 17), že jest to všecko jen „σκιὰ τῶν μελλόντων,“ t. j. stín věcí budoucích.

O vznešenosti X. Božího přikázání čítej v Lutherovu menším i větším katechismu. Obraz a stín toho budoucího — ohledem totiž starého zákona — království Kristova na světě představuje nám v starobylosti království Davidovo. II. Sam. 7, 16. (S tímto místem srovnej Ž. 2, 1—7, kde představuje se prorockým způsobem dílo vykoupení a soudu Syna Božího, v. 12. Ž. 110, 1—4; 72; 45, 3—4. 7. 8.; Ž. 22, 2. 8. 9. 18. 23. 28; Izai. 53.

Nejurčitější proroctva ku Pánu Ježíši vznikala při upadání zemského království židovského, až poslední z proroků, Malachiáš, stojí před prázdnotou upadlého a jen na světské věci svou mysl obracujícího národu, zvolal prorockým duchem: „Aj, já posílám anjela svého, kterýž připraví cestu před tváří mou, a v tom přijde hned do chrámu svého Panovník, kteréhož vy hledáte a anjel smlouvy, v němž vy libost máte, aj, přijdeť, praví Hospodin zástupů.“ A Micheáš (5, 2) právě i jmenoval jedno z měst Davidových (Betlem Efrata), z něhož vyjítí měl ten Panovník v Izraeli, jehož „východové jsou od starodávna, hned ode dnů věčných.“

57. V čem pozůstává to duchovní zjavení se Boha na světě?

Nejdůstojněji se zjevil Bůh na světě w Synu swém Ježíši Kristu, w něhož kdo uwěřil má s Bohem samým obecenství a účastenství. Gal. 4, 45; I Jan 5, 1; Jan 3, 16—18.

58. Poznává-li ten pravého Boha, kdo w Syna jeho newěří?

Nikoli, nebo kdo Syna nezná, aniž Otce poznati může. Jan 14, 6; Mt. 11, 27. (Ot. 54.)

59. Žádá-li to Duch swatý w písmích, abychom tak Synu, jak Otci věřili, Syna tak, jak Otce ctili?

Velmi zřetelně to požadují písma sw., nebo když u Ezechiele (18, 23) Bůh praví: „že nemá libosti w smrti člověka hříšného, ale chce, aby se obrátil a žil byl,“ volá Syn Boží (u Jana 14, 6): „Já jsem ta cesta i prawda i život, žádný nepřichází k Otci, než skrze mne“ a u Matouše (11, 28): „Poďtež ke mně wšickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já wám odpočinutí wám,“ u Jana pak (10, 30): „Já a Otec jedno jsme“ (w. 6, 40), „tatoť jest wůle toho, kterýž mne poslal, aby každý, kdož widí Syna a věří w něho, měl život wěčný a jáť jej wzkrším w den nejposlednější.“ We wýrocích těchto právě Duch swatý mluví skrze ústa proroků, Ewanjelistů a samého Syna

Božího. Apóstolé pak výroků tyto podobně opětuji a potvrzují. Sv. Tomáš, nejprve nedůvěřowawossi, přesvědčiv se o wzkríšeném Ježíši Kristu, padá k nohám jeho, klaní se mu, Pánem svým a Bohem svým Jež nazýváje (Jan 20, 28); I Jan 5, 20 praví: „Onť jest ten pravý Bůh a život věčný.“ Sv. Pawel, k Řím. 9, 5: „Kristus jest nade wssecky Bůh požehnaný na věky, amen;“ Kolos. 2, 9: „W něm přebývá wssecka plnost Božství tělesně.“ Konečně mezi jinými sám Bůh welí w Žal. 2, 12: „Libejte Syna, aby se nerozhněwal, a zhynuli bysšte na cestě, jakžby jen málo zapálil se hněw jeho! A blahoslaweni jsou wsšickni, kteříž doufají w něho.“

Poznámka. Dr. M. Luther praví: „Když Bůh z nebe nám káže a praví: „Tentot jest ten můj milý Syn, v němž mi se dobře zalíbilo, toho poslouchajte“ (Mt. 17, 5), tedy jest to tolik, jakoby nám řekl: Chcete-li býti učení, moudří a opatrní, a žádáte-li mne hledat a nalézat, tu máte svého učitele a mistra ode mne vám poslaného a ustanoveného, ten nechť vám svědectví vydá o mně a řekne vám, jako můžete ke mně přijíti, a vězte to, že když jeho poslouchat budete, mne samého slyšet budete. Proto otevřete uši i srdce své jediné Ježíši Kristu, nechcete nic jiného slyšet aneb přijímat, co vám mimo toho neb proti tomu kázáno bude.“ (Sammlung Lutherischer Schriften. Evang. Trostbuch. Das XIV, XV, XVII Capitel Sct. Johannis, gepredigt und ausgelegt durch Dr. M. Luther. Leipzig. 1850. Str. 62.)

60. Co říkáme o těch, kteří w Božství Pána Ježíše neuvěřili?

Tať soudíme o nich, že jsou ještě w slepotě pohanské, anebo we tmách židowských pohřizeni

a nemají žádného obecnství s Bohem, zaslíbeného toliko obráceným a měřícím w Krista, Syna Božího. Jan 17, 20—24; I Jan 1, 3; II Petr. 1, 4. 5; Skut. Ap. 17, 23; Kolos. 1, 26—28.

61. Bylo-li to w uložení Božím, aby tato slepota a tma skrže Ewanjeliu rozptýlena a rozehnána byla?

Poněwadž jen skrže Syna Božího možné bylo vykoupení pokolení lidského, jednak židů i pohanů odkázání jsou na Ewanjeliu o Pánu Ježíšii; k židům pak nejprve, potom ku pohanům šli Aposstolé kázati to Ewanjeliu. Efez. 3, 2—12; Skut. 13, 46.

Poznámka. Velmi krásně píše o významě náboženství pohanských vůči historie zjevení Božího Dr. Chr. Ernst Luthardt v jeho Apologet. Vorträge (5. Auflage, Leipzig, 1867) na str. 163: „Pohané sice byli bez Boha na světě (Efez. 2, 12), ale předce nebyli dokonce beze všeho spojení s Bohem. Byl i s nimi Bůh a oni s Bohem svázáni. Bůh byl spojen s pohany těmi pravdami, které sloužili za základ jejich rozličným náboženstvím (ot. 29. 30). Pohané byli spojeni s Bohem svým citem náboženským, který i u nich se nalezal a dlouhá století život starého světa ovládal. Obě tyto strany, ona objektivná, tato subjektivná náboženstva mají svou historii a historie tato jest ustavičný process rozpadávání se vlastního, jenž na jedné straně upadá do hniloby neznabožstva a bezbožnosti, anebo pověřivosti, na druhé pak ale předce zachovávajíc onoho šlechtného ducha tužby po vyšším, aneb aspoň nespokojenost s tím uzavřením starého světa, otevíral brány věku novému, totiž křesťanskému a jeho naukám o Bohu.

62. Wydej svědectví písem o božství Ježíšowu.

Žid. 1, 1—4: „Častokrát a rozličnými způsoby mluwíwal — jmeno dědičně obdržel.“ Kolos. „Kristus jest obraz Boha newiditelné“

nébo — on jest přede všim a všeko nim stojí." Luk. 1, 35 mluví Anjel k Marii při početí Krista Pána: „A protož i to, což se z tebe swatého narodí, slouti bude Syn Boží.“ Jan 1, 33 wydal Jan Křtitel následující svědectví: „A já jsem (Ježíše) neznal, ale kterňž mne poslal křtiti wodou, ten mi řekl: Nad kýmž uziš Ducha sstupujícího a zůstávajícího na něm, tenť jest, kterňž křtí Duchem swatým. A já jsem widěl a svědectví jsem wydal, že on jest ten Syn Boží.“ Jan 5, 37 praví Kristus Pán sám: „A kterňž mne poslal, Otec, onť svědectví wydal o mně.“ (Jan 6, 69.) Šimon Petr svědčí: „A my sme uwěřili a poznali, že jsi ty Kristus, ten Syn Boha živého.“ Mimo těchto míst svědčí ještě o Božství Syna Božího: Mt. 3, 17; 16, 16; 14, 33; 27, 54; Jan 1, 49, 50; a hlavně Jan 1, 1—14 a sw. Pawel k Řím. 9, 5.

63. Kterak svědčí sám Syn Boží o své jednotě s Bohem Otcem?

„Já a Otec jedno jsme 1), věřtež mi, že jsem já w Oci a Otec we mně. Jestližebyšste co profili we jménu mém, toť učiním, aby oslawen byl Otec w Synu 2). Otec wšsecken soud dal Synu, aby všickni ctili Syna tak, jakž Otce ctí, kdo nectí Syna, nectí ani Otce, kterňž ho poslal“ 3).

Poznámka. 1) Ev. sv. Jana 10, 30. 2) Jan 14, 11—13. 3) Jan 5, 22. 23.

64. Mají-li pravdu ti, kteří Krista jen za mudrce a proroka židovského vyhláší?

Že pravdy nemají, dokazuje historie, která mnohých znamenitých proroků, učitelů a reformátorů národů nám objemuje, anižby který z nich byl takových výsledků v lidském pokolení dosáhl učením a životem svým, jako Syn Boží tento; všickni ti proroci, mudrci a reformátoři byli znamenití mužové, ale všickni byli hříšníci, a co kdo sám nemá, jistě toho ani jinému přivlastniti nemůže, aniž oni tedy mohli hříšnému světu spasení přinésti, jako to vykonal a uskutečnil Kristus Pán. Mt. 11, 27; Jan 5, 21—24. A toto jest jistě věrná pravda.

65. Kdo se horšil na Božství Ježíše nejdříve a proč?

Židé farizejské se horšili nejdříve, nebo byli zatvrdělí a přestibali hříšníci, kteří uměli zevnitřnou, pokrytskou spravedlností se zakrývat a nechtěli slyšet proroků, ani jim věřit, když je k pokání volali a srdce vyčistit radili, aby tak, když přijde ten předpověděný světa Vykupitel, ho přijat a v Něho uvěřit způsobilí byli. Jan 5, 1—34.

66. Kdo z počátku newěděl pochopit Božství Ježíše a proč?

Některé a vůbec pohané, nebo oni dalecí od těch duchovních příprav, které Bůh uprostřed Izraele Synu svému uchystal (ot. 19, 20, 30,

35, 52, 56), pyšnou, na sebe faných založenou moudrostí odchowání, w suromém, tělesném wyobrazení Božstvo sobě představowali a za bláznovství měli tu moudrost, která pokoře, bázni Boží, lásce k bližnímu — i nepříteli — a víře w Syna Božího učila. I Kor. 1, 23—25.

Poznámka. Sv. Pavel k Řím. v 11. kapitole vysvětluje tu pýchu pohanských mudrců a křesťanům svým, kteří z pohanstva tuto samohrdost i do církve křesťanské přenesli, říkajíce, že židé jsou ratolest olivová, ale vylomená, a oni — pohané — že vštěpeni jsou na její místo, praví (verš 20.): „Dobře, pro nevěru vylomeni jsou, ale ty vírou stojíš, nebudiž vysokomyslný, ale boj se“ atd. až po verš 23. — Dr. Luthardt v uvedené knize píše: „Každý národ má jistou úlohu k dobrému člověčenstva od Boha sobě svěřenou, s tím toliko rozdílem, že u jedněch úloha ta výrazněji do popředí tlačí a v historii platnou stává se, u jiných méně rozhodující. Přirozené povolání člověčenstva jest pokrok vzdělanostný. Tak jsou na světě národy kulturné, zvlášť nadané národy, které stali se nosiči jednotlivých vyšších úloh vzdělanostných v člověčenství, ku př. národ řecký. Toto je pravý národ vzdělanosti a sice v popředí vzdělanosti vědecké a umělecké. Římané opět jsou vzdělanostný národ v jiném směru, ve směru totiž práva a státního zřízení atd. Ale duše a studnice životodárná všech tak řečených kulturních — vzdělanostných — národů jest předce jen náboženství. Proto také byl jednou i národ kulturní náboženstva, totiž Hebreové, národ židovský. Nebo jako vzdělanost — kultura —, tak musí i náboženství býti záležitostí kulturnou celého člověčenstva. Hellas a Řím stali se nosiči kultury, čili vzdělanosti, aby ji učinili jměním celého člověčenstva. Tak podobně i náboženství mělo svůj obzvláštní stánek v jednom jediném národě, aby odtud vyšlo na půdu celého člověčenstva. Tu v tomto národě náboženském nalezlo zjevení se Boží svou vlast a půdu, svou historii. Historie tohoto zjevení všelijak dotýkala se historie kultury, bez toho však, žeby se s ní byla smísila. Až teprve úlohou křesťanstva živého a pravého jest to, náboženství a zjevení učinit záležitostí světa vzdělanostního“ atd.

67. Všickni-li židé a všickni-li pohané tak zle smýšleli o Kristu?

Ne všickni, nebo mnozí ze židů — z těchto ale jen jednotlivci — i pohanů — a z těchto celí národové — povolanejší a povolnější byli pravdě Boží a uměřili kázání apoštolskému o Kristově Božské moci, lásce a moudrosti. Řím. 11, 1—12; I Kor. 1, 23—24. (Dt. 29, 30.)

68. Když tedy Kristus, Syn Boží, jest Bůh pravý, jakové měl dílo při stvoření?

Bůh jest věčně tentýž, Trojjediný, nerozdílný, který stvořil nebesa i zemi i stvoření všeliká, člověka pak postaviv uprostřed všeho toho, pomýšlil jej a pánem jej učinil nade všim stvořením, tak že cílem stvoření světa člověk se býti dokazuje, k jehožto dobrému Bůh sám člověkem se státi v lásce své nesmírné usoudil a uzavřel, a když se naplnili časové také skutečně, dějinně — historicky — člověkem se stal. I Mojž. 1, 27; Ž. 8. O spoluúčastenství Syna Božího při stvoření světa čteme v písmě sv., že byl u Boha, jsa Bůh, a všecky věci skrze něho učiněny jsou a bez něho nic není učiněno, což učiněno jest 1); byl na světě a svět skrze něho učiněn jest, ale svět ho nepoznal 2); prvé tedy než Abraham, byl Ježíš Kristus 3); Krista ustanovil Bůh Otec dědicem všeho, skrze něhož i věky učinil a který jsa blešl slávy a obraz

osoby jeho, zdržuje všecko slovem mocnosti své a sedí na pravici Velebnosti (Otce svého) na Výsostech 4); Bůh Otec sám praví k Synu svému: „Stolice tvá, o Bože, na věky věků, berla pravosti, jest berla království tvého. Ty, Pane, na počátku založil jsi zemi a díla rukou tvých jsou nebesa“ 5); Bůh všecko stvořil skrze Ježíše Krista 6); Kristus jest obraz neviditelného Boha, prvorozený všeho stvoření, nebo skrze něho stvořeny jsou všechny věci, kteréž jsou na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné, buďto trůnomé neb panstva, buďto knížatstva neb mocnosti, všecko skrze něho a pro něho stvořeno jest. A on jest přede vším a všecko ním stojí 7); naposledy vlastní svědectví Kristovo o tom leží v jeho modlitbě, kterou nám zachoval sv. Jan Ewanjelista a jenž zní: „A nyní oslaviž ty mne, Otče, u sebe samého tou slávou, kterouž jsem měl u Tebe prve, nežli svět byl!“ 8).

Poznámka. 1) Jan. 1, 1—3. 2) Jan. 1, 10. 3) Jan. 8, 58. 4) Žid. 1, 2. 3. 5) Žid. 1, 8. 10. 6) Efez. 3, 9. 7) Kolos. 1, 10—17. 8) Jan. 17, 5.

69. Který cíl měl Bůh Trojjediný při stvoření světa?

Aby oslaweno bylo jméno jeho a bytnost jeho zjmena, tím pak vším dokázáno, že On jest a člověk že jest obraz jeho, nebo stolice jeho a země podnože noh jeho. V. Mojž. 4, 39; Izai. 61, 1; I Mojž. 1, 26. 27. 31.

70. Když Bůh stvořil svět, zdržuje-li jej také a kterať?

Strze to, že Bůh stvořil svět a člověka, vstoupil do spojení s nimi a jako své stvoření zdržuje a opatřuje je mocí, moudrostí a láskou věčnou. Žj. 41, 10; Ž. 37, 17.

Poznámka. Zákony dvojaké jsou ku zdržování a opatrování světa. Jedny jsou zákony přírody, dle kterých kvítečka polní malicherná i tělesa nebeská nádherná i celé soustavy světů nesmírné hýbají se, žijí, trvají a zacházejí; druhé jsou zákony mravní a duchovní, jimiž se národové světa a jejich dějiny řídí a spravují. Oboje má v rukou svých Hospodin, který také posílá moudré a vědomce, aby pátrali v jeho bohaté přírodě a učili národy i na této cestě poznávati nesmírná prostranství zákonů a útvarů jeho přírodních; ku vykládání pak zákonů duchovních poslal Syna svého na svět, který složil v církvi své poklady tyto náboženství svého, této nejskvělejší a nejdokonalejší, té svrchované koruny všech náboženství světa i nebeských duchů, čistých anjelů.

71. Zrušil-li Bůh se zjemením Syna zákony své dříve vydané?

Nejen nezrušil Bůh při zjemení se Syna zákonů již dříve vydaných, ale je v křesťanstvě ještě více rozšířil, zúplnil a zdokonalil. Mt.- 5, 17. 18. (Dt. 56. Pozn.)

72. Jakového jest přirození Kristus Pán?

Kristus Pán jest dvojího přirození v jednu osobu spojeného, Božského totiž a lidského, jest Bůh pravý a člověk pravý; jako člověk jest bratr náš, jako Bůh od Otce od věčnosti zplozený Prostředník náš u Otce nebeského. Žid. 4, 14. 15; Jan 10, 30; I Tim. 4, 2—5; Řím.

8, 29. Symbol Nicaenský (ot. 100); katech. Luth. (Věřím, že Pán Ježíš atd.).

73. V jakovém stavu zjevil se Kristus Ježíš na světě?

Kristus Ježíš zjevil se na světě předně ve stavu ponížení, potom ve stavu povýšení, nejprve v službě, potom v slávě. I Petr. 1, 11; II Kor. 8, 9.

74. Jako tomu rozumíš, že se tak ponižil Kristus Pán?

Kristus zapřel své božství, aby přijal na sebe nasse člověčenství a v tomto trpěl pro hřích světa, aby potom opět oslaven byl k dokonání spasení pokolení lidského. Filip. 2, 5—11.

75. Proč přijal Kristus tyto stavy na sebe?

Abych skrze své ponížení nám příklad ukázal ku pokorě a ku wděčnému Sej následování, svým pak povýšením aby povzbudil a osmělil ducha nasseho k věrnému proti ďáblu a tělu bojování, wíry spasitelné zachování a v obém pádu s Bohem obcování v životě, při smrti i po smrti. Jan. 14; 12—18; 15, 7.

Poznámka. Písmo sv. dělí doby života Kristova vůbec na tyto dva stavy: na utrpení a oslavení (παθήματα a δόξα), na chudobu a bohatství. I. Petr. 1, 11; II. Kor. 8, 9.

76. V jakovém úřadu neb důstojenství pracoval Syn Boží?

Kristus Syn Boží pracoval ve trojakém úřadu a sice v prorockém, kněžském a královském.

77. V čem záleží dílo Kristovo?

Dílo Kristovo celé v tom záleží, že jako prorok zjemil spasení světu, jako kněz dokonal a jako král řídí a spravuje ho.

78. Kterak pracoval Syn Boží v svém prorockém úřadu?

Kristus, Syn Boží, našel tento svět v celkovitém odpadnutí od Boha a jako prorok dvojitým způsobem zjemoval věčnou pravdu, a sice předně slovem o Otci svém, o sebe samém, o Duchu svatém a o veliké potřebě pokání; potom ale obcováním svým, kterým se osvědčil jako dokonalý Naplnitel Božích přikázání a tím vším potvrdil své obcování s Bohem Otcem svým, jsa sám pravda celá i život pravý. V Mojž. 18, 18. 19; Mt. 4, 17. 23; 9, 35; Mr. 1, 14—15; Jan 8, 12. 46; 14, 6; II Kor. 5, 21.

Poznámka. O původu učení Kristového vykládej učitel mládeže Ev. Jan. 3, 11. 31. 32; Mt. 11, 27; Jan. 12, 44. 45; 7, 16. O jeho obsahu pak: Jan. 3, 14—18; 5, 19—30; 6, 28—51; 10, 12—30. Mimo toho podobenstva o království Božím. — Kristus jest střed a cíl všeho proroctva, nebo Proroci starého zákona k němu hleděli, ano jeho duchem puzeni prorokovali. Skut. 3, 24. Evanjelisté a Apoštolé zjeveného již zvěstovali, tak že mohl sv. Pavel vyznávat: „V něm jsou skryti všickni pokladové moudrosti a známosti“ (Kolos. 2, 3.). V Kristu jako v Prorokovi zjevena jest nám pravda Boží celá, t. j. obcování s Bohem; na Kristu máme: „co slovo, to život,“ t. j. jeho život a jeho slovo jsou jedno, t. j. pravda.

79. Proč při svědectvích svých o Otci, o sobě a Duchu svatém Kristus Pán ještě tak velikou váhu kladl na pokání osobní člověka?

Proto, poněmadž pokání jest základ víry, víra pak jest podmínka spasení a Kristus přišel na svět již docela od Boha odpadlý, aby ho přivedl zpět k Bohu a tak ku spasení věčnému. Pokání zajisté záleží v poznání hříchu, v bolestné lítosti nad hříchy a v radostném odevzdání se Kristu Pánu, který právě proto přišel s nebe na zem, aby spasil hříšné. Z pokání pravého jde víra, z víry jde spasení, proto také Kristus Pán zároveň všem Prorokům kázal činiti pokání.

Poznámka. Kristus, jako Prorok zjevující spasení požadoval od odpadlého od Boha člověčenství víru. Ale právě „víra není všech,“ t. j. ne každý způsobilý jest k víře, odtud také to veliké množství zatracených. Kristus vzbuzoval především pokání, a kající každý našel u něho vyslyšení prosb svých. Pokání je cesta ku víře. Člověk musí pocítiti své odpadnutí od Boha, až potom pocítí potřebu navrácení se k Bohu. Cesty ale k Bohu není jiné mimo Krista Pána. Kristus pak jen vírou dosažen býti může. Z bolesti duše nad hříchy rodí se tužba po spasení. Potřené takto duši dává se Kristus pokaždé najíti. Tomu kdo pomáhá, rád uvěří člověk ve svém trápení. II Kor. 7, 10: „Zármutek, který jest podle Boha“ atd. Bez tohoto smutku hlubokého duše nad hříchem není možná ani víra, ani obrácení, ani pokání; Prorok Kristus byl kazatelem pokání a tím připravoval sobě základ v srdci lidském — pro víru. Pěkně o tom káže Luther: „Toto jest pravé pokání, aby srdce polekalo se hříchy, pro hněv Boží hříchem každým vzbuzený, a hledělo sprostiti se jich a hned také započalo upouštět od hříchy, na takovýto obrat v srdci musí neomylně i jiný život nastoupit: nebo nemožno jest, aby srdce, v kterém opravdová lítost nad odpadnutím jeho od Boha zasedla, opět se těmže hříchům dobrovolně poddávati chtělo. Tuto lítost sobě ale člověk sám dáti nemůže, to jest již dílo Duchu svatého, který v nás skrze Slovo Boží lítost tu způsobuje, odekryvaje nám hrozný obraz hříchu a hroze tresty a soudy Božími na hříchy vyloženými.“

Tu je čas ku pokání, tu doba k procítění z bezpečné ne-
dbalosti, tu čas k opouštění hříchů, k vyznávání se z nich
a k prosení o odpuštění jich, tu doba nejvyšší k zavázání
se k pobožnosti lepší a skutečnější.“ Ale ani tu není ještě
dokonáno dílo celého pokání, tím zajisté, že tě litost na-
dešla, nejsou již i odpuštění hříchové, jest potřebí, abys
běžel ku Kristu samému a u Něho hledal hříchů odpuštění,
ano, abys jemu oddal srdce své, na něho spolehl doufanlivě
a věřil pevně, že jen pro Něho odpuštění budou tobě hří-
chové tvoji. Toť jest ten pravý a celý článek o pokání, na
který následuje hříchů odpuštění.

80. Kterak pracoval Syn Boží w úřadu svém
kněžském?

Kristus Pán jsa knězem podle řádu Melchi-
sedechova (Ž. 110, 4) přiváděl to, co sám byl,
totiž dokonalé spojení Božství s člověčenstvím
do života lidského, aby oni totiž byli, jako On
byl, t. j. aby tak znali Otce, jako On a tak
plnili přikázání jeho, jako On. Tomuto w cestě
stál hřích, oddělující člověka věčně od Boha, a
hněv Boží, oddělující věčně Boha od člověka,
proto Kristus Syn Boží, jako nejvyšší kněz,
musil nejprve smířiti šhřestivší a padlé pokolení
lidské s Bohem rozhněvaným 1); a učinil to
tak, když trpěl a umřel za hříchy všeho světa 2),
tím pak zmažal zápis hříchů a přivlastnil věři-
cím w Něho odpuštění jich, spravedlnost před
Bohem a život věčný 3).

Poznámka a). 1) V Mojž. 27, 26; II Mojž. 32, 33;
Ezech. 18, 20. 2) Jan. 1, 29; I Tim. 2, 5—6; Mt. 8, 17;
Kolos. 1, 14. 3) I Jan. 2, 2; Řím. 2, 25; 5, 10; Kolos. 1,
14. 20—22; II Kor. 5, 19; Žid. 10, 11. 12. 14; 7, 26. 27.

Poznámka b). Mimo čtení míst uvedených, která mají
také pochopitelně vysvětlena býti a zvláštější k otázce
výklad dávající i z paměti učiti se. Tu at-se opětuje článek

II. víry obecné křesťanské a výklad katech. Lutherova. Stůž zde a budiž čten III. článek Augsb. vyznání: „O Synu Božím. Učíme, že Slovo, t. j. Syn Boží přijal lidské přirození v životě Blahoslavené Panny Marie, tak že to dvoje Jeho přirození, božské a lidské, v jednotě osoby nerozlučitedlně spojené, jest jeden Kristus, jenž jest pravý Bůh a pravý člověk, který narodil se z Marie, opravdově trpěl, ukřižován zemřel a pohřben jest, aby nás smířil s Otcem a obětí se stal nejen za hřích dědičný, ale i za všechny skutečné hříchy lidské. Tolikéž učíme, že vstoupil do pekel a opravdově vstal z mrtvých třetího dne, potom vstoupil na nebesa, aby seděl na pravici Otce a kraloval na věky nade vším stvořením, spravuje a posvěcuje všech věřících v Něho a dává jim do srdcí Ducha svatého, který by je spravoval, těšil, obživoval a bránil proti ďáblu a moci hříchu. Tentýž Kristus naposledy zjevně přijde souditi živých i mrtvých atd. podle sněšení apoštolského.“

Kratičké upozornění nebude od místa na učení římské, jenž článek tento o Synu Božím a jeho zadostučinění doplňuje ještě i lidskými, tak řečenými dobrými skutky a zásluhami; pak na kalvínské učení, podstatně od našeho se lišící.

81. Kterak pracoval a pracuje Syn Boží w královském svém úřadu?

Boněwadž Kristus Pán i zjewil i dokonal dílo spasení lidského, což jeho z mrtvých wstáním dokonale potvrzeno jest 1), powýšsil Ho Bůh nade wsje a dal Jemu jméno nad každé jméno, aby každý jazyk wyznával, že Ježíš Kristus jest Pánem w Slávě Boha Otce 2) a moc tuto nejwyšší čili královskou wykonává Kristus Pán tak, že platnost zyskává wssemu tomu, co jako Prorok a kněz předsewzal, wykonal a konat ujtanomil 3).

Poznámka a). 1) Mt. 28; Luk. 24; Jan 20; I Kor. 15, 3—8. 2) Filip. 2, 9—11. 3) Zjev. 1, 17. 18; Mt. 28, 18. 20; Efez. 1, 20—21; 4, 10; II Kor. 13, 4; Mt. 26, 24; Mr. 16, 19; Jan. 12, 32.

Poznámka b). Luther praví: „Křesťané věřící ve vzkříšení Páně mají cítiti a rozuměti, která jest jeho moc, ta totiž, že vzkříšením Páně smrt přemožena jest a nám život s Kristem zabezpečen. Nebo poněvadž On hlavou naší jest, my pak jsme tělem jeho, musí svým vzkříšením i nás vzkřísiti a v nový život uvéstí.“

82. Kde jest učení toto o královské moci Kristově předpověděno a čím potvrzeno?

Předpověděno jest již skrze Proroků: Izaiáše 1) Daniele 2), Davida 3), Anjela Gabriele 4), potvrzeno pak Kristovým z mrtvých vstáním, na nebe vstoupením, Ducha sv. sesláním a Církve na světě rozšířením 5).

Poznámka. 1) 9, 67. 2) 7, 13. 14; 3) Ž. 45, 7. 8; 4) Luk. 1, 30—33; 5) Skut. 2; Mt. 28, 18—20; I Tim. 6, 15; Mt. 16, 18. 19.

83. Kdy nastoupil Kristus Pán tyto úřady?

Úřad prorocký a kněžský nastoupil Kristus Pán ve stavu svého ponížení, když zjemoval spasení, zvěstuje lidem pokání a svolával je do království svého a trpěl pak i umřel, jia oběť za hříchy všeho světa (ot. 77, 78, 79, 80); úřad pak královský nastoupil po svém z mrtvých vstání, pekla přemožení a při vítězném na nebe vstoupení, v tom stavu svého dokonalého povýšení. Luk. 24, 26; Jan. 17, 5; I Petr. 3, 18—22.

84. Dal-li něco znát Kristus Pán za času svého ponížení o svém úřadu královském?

Před samou smrtí nezapíral se býti králem. Mt. 27, 11; Luk. 23, 2. 3.

85. Jakové jest to království Kristovo?

Jako všechno a celé dílo Kristovo jest duchovní, tak i království jeho jest duchovní a právě proto věčné a uprostřed všech proměn a okolostojností světa trvající a nade vším vítězí. Jan 18, 36; Luk. 21, 33.

86. Kde svou moc prozouje Kristus jako Král?

Na nebi, na zemi a pod zemí prozouje Kristus Pán svou moc královskou, jsa Pánem všehomíru; zvláště pak na zemi v Církvi své, která se všemi wyznavači jeho je to království Kristovo a Boží.

Poznámka. Dobře se v modlitbě Páně označuje toto království těmi slovy: „Nebo tvé jest království i moc i sláva na věky, amen.“ (Mt. 6, 13.) Toť rozdělení to staroslavné, pravolutheranské, na království moci, království milosti a království slávy. Království moci jmenuje se proto, že Syn Boží panuje nade vším (Dan. 7, 14.). Všecko stvoření jest mu poddáno, Ž. 8, 7—9; panuje i uprostřed nepřátel svých, Ž. 110, 1; Žid. 1, 13; zpurné trestá, krotí, podvrací, Ž. 2, 9; I. Kor. 15, 25. Království milosti jmenuje se pak proto, že zvlášt jeví se v církvi veliké jeho milosrdenství a dobrota, kdež On prostředkem Slova a Svátostí, skrze svých služebníků dává nám dar Ducha svatého, znovu nás zrozuje, odpouští nám hříchy, osvěcuje, posvěcuje, obživuje a ospravedlňuje nás; mimo pak těchto darů duchovních a života věčného nám přivlastňování dává nám z milosti pouhé i časných dobrých věcí hojnost, dává trpělivost v kříži, vysvobozuje z pokušení, vytrhuje z mnoha nebezpečství duši naší.

Naposledy královstvím slávy jmenuje se království Kristovo proto, že kdo v něm jest, má úplné nebeské království, v němž Kristus věřících svých vzkřísí z mrtvých a dá jim na hlavy korunu slávy nebeské, aby s ním spolu kralovali na věky. „Budeť tam,“ jako Augustin praví, „nejvyšší a nejbezpečnější bezpečnost, bezpečné utišení, tichá rozkoš, rozkošné štěstí, šťastná věčnost, věčná blaženost a

blahoslavenství.“ (Soliloq. Cap. 33. Conf. Dr. Conradi Dietericii Institutiones. Edit. D. Aug. Guil. Dieckhoff. Berolini 1869; pag. 295. Utěšené je také slovo, kterým zakončuje Augustin knihu svou: „De civitate Dei.“ Typis Tauchnitii. 1825. Tom. II pag. 412: „Ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. Hoc munus, hic Affectus, hic actus profecto erit omnibus, sicut ipsa vita aeterna communis.“

87. Kterak provozuje Kristus svou moc královskou na světě?

Křtismus svou moc královskou tak provozuje na světě, že nenechává svět a člověčenství nikdy bez osvědčování moci své, dáváje stále proroky, kněze a svědky Ewanjeliium svého, kteří w jeho jménu zvěstují pravdu jeho, přislubují svátosti, vyučují, kárají, kajících rozřessují, posvěcují, požehávají, sami také ochotně svědectví pravdě vydávají, trpíce od světa neměrného a neměřícího, čímž se církev Kristowa w rozličných okolnostech a mezi rozličnými národy utvrzuje, oslavuje a rozšširuje.

88. Co wiš o Kristu po jeho díla na kříži dokonání?

Bohřben jest, sstoupil do pekel, třetího dne wstal z mrtvých, wstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce, odkudž přijde souditi živých i mrtvých, jako to we wyznání apofftolském i my wyznáváme.

89. Proč to věříme a wyznáváme?

Bohřbení Kristowo jestiž nám potvrzením, že byl Kristus Pán opravdově mrtew pro nás,

abychom my věčně mřiti nemusili, a když zemřeme, abychom z hrobů svých povstali, které všecky jsou posvěceny Kristového těla do hrobu položením; po svém vystálém přebolestném utrpení vstoupil do „nejnižších stran země“ (Efez. 4, 9), aby jako vítěz nad smrtí, ďáblem i peklém (I. Kor. 15, 55), i těm mrtvým kázal vysvobození (I. Petr. 4, 5. 6) a potvrdil starobylé svatých proroků proroctví o sobě, že bude zkažením hrobu a vykupitelem od smrti (Dzeáš 13, 14). Naposledy vstal třetího dne z mrtvých, aby se Synem Božím býti mocně dokázal (Řim. 1, 4) a aby potvrdil, že zadoštučil za hříchy nasse a ospravedlnil nás před Bohem (Řim. 4, 25; I. Kor. 15, 17); dále aby i nás učinil účastníky vzkříšení v den nejposlednější (Jan 11, 25; 14, 3; I Kor. 15, 21; Řim. 8, 11); a naposledy aby vstoupil na nebesa na pravici Boží a byl prostředníkem a orodovníkem našim (Řim. 8, 34). Toto všecko je jedno s druhým spojené, písmo svaté nám o tom hodnověrná svědectví podává, apoštolé tak věřili, učili a wyznávali, otcové naši víru tuto přijali a na nás ji přenesli: proto i my stále víru tuto apoštolskou držíme a wyznáváme, neboť ona jest jistě věrná pravda.

90. Kde nalezáme proroctví k jednotlivým událostem života Kristova se vztahující?

Že se w Betlémě narodí, prorokoval Micheáš 1), že se to stane za času nového chrámu Aggeus, 2), že Mu jiný cestu bude připravovat, Malachias 3), že bude dirny činit, Izaiáš 4), že wstoupí do Jeruzalema jako král, Zachariáš 5), že Sej zradí učedník 6), a sice za mzdu 30 stříbrných, Zachariáš 7), a že se posadí na pravici Boží, král Dawid 8) atd.

Poznámka. 1) 5, 2. — 2) 2, 7—10. — 3) 3, 1. — 4) 35, 5. 6. — 5) 9, 9. — 6) 41. 10. — 7) 11, 12. 13. — 8) 110, 1.

91. Zopětuj w summě co Ewanjelistowé a Aposstolé uči o Sežijí Kristu!

Uči jedněmi ústy 1. že byl Syn Boží ku spasení lidem od Boha poslaný a); 2. Wnomocník Boží dávající práwo těm, jenž uwěří w něho moci dítkami Božími býti b); 3. Že byl zjewení se Boha samého na swětě c); 4. Že tedy jest Kristus Pán jedna a ta samá bytnost s Bohem Otcem swým, w něhož kdo uwěřil, má s Bohem samým obecenství a účastenství d).

Poznámka a). Jan. 3, 16—18. *b)* Jan. 1, 12; Efez. 1, 5; Gal. 4, 4. 5. *c)* Jan. 14, 6; 5, 24; I Jan. 5, 1; Mt. 11, 27. *d)* Jan. 14, 7—11; Žid. 1, 1—3; ot. 57.

92. Jako zpíváme w Církwi o rozdílných jménech Pána Sezu Krista?

Jestli to překrásná píseň Jiříka Trano wského, w jeho kancionáli na straně 70 stojící, jenž se začíná těmito slowy: „Podle slow Izaiásse, Dostali sme Messiasse.“ A tu w této písni wyzpěwuje náš slowenský Luther o čtrnácti jménech

Kristových, oslavuje w Kristu: Messiáše, Syna Božího, Dítě nám narozené, Swaté semeno ženy, Ježíše, Krista, Předimného, Kádce, Boha silného, Řeka udatného, Otce věčnosti, Knížete pokoje, Emmanuele a Slovo. (Growněj ot. 49.)

93. Kde je obzvlášťe zjewuje ta moc božskolidiská Kristowa?

Pán Ježíš Kristus jako Bůh člověk po swém osláwení 1) započal nejpodstatněji swou božskolidiskou činnost mezi lidmi, swými bratřimi, tím, že slíbeného učedníkům swým a církwi swé Ducha poslal 2), který shromáždil, stvořil a rozšířil na swětě církew, t. j. takowou společnost lidí, kteří by w něho věřili, Jej wyznávali a skrže něho časně i věčně s Bohem, swým nejwyšším dobrým, obecnstwí, život a sláwu míti mohli. Tento duch Kristem Pánem zaslíbený i poslaný jest Duch swatý, tentýž Duch, kterýž i jest sám pro sebe osoba i pochází od Otce i Syna a koná dílo Syna w církwi Jeho na zemi 3), o čemž jedná třetí-částka Nauky.

Poznámka. 1) Jan. 16, 7; (Jan. 7, 38. 39). — 2) Jan. 14, 16; 16, 13. 14. — 3) Ot. 39. 68. 74. 75.

III. O Bohu Duchu Svatém.

94. Jako připravoval Bůh to své zjavení se w Duchu svatém?

Tak, kdž poslal na svět Syna svého, dle zaslíbení (ot. 56) a tím zjevil mu spasení (ot. 78. 79), Kristus pak to zjavené spasení i dokonal poslušenstwím svým až do smrti kříže, umřew za hříchy světa; dílo takto dokonané lásky a milosti Boží a Syna jeho Ježíše Krista musilo ale i přimlastněno býti všem a jednomu každému z věřících w Syna Božího. Nu a toto již jest dílo Ducha Svatého, totiž aby pravdu Kristem Pánem zjavenou, smíření na kříži dokonané a život učením, smrtí a vzkříšením zasloužený přimlastnil všem věřícím w Něho.

95. Když takto důležité dílo má při nás Duch swatý, řekni co jest Duch swatý?

Duch swatý jest třetí osoba věčného jednoho Božství, totiž blahoslavené Trojice swaté, od Otce i Syna pocházející, o němž s wyznáním apofstolským a Nicaenským wyznávám: „Věřím w Ducha swatého, Pána obživujícího, který od Otce i Syna pochází, jemuž spolu s Otcem i Synem rovná čest a sláva se děje, kterýž mluvil skrze Proroky.

96. Jako potvrdíš toho, že Duch swatý jest Osoba, a sice osoba od Otce a Syna rozdílná?

Potvrzuje mi to celá obecná křesťanská církev svým obecným wyznáním wíry w Boha

Otce, Syna a Ducha svatého, tedy w jednoho Boha, avšak ve třech rozdílných osobách zřetelně wyznávaného a wýmaného; potvrzuje mi to Písmo swaté na mnoha místech, w I. Mojž. 1, 2 stojí o duchu, že se vznášel nad wodami; Izaiáš praví (48, 16), že jej poslal Panovník Hospodin a Duch jeho; sw. Matouš pak opisuje (3, 16. 17) křest Páně, mluví se zvláštní zřetelností o tři osobách rozdílných, a sice o Synu w Jordáně stojícím od Pana křtěném, pak o Hlasu Otcomu s nebe jdoucím a řkoucím: „Tentož jest ten můj milý Syn, w němž mi se dobře zalíbilo, a konečně o Duchu Swatém jako holubici vstupující na Pána Ježíše 1); potvrzuje mi to po třetí sám Pán Ježíš Kristus a Jeho Aposťolové, kdyžto Ježíš poroučí křtiti národy ve jméno Otce, Syna a Ducha Swatého 2); sw. Pawel pak opisuje dílo Kristowo praví o Bohu Otci, že poslal Ducha Syna swého do srdce našeho 3); sw. Jan učí o Bohu, že jest Otec, Slovo a Duch Swatý a ti tři že jedno jsou 4); i ono opošťolské požehnání nasvědčuje tomu 5). Mimo toho všeho pak dokazuje osobnost Ducha sw. i ta okolnost, že písmá swatá takové vlastnosti a takovou činnost připisují Duchu Sw., jakové jen osobě mohou přivlastněny býti 6), což všecko přesvědčuje mne, že Duch Swatý jest osoba Božství jednoho od Otce i Syna rozdílná.

Poznámka. 1) Mimo to viz ještě Mr. 1, 10; Luk. 3, 22; Jan. 1, 32. — 2) Mt. 28, 19. — 3) Gal. 4. — 4) I Jan. 5, 7. — 5) II. Kor. 13, 13. — 6) Ku př. že mluví: Mt. 10, 20; Skut. 8, 29; 10, 19; 11, 12; 13, 2; I Tim. 4, 1; že slyší: Jan. 16, 13; že cítí: Efez. 4, 30; že lká a prosí: Řím. 8, 26. 27; že zpytuje: I Kor. 2, 10; vyučuje a připomíná: Jan. 14, 26; svědčí: Jan. 15, 26; Řím. 8, 16; obviňuje: Jan. 16, 8; má svou vlastní vůli: I Kor. 12, 11 atd. atd.

97. Jako potvrdíš toho, že Duch svatý jest osoba od Otce a Syna pocházející?

Že Duch svatý od Otce pochází, vím z úst samého Krista Pána, který řekl, že Duch pravdy od Otce pochází 1), že ale spolu i od Syna pochází, mám potvrzeno tím, že sv. Pavel praví: že poslal Bůh Ducha Syna svého w srdce naše 2) a jestliže kdo Ducha Kristova nemá, tent že není jeho 3); o tomto pak Duchu zřetelně zaslíbil Kristus Pán: „když já odejdu, pošlu Ducha svatého k vám 4); sv. Pavel opět dí: Božích věcí nezná žádný, jedině Duch Boží 5): neomylně teda Duch svatý je Duch Otce i Syna. Jako se to děje, hloubati mšsetečně nemáme, ale věřiti, jako církev křesťanská uznává: Věřim w Ducha svatého Pána obživujícího atd. 6).

Poznámka. 1) Jan. 15, 26. — 2) Gal. 4, 6. — 3) Řím. 8, 9. — 4) Jan. 16, 7. — 5) I Kor. 2, 11. — 6) Ot. 95; 100.

98. W kolikero člancích se učení o Duchu svatém w Nauce naší přednáší? — Učení o Duchu svatém se ve třech člancích přednáší, a sice:

A) O blahoslawené Trojici svaté.

Nauka nábož. křesť. 2. vyd.

- B) O prostředcích působení Ducha svatého.
 C) O Království Kristově a Božím.

A) O blahošlavené Trojici svaté.

99. Co jest Trojice svatá?

Bůh jeden v troji osobě, totiž Bůh Otec, Syn i Duch svatý, jako snesení apoštolské zni: věřím v Boha Otce všemohoucího atd.

100. Mimo tohoto vyznání Apoštolského které ještě má vyznání o Trojici církev naše?

Poněmadž Apoštolské vyznání o Bohu troj-jediném počal bezbožný kněz Arius okolo r. 300 po narození Krista Pána walchowat a smysl jeho točit a ruffit, čímž pohoršení v církvi se množilo, první císař křesťanský, pobožný Konstantin, přjmím Veliký, povolal r. 325 do města Nicaey církevní sněm; tu se 600 biskupů a kněží křesťanských z celého světa shromáždilo, aby poznovu vyznalo a podepsalo apoštolskou víru. A vyznal tento veliký církevní sněm Nicaenský víru tu ještě obšírněji a výšlowněji, a vyznání to jmenuje se Nicaenské, které i naše církev vyznává.

Poznámka 1. Vyznání Nicaenské: „Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, učinitele nebe i země i všech věcí viditedlných i neviditedlných, a v jednoho Pána Jezu Krista, Syna Božího jednorozeného, kterýž od Otce zplozen jest přede všemi věky, jsa Bůh z Boha, světlo ze světla, pravý Bůh z Boha pravého zplozený, ne učiněný, v podstatě a bytnosti Otci rovný, skrze Něhož všecky věci učiněny jsou. Kterýžto pro nás

lidi a pro spasení naše s nebe sstoupil a vtělil se z Ducha svatého v Marii Panně člověkem učiněn, ukřižován pro nás pod Pontským Pilátem, trpěl i pohřben jest a vstal z mrtvých třetího dne podle písem a vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce a přijde opět v slávě souditi živých i mrtvých, jehožto království nebude konce. — Věřím i v Ducha Svátého (Pána a Obživitele, kterýž od Otce [i od Syna] pochází, jemuž spolu s Otcem i Synem rovná čest a sláva se děje), kterýž mluvíval skrze Proroky. — (Věřím i v jednu svatou, obecnou, Apoštolskou církev. Vyznávám i jeden křest na odpuštění hříchů a očekávám i z mrtvých vzkříšení a život věku budoucího, amen.“)

Poznámka 2. Věty v zátvorkách nebyly v původním Nicaenském Vyznání obsaženy; tyto věty přidány jsou později a sice za 56 roků po Nicaenském církevním sněmě; totiž r. 381 odbýval se nový všeobecný církevní sněm v sídelním městě Cařihradě, čili Konstantinopoli, z té příčiny, že tamější biskup Macedonius a sekta tak zvaných Pneumatomachů falšovali učení apoštolské o Trojici svaté a Duchu svatému odpírali Božskou čest, ani neměli Ducha svatého za osobu Božství; aby tomuto kacírství meze se položili, přehlédnuta na novo ta veřejná vyznání víry křesťanské, i ono apoštolské, i to Nicaenské, a nejen potvrzena byla ta starší vyznání, ale i doplněna tam těmi větami. Tento církevní sněm všeobecný, jenž odbýval se za času panování císaře Theodosia prvního v Cařihradě, nevydal osobitného vyznání, ale toliko doplnil Apoštolské a Nicaenské, a to vyznání takto doplněné se též Vyznáním Konstantinopolitánským jmenuje a od církve naší za pravé se přijímá a vyznává.

Poznámka 3. Ta věta [i od Syna] přidána jest pak později, 208. lety po církevním sněmě Konstantinopolitánském, totiž na sněmě církevním Toledánském, r. 589 odbývaném; tento jediný přídavek církev pravoslavná, východní totiž křesťané, nepřijali a až dosavad ho odmítají. Církev naše evanjelická A. V. ale přijala ho a věda přísná bohoslovní, theologická, v důslednosti pochopu o Trojici svaté ospravedlňuje vyznání toto důvody nepodvrátitelnými. Jest to však více hádka vědy theologicko-philosophické než života křesťanského, čehož důkazy podává církev pravoslavná, v nížto se pocta Bohu Trojjedinému děje čistěji a upřímněji než kdekoli jinde, na čemž předce nejvíce záleží. Záslahy církve pravoslavné veliké jsou o zachovalost vyznání a ctění přeblahoslavené Trojice svaté. Srovnej Eucho-

logion der orthodox-katholischen Kirche v. Michael Rajevsky, Erzpriester bei der kaiserlichen russischen Gesandtschaft in Wien. 1861. Tři hrubé díly. U Braumüllera.

101. Jako je má naše Augšpurské Vyznání k tomuto učení církve obecní křesťanské o Trojici blahoslavené?

Augšpurské Vyznání, podané císaři Karlovi V a veřejně čtené na sněmě říše německé r. 1530, w článku I o Bohu w Trojici jediném praví, a s tímto vyznáním i my věříme, učíme a vyznáváme, jakož následuje:

„Církve naše s velikou jednomyslností učí“ atd. Viz otázku 39.

102. Jako jeden z novějších církevních našich Dtců (Seriver) vykládá tento článek Augšpurského Vyznání?

„My křesťané věříme a vyznáváme, že jest jeden věčný, všemohoucí, vševědoucí, všudypřítomný, spravedlivý, svatý, nejdobrotivější, milosrdný Bůh, který nás a všecky věci stvořil a všecko mocně, otcovsky a milostivě zdržuje. A tento jediný Bůh je Otec, Syn a Duch svatý, anebo jako to ve vyznání víry vyřkujeme, Bůh jest jeden w bytnosti a tříj w osobách. My věříme a vyznáváme, že Bůh Otec od věčnosti zplodil Syna svého stejnou se sebou bytností, stejnou velebností, mocí a slávou. Tento jednorozený a věčný Syn Boží jest bleš slávy a obraz osoby Boha Otce svého, světlo ze světla, pravý Bůh z Boha pravého,

který pro nás lidi a pro spasení nasse s nebe
 sstoupil, lidskou podobu na se přijal a naším
 Prostředníkem, Vykupitelem, Smířčím a Dro-
 downíkem se stal. My věříme a wyznáváme,
 že Duch swatý s Otcem a Synem jest pravý
 Bůh, který od obou od věčnosti pochází, do
 srdci lidských posílán bývá a jejich Utěšitelem,
 Drodowíkem a Pomocníkem se stává. My
 věříme a wyznáváme, že jako jest tento věčný
 a důstojný Bůh jeden w bytnosti, tak jest ten-
 tž jeden i w swé wůli, w lásce, w milosrden-
 stwí a w náklonnosti swé weliké k nám lidem.
 Bůh Otec mluví k nám skrze Syna swého,
 Syn posílá Ducha swatého od Otce do srdci
 našich, Duch swatý pak oslawuje Krista w nás
 a učí nás pravě Boha znáti, srdečně Jej Otcem
 jmenowati a milowati. My věříme, že žádný
 k Otci nepřijde, než skrze Syna, a žádný
 k Synu, než komu by to Otec dal a kohožby
 Duch swatý oswítil. My věříme, že Otec nás
 milostí swou předchází a mocně k sobě wolá;
 že Syn nás přijímá, swou křwí očisťuje a
 s Otcem smíruje; že Duch swatý nás s Otcem
 i Synem sjednocuje a spojuje. Milost Boha
 Otce se nedosahuje než skrze Syna, a ne-
 bývá nám přiwlastněna než skrze Ducha
 swatého. My jsme s tímto trojjedi-
 ným Bohem smlouwu učinili při křtu
 swatém a stali jsme se syny a dcerami věčného,

nebeského Otce nasseho, údy a bratřími Syna jeho a chrámy Ducha swatého. Bůh Otec nebeský dává nám právo synowství; Pán Ježíš dává nám právo bratřství; Duch swatý dává nám své společenství a spoluúčastenství. My věříme, že milost Boha Otce nebeského, láska Syna jeho milého a účastenství Ducha swatého jest vždy při nás a s námi. Bůh Otec posílá Ducha Syna svého do srdcí nassích, který wolá „Abba,“ totiž Otče, a swědčí duchu nassemu, že jsme synové Boží. My věříme, že Otec se Synem i Duchem swatým k nám přijde a přibytel sobě w nás učiní. Věříme, že jméno Boha Otce, Syna a Ducha swatého jest nejwětší požehnání nasse a nasseho konání, a že w tomto jménu wšsecko počínat, konat a dokonáwat máme, jestli chceme, aby to požehnané a Bohu milé bylo. Věříme, že Otec náš nebeský dusse nasse, které jeho milý Syn wykoupil krví swou, aby jeho byly, při smrti k sobě přijme, že je Syn, jako owečky w své ruce má a žádný je od něj neodejme, a že utěšitel Duch swatý neodejde od nich až do posledního wzdechnutí. My to věříme, že Otec hlasem Syna svého w den poslední soudní těla nasse wzkrísí, Duchem swatým naplní a oslawí. Věříme, že Otec, Syn a Duch swatý w nás a we wšsech wywolených wěčně přebýwati bude, bude wšsecko we wšsech

nás a dá nám Božské své dobroty, lásky a sladkosti věčně požívatí. Proto významáme, ctíme a chválíme Boha Otce, Syna a Ducha svatého a poroučíme jemu všecko což jsme a co máme, ničeho nežádající jiného, než aby milost Pána Jezu Krista, láska Boží a účastenství Ducha svatého byla a zůstávala se všechněmi námi na věky věčné. Ó svatá Trojice, ó přepodivná Jednoto, ó nevyšlowná Dobroto, ó Pravdo neomylná, ó Moudrosti nemyzpytatelná, ó Čistoto nepokalitedlná, smiluj se nad námi a buď wysoce pochválená, slavně zvelebená odsavád, až na věky, Amen. (Wiz Christ. Scriverowu Postillu: „Herrlichkeit und Seligkeit der Kinder Gottes.“ Kázeň k neděli Trojiční.)

Poznámka. Při otázce této velmi cíl napomáhati bude opětování i všech otázek i všech míst písma sv. o Trojici jednajících, ku př. ot. 23, 24, 25, 33, 34, 39, 45, 51, 53, 56, 100.

103. Kterak lidským způsobem rozumu tvého, Slovem Božím oswíceného, pochopuješ to tajemství Boha Trojjediného?

Já to takto pochopuji: Že Bůh jest Bůh živý a ne rukou neb myslí lidskou udělaný a wymyšlený, mrtvý wýtvor, jakowí byli bohové a bůžkové pohansští a za bohů držené lidské chtíce, obrazy, smyslné pojmy a smyslenky nešťutečné, jako sobě to mudrcové, básníci aneb i zaháleči darební, ježto Boha živého z jeho zjemení nepoznali, wymýšleli a dosavád wymýšlejí, to leží již w samé powaze Boha; jest

mi tedy Bůh Bohem živým, který nejpředněji, jsa živým Bohem, má život sám w sobě, bez ohledu na svět jim teprva stvořenu býti mající; tento život svůj chtěl Bůh zjewiti a zjewil ho světu a zvláště člověku, aby byly svědkové a spolu i účastníci života jeho. W čem by ten život Boha živého byl záležel, to sobě jen domyslet mohu; byl to život zajisté, jako Bůh, úplně dokonalý, život sám w sobě, od nikoho a ničeho nezávislý a ani časem a příhodami času, ani místem a proměnami jejich neobmezo-
 waný, ani začátku ani konce nemající, ale sám w sobě se i začínající i dokonávající. Že tento takovýto život nemohl být jen w myšlence, neb w obrazu, neb snad w podobenství nějakém, to leží na dlani, ale musel to býti život osobný, sebewědomý a tak dokonalý, že měl na sobě samém dost, nepotřebuje žádného a jsa potřebný všemu, co w život z jeho vůle a lásky wstoupiti mělo. Tento život Boží měl sám w sobě cíl a měl se státi cílem zvláště člověka stvořenu býti majícího, tak že z Boha a sfrze Boha a w Bohu měly býti všecky věci. Řim. 11, 36.

Tento takovýto život Boha všemohoucího w sobě samém se začínající i dokonávající w tom záležel, že byl trojosobný od věků, jako Otec, Syn a Duch swatý. Toto byla jeho troji pod-
 stata, trojosobná jednota, jedna však každá osoba byla pro sebe, tak že Otec měl na Synovi

své druhé „Jsem,“ které jemu rovné bylo, ta třetí pak podstata toho jednoho Boha byl Duch od obou pocházející, v kterém Otec i Syn spolu se shledali a milovali, bez toho, žeby to bylo na ujmu jednoho z nich. Takto pochopuji život Boha trojjediného, pokud byl sám v sobě. Když se ze sebe myslil pak Bůh tento trojjediný když se zjevil, a jako se zjevil, takový i jest; zjevil se pak jako Stvořitel a Učinitel všeho a zvláště člověka k obrazu svému; potom pak, když potřeba nastala pro padlé pokolení lidské, zjevil se co Vykupitel člověka a světa celého; konečně když země tato neobsáhla Boha v těle přislého, t. j. nepoznala a nepochopila Krista, ale podle těla zamordovala ho, aby zjvení se Boží na světě jako dokonalý život Boží dokonáno bylo, zjevil se i v třetí své podstatě jako Bůh Duch svatý, Pán všecko obživující a všecko to, co Bůh Otec a Syn učinili ku spasení světa, světu a zvláště člověku přivlastňující a podávající! Nu tak to již nejen v rozumě a srdci mám pochopené a pocítěné, ale mám to na dlani vyryté, že Bůh jeden jest, ale trojosobný, živý a život svůj mně přivlastňující, který pro život stvořil člověka, a když tento neposlussenstvím sám se pozbavil života, Syna svého mu dal, jenž napravil to nekonečné neštěstí, když byla plnost času přišla, potom pak poslal Ducha svatého, aby zřídil

církew na světě co útočisstě bezpečné wšem, kterížby žádostimi byli toho žiwota w Bohu a toho wěčného obecnstwí a účastenstwí s Bohem trojjediným. Takto se zjewil a jen takto se i zjewiti mohl Bůh žiwý, trojosobný, trojjediný, který trojím způsobem neodtajitedlným zjewil se nám, tať že mařán může býti každým srdcem a swědomím, a jen tento takowýto Bůh jest Bohem prawým, žiwým, wěčným, sebou samým bytnost swou dokazujícím a stwrzujícím a tento trojjediný Bůh jest i mojím Bohem Stwořitelem, Wykupitelem a Poswětitelem, to jest jistě wěrná prawda.

Poznámka. Podle okolností, kde malý a krátký čas se věnuje konfirmandům, celá tato otázka může v této své swobodné obširnosti i vystati, toliko nevystaň swobodné rozmýšlení s mládeží následující Píseň a její výklad: „Bohu buď sláva na nebi“ (Tranos. str. 349); „My všickni věříme v jednoho Boha“ (353). Čteuť a dle možnosti i z paměti říkání: Nicaenského vyznání víry (ot. 100), I článek Aug. Vyzn. (ot. 39); pak místa z Písma sv. o Otci: V Mojž. 6, 4; Mt. 28, 19; Efez. 3, 14; Řím. 15, 6; Jan. 1, 12. 18; Gal. 3, 26; Efez. 1, 5—7; 4, 6; I Tim. 6, 15. 16; I Kor. 2, 10. O Synu: Žid. 1, 1—8; Skut. 13, 33; Kolos. 1, 15. 16; Jan. 14, 9. 10. O Duchu sv.: Jan. 15, 26; 14, 16; I Mojž. 1, 2; Jan. 16, 13. 14; II Petr. 1, 21. I Kor. 2, 9. 10.

104. Přijal-li svět a celé člowěčenstwí tuto wíru w Boha trojjediného?

Jako Krista zawrhl svět, tať i wyznawatelů Trojice blahoslawené zawrhomali synowé světa, ale práwě proto i církew a wěřící w Krista we wšslech časích odmítali též od sebe tuto newěru, aby co občané králowstwí Božího oddělowali se

od světa a jen v obcování s Bohem trojjediným a mezi sebou svou největší rozkoš nacházeli. Tak povstala ta svědectví věřících a vyznávajících Boha trojjediného, ježto zovou se v historii církve protivenství a mučedlnictví na jedné straně, na druhé pak ta světlá věrovyznání, jako jsou Aposťolské, Nicaensko-Konstantinopolitánské, Athanasiovu, Augšpurské Vyznání a jiné.

105. Co víš o Athanasiovu věrovyznání?

Athanasiovu věrovyznání jmenuje se v církvi též vyznání „Qui cunque,“ čili „kdožkoli;“ jmenuje se tak proto, že se těmi slovy začíná: kdožkoli chce spasen býti, tomu především potřebí jest, aby věděl a držel obecnou víru.“ Toto vyznání se mylně Athanasiovu připisovalo, mnohé knihy se popsali o tom, kdo je jeho původcem, ale pravý původce se dosud nenalezl. V církvi západní mělo od konce 5 století velikou vážnost, a sama církev napravená pro jeho obsah pravověrný přijala ho za své a wnesla mezi oecumenická symbola, t. j. věrovyznání, obecnou platnost v církvi křesťanské mající. My ho celé máme v kancionáli Tranomského mezi písněmi o sv. Trojici na str. 331.

Poznámka. Mimo tato jsou ještě následující vyznání oecumenická: Efezské, pod císařem Theodosiem mladším v Efezu r. 431 ze všeobecného sněmu církevního vydané, čelící hlavně proti kacířstvím Nestoria o Kristu Pánu rouhavě učíciho; vyznání Chalcedonské bylo na sněmě církevním

v Chalcedoně v Bithinii r. 451 pod císařem Martianem držaném prohlášeno, kde se zavrhuje kacířstva Eutychesova, Kristovo dvojí přirození v jedno matoucího. I toto vyznání přijala církev naše za své.

B) **o prostředcích působení Ducha svatého.**

106. Které povolání má Duch svatý v církvi?

Duch Svatý, jenž od Otce i Syna pochází, má své zvláštní povolání v církvi, byti uskutečňovatelem díla Kristova, On totiž vykoupenému skrze Syna Božího pokolení lidskému přivlastňuje to spasení rozdělováním darů rozličných i jednotlivcům i celým národům a působí tak skrze jedněch na mnohých a skrze mnohých na všecken svět. I Kor. 12, 4—11.

107. Co nám přivlastňuje Duch svatý z díla Kristového?

Duch svatý nám přivlastňuje z díla Kristového pravdu, smíření a život.

108. Které jsou to prostředky, jimiž přivlastňuje nám Duch svatý pravdu, smír a život?

Prostředky, jimiž nám Duch svatý přivlastňuje pravdu, smíření a život, jsou předně a) oswícení, potom b) ospravedlnění a pak c) posvěcení.

109. a) Kterak přivlastňuje nám pravdu oswícením?

Tak, když nás povzbuzuje k milování Ewangelium Kristova, kteréž „jest moc Boží ku spasení každému věřícímu.“ (Řím. 1,

16); potom pak, když víru v nás působí v to slovo, které Kristus Pán k nám mluví 1), potom tak, že naši nezpůsobnosti a mdlobě k duchovním věcem pomáhá 2), tak že žádný nemůže říci „Pán Ježíš“ jediné v Duchu svatém; po čtvrté tak, když nás v úplnou pravdu uvádí, která sama spasiti nás může 3); na posledy přivlastňuje nám Duch svatý osvětlením pravdu tak, když v nás plodí jisté doufání k milosti Boží v Kristu Ježíši 4) a tím přivádí nám k pomědomí naší vlastní hříšnost, budí v nás pokání a dává nám na ruku nejlepší prostředek ku smíření se s Pánem Bohem 5). A toto je ta pravá osvěta čili osvětlení.

Poznámka a). Jen Duchem svatým osvětlený pozná pravdu, která ho vysvobodila, a Duch svatý když nás osvětluje, tím nic jiného nečiní, než přivlastňuje nám pravdu Kristem zjevenou ku spasení našemu. Já jsem ta cesta i pravda, praví Kristus Pán.

Poznámka b). 1) Jan. 3, 36; 5, 24; 6, 40. — 2) II Kor. 3, 5. — 3) Jan. 16, 12—15; Skut. Apošt. 2; I Kor. 2, 12. 13. — 4) Jan. 6, 69; 17, 3. — 5) Ž. 32, 3—5; 130, 1—3; II Kor. 7, 10.

110. Safo smýšlí Dr. M. Luther o tom osvětlení, jenž vede ku pokání?

„Bopatři,“ praví Luther, „toto jest pravé pokání, když předně srdce hříšné hněmu Božího se ulekne a upřímně zažádá si sprostěnu býti hříchů svých a hned také započne opouštěti je, nebo tu okamžitě nastoupí jiný život. Nemožno je zajisté, aby, když zaujala srdce tvé lítost nad tím, že jsi proti Bohu svému hřešil, ty i dále

si se takovým hříchem oddával. Takovouto ale lítost člověk sobě sám dáti nemůže, tu dává nám jen Duch svatý, když Slovem Božím odehrává před duchem našim ohavnost hřícha, ohlašuje tresty a pomstu Boží a hrozí smrtí věčnou. Proniknutí tímto působením Ducha svatého na ducha našeho, poznáme brzo, že tu je čas ku pokání, že nesmíme se dále oddávati hříšné bezpečnosti, že náleží nám opravdově Boha za milost prositi, hříchy své netajiti ale uznávati, od nich přestávati a skutečně pobožnějšími býti. Ale ani tím ještě není pokání pravé ukončeno, nebo ne proto odpustí nám Bůh hříchy, že jsme je olitovali, ale je potřebí, abychom ku Pánu Ježíšovi pospíchali a u něho hledali odpustění hříchů našich doufanlivě věřice, že pro Něho budou nám vsíci naši hříchové odpustěni. A toto je to pravé, celé pokání a užitek jeho veskerý ten, že naň následuje potom jisté odpustění hříchů."

111. b) Kterak přivlastňuje nám Duch svatý smíření ospravedlněním?

Když nás někdo před soudcem ospravedlní, tedy říkáme, že nás smířil, tak že již nebudeme více souzeni; tak se děje i při díle Kristovém, který nás smířil s Otcem svým, Duch pak sv. nám toto smíření přivlastňuje, když nás ospravedlňuje před Bohem, soudcem našim na nás pro hříchy naše nahněvaným. Ospravedlnění

pať před Bohem nic jiného neznamená, jako že činí nás před Bohem čistých od hříchů čili tedy spravedlivých, tak že již více nehledí Bůh na hřichy nasse, ale hledí jen na víru nassi w Toho, který zadosť učinil za ně, na víru w Krista Prostředníka a Smírce nasseho, jehož zásluhy připočítuje člověku hříšnému, měřicímu. To všecko se pať děje z pouhé milosti Boží právě tak, jako z pouhé milosti Boží přišel Syn Boží na svět, a jako pouhá milost Boží jest, že posílá Ducha swatého do srdcí nassích, aby chťivá a ochotná stala se k přijetí víry, z které živ bude spravedlivý dle Abakuka (2, 4). Učení toto o ospravedlnění vykládá obšírně Duch swatý: k Řím. 3, 23—25; Gal. 2, 16; 3, 11; Skut. 10, 43; 13, 38. 39; II Kor. 5, 19—21.

Poznámka. Na tomto článku mnoho záleží, o něm nemožno dost narozmýšlet se a naobracet písma sv. a natočit důvodů, aby do krve a špiku národa přešla spasitedlná nauka jeho. Na smíření s Bohem všemohoucím všecko záleží a smíření nemožné jest bez ospravedlnění. Sami ale se před Bohem žádnou svou spravedlností, žádným skutkem svým i sebe lepším ospravedlniti nemůžeme. Zvláště čistého učení se přidržující evanjelík bez dokonalé známosti o duchu a cíli tohoto článku neobstojí na přísných zkouškách života a v oči velikých nepřátel tohoto spasitedlného učení. Předměty k úvahám a výkladům podávají místa mnohá písma sv. Luk. 18, 10—14; Řím. 4, 5—8; Kolos. 1, 14; Ž. 32, 1—3. Úvahy o článku IV Augšp. Vyznání, jenž takto zní v překladu:

„Dále učíme, že odpuštění hříchů a ospravedlnění před Bohem nedosahují lidé svými vlastními silami, zásluhami a skutkami, ale, že spravedlivými učinění bývají darmo pro Krista a skrze víru, když totiž věří, že Kristus trpěl za nich a smrtí svou zadosť učinil za hřichy jejich a

tím nám všem odpuštění hříchů, milost Boží a život věčný vyzískal. Nebo takovouto víru chce Bůh přijat za spravedlnost, platnou před Ním, a lidem ji přičíst, jako praví sv. Pavel k Řím. v 3 a 4 kapitoli.“ (Srovnej obě původiny latinskou i německou Augšp. Vyzn.)

Formuła Concordiæ pak praví: „Jednosvorně věříme, učíme a vyznáváme, že člověk hříšný před Bohem ospravedlněn, t. j. rozřešen bývá ode všech svých hříchů a osvobozený od spravedlivého soudu Božího, přijat jest do počtu synů Božích a tak dědicem učiněn věčného života a to beze všech jeho zásluh a hodností a beze všech předcházejících, přítomných aneb budoucně následovat majících jeho skutků, jen pouhou milostí a pro zásluhu jedinou a nejdokonalejší poslušnost, nejbolestnější utrpení, smrt a z mrtvých vstání Pána našeho Ježíše Krista, jehožto poslušnost nám za spravedlnost přičtena bývá.“

Apologia též má o tomto článku zřetelnou nauku, když dí: „Poněvadž tedy lidé nemohou z vlastní síly zákon Boží naplniti a všickni jsou pod mocí hřícha a propadli věčnému hněvu a věčné smrti, proto i nemůžeme skrze zákon od hříchu osvobození a tak ospravedlnění býti, ale dáno jest nám zaslíbení odpuštění všech hříchů našich a ospravedlnění pro Krista, který vydán jest za nás, aby zádost učinil za hříchy světa a postaven byl Prostředník a Smírce všech. A toto zaslíbení nemá za podmínku zásluhy naše, ale darmo nabízí nám odpuštění hříchů a ospravedlnění, jako praví sv. Pavel: „pak-li ze skutků, již není milost“ (Řím. 11, 6). Aníž visí od našich zásluh smíření. Nebo jestli by od našich zásluh záviselo odpuštění hříchů a smíření by pocházelo ze zákona: bylo by neužitečné. Když zajisté zákon nenaplnujeme, následovalo by, že zaslíbení smíření nikdy by se nám za podíl nedostalo. Pavel tak důvodí Řím. 4, 14: „Jestliže ze zákona jest dědictví, zmařena jest víra a zrušeno jest zaslíbení. Kdyby zajisté zaslíbení požadovalo podmínku skutků našich a zákon, kterého nikdy dokonale naplniti nemůžeme, následovalo by odtud, že zaslíbení by neužitečno bylo. Odpuštění hříchů je věc zaslíbená pro Krista a tudíž nemůže se obsáhnouti jediné samou vírou (sola fide). To slovíčko „sola fide“ samou vírou uráží některých, ale anť i Pavel praví: „protož za to máme, že člověk bývá spravedliv učiněn vírou bez skutků zákona“ (Řím. 3, 28); aneb: „Milostí spaseni jste skrze víru, a to ne sami ze sebe, darť jest to Boží, ne ze skutků, aby se někdo nechlubil“ (Efez. 2, 8. 9.); aneb:

„Spravedliví pak učinění bývají darmo milostí jeho skrze vykoupění, kteréž se stalo v Kristu Ježíši“ (Řím. 3, 24): protož pravíme těm, jimžto nelíbí se to slovíčko „jedinou“ nebo „samou“ vírou, aby i z listů sv. Pavla vytřeli všecka ta vylučná slova „darmo,“ „ne ze skutků,“ „darť jest to“ atd. Nebo i tato slova všecka vylučují domněni o zásluhách. Nevylučujeme zajisté Slova a Svátosti, jako pomlouvají nás protivníci; pravili jsme již, že víra ze Slova (totiž Božího) přichází, i služebnost Božího Slova vysoce si vážíme a pravíme, že láska a skutky musejí následovat víru, a proto ne tak se vytevirají, aby nenásledovali, ale vytevirá se jen spoléhání na zásluhy a skutky lásky při ospravedlnění Božím.“ (Přeloženo z původního Melanctonova vydání: Apologia Confessionis. Diligenter recognita. Anno XLI, t. j. 1541. List 17 a 23.)

112. Co již následuje z takového ospravedlnění?

Z takového tohoto ospravedlnění, které nám Duch svatý přivlastňuje, následuje na straně Boží úplné smíření se s námi a na straně naší nový život: „nebo, víra-li pravá jest, musí také ukázati se a nésti ovoce, jako strom úrodný bez přestání vyháňi ratolesti a nese ovoce,“ praví Dr. M. Luther.

Poznámka. „Já, já jsem smířen s Bohem; já, já jsem to, jenž nebude více souzen Boží pravděností a přisností, já, já, já nebudu odsouzen pro viny mé mnohé;“ takto může směle říkati každý věřící v Pána Jezu Krista, který ho smířil s Otcem nebeským a který mu skrze Ducha svého svatého i přivlastnil toto smíření ospravedlněním jej, aby měl život v Bohu a hojně ho měl. S touto pak doufanlivostí svou stojí věřící na pevném základě Slova Božího. Řím. 8, 33—39.

113. Jako pak je nám zabezpečen tento nový život?

Jako ospravedlnění před Bohem a smíření s Ním nastupujeme nový život v Kristu; ale tento nový život právě tak jest znebezpečován při nás, jako byl znebezpečen při čistě stvoře-

ných prvních rodičích našich a tudíž snadně by brzo udusen byl žádostmi hříšnými, zvědavostí marnou a podvodem a lstí dáblowou, kdyby Duch swatý neposvěcoval nás k tomuto životu a neudržoval w něm a nepůsobil w nás k jeho zřístiu a zdočonalení se. Jan. 3, 3—7; I Petr. 1, 23; II Kor. 5, 17; Efez. 4, 24.

114. c) Kterak přivlastňuje nám Duch swatý život posvěcením?

Nejen oswícení, jako podmínku pravdy, a nejen ospravedlnění, jako podmínku smíření, ale přivlastňuje nám Duch swatý také i posvěcení, jako podmínku života w Bohu, jelikož život bez posvěcení jest pouhé žimoření těla a hmoty. Posvěcení toto pak přivlastňuje nám Duch swatý tak, předně když vyhání z nás to první, staré obcowání se všemi jeho tak řečenými dobrými i všemi zlými skutky a pomáhá nám přemáhati i tmu z wnfku i hříšné žádosti z wnitřnosti našich pocházející a proti spasení našemu bojující 1); po druhé tak: když wzbuzuje wůli a pešilňuje srdce i rozum k sloužení Bohu a Synu jeho Ježíšii Kristu 2); po třetí tak: když wnuká nám bázeň Páně, lásku, podporu a dětinskou důwěru k Pánu Bohu 3); po čtvrté tak: když učí nás nenáwiděti hřích 4) a naposledy tak: když činí nás způsobné k upřímnosti a opravdewosti křesťanské 5), ku swědomitosti příšné 6) a ku pravé swobodě 7).

Poznámka 1. Dr. M. Luther praví: „Křesťan má tak obcovat, žít a jednat, aby dovolit mohl, by všickni lidé do jeho srdce nahlédlat a co v něm jest vidět mohli.“ Sv. Pavel Efez. 4, 30. Dáme-li se ochotně takto posvěcovati Duchu svatému, dosáhneme život v Bohu a to sice život již i zde dokonalejší, mnohem ale více, ano zcela dokonalý potom, když i my osvobození od pout zemsčnosti a tělesnosti, způsobilnějšími staneme se k požívání jeho u Boha a Spasitele našeho Jezu Krista.

Poznámka 2. 1) Efez. 4, 22; Mt. 16, 24. 25; Gal. 5, 24; I Jan. 2, 15. 17; I Petr. 5, 8. 9. — 2) Kol. 2, 6. 7; I Petr. 2, 24; Řím. 14, 8. — 3) Řím. 5, 5; I Jan. 4, 16. 19; I Petr. 1, 17. — 4) Řím. 11, 22. 23; II Kor. 5, 10. — 5) Ž. 32, 2; I Paral. 29, 17; I Jan. 1, 8—10; II Kor. 1, 12. — 6) I Jan. 5, 18; Přísl. 4, 23; I Tim. 3, 9; Žid. 3, 12. 13.

115. Vypočítej ovoce tohoto posvěcení.

Křesťan přijavší posvěcení od Ducha sv. užívá ho stále, předně: ku zachování čistoty těla i duše 1), po druhé: ku vychovávání sebe za osobu svobodnou a za šfafaře nad dary, jako hřivnami od Boha přijatými, Bohu zodpovědného 2), po třetí: ku zřízení sobě školy v domě svém pro život věčný svůj a svých milých, totižto vyzvolení sobě jistého stavu a povolání a vedení ho v tomto časném životě, jako služby Boží 3).

Poznámka. 1) I Tes. 4, 3—5. 7; I Kor. 6, 19. 20; II Kor. 7, 1; II Tim. 2, 22. Výstraha je tu na místě před hříchy mladosti, před tajnými hříchy, a jako nezůstávají tajnými. „Tvářka není lhářka“ již ani při nejmilejší mladosti dítek. — 2) Mt. 25, 14—29; Luk. 12, 48; Mt. 13, 12; I Kor. 4, 2. — 3) I Kor. 7, 17; Řím. 2, 6—9; Luk. 16, 10. Každý stav a povolání, ano každý dům a čeled křesťana jest a má být služba Boží. Křesťanské povědomí je škola nejlepší pro všechny poměry života. Služebník slouží ku dobrému pána svého pro Boha, a král kraluje pro dobré národů svých pro Boha, pro Boha dobře vede

dům svůj sedlák, a obchodník pro Boha slouží za nástroj k dobrému jiných, úředník Bohu se domnívá sloužit, když ne pro diěty a platy, ale pro spravedlnost slouží v povolání svém, vojín křesťanský ví, že Bohu slouží, když povinnost svou plní na poli slávy časné, a kdo učí, ve vyučování svém má Bohu příjemnou a sobě spasitelnou práci. To je náhled křesťanský. Nech nikoho nemýlí to módní nynější vyhazování křesťanstva ze zákonodárství, ze správy veřejné, z cechů, řemesel, domů, škol, právě již i z manželstva a stavu domácího, nebo následky tohoto zablouzení brzy budou k spatření, jestli již nejsou dost patrné v tom množství domů trestních, domů nalezců, domů hanby a ohavnosti, domů bláznů, nepočtených samovražd, ozbiljání států, bank a obcí. Nadarmo se namnožila ta množství paragrafů všelikých, které měly nahraditi křesťanství; s těmi paragrafy jsou jen cifry a figury namnožené, nikoliv ale zlepšen mravní stav společnosti lidské. Čím více vzdaluje se nynější svět od křesťanstva, tím více upadá i jeho blahobyť.

116. Vypočítej dále ovoce toho posvěcení, které život w Bohu nám přivlastňuje!

Ovoce posvěcení, kterým Duch svatý nám život přivlastňuje, jest patrné předně w modlitbě před Bohem; jen kdo přijal chtivě od Ducha svatého posvěcení k modlitbě, umí se právě modliti, a w takovéto modlitbě je to pravé obcování člověka hříšného s Bohem svatým, je opravdové „účastenství losu svatých w světlo“ 1); po druhé jest patrné: w obcování s bližními. Tu se ten nový život křesťanů dělí od života starého pohanů a těch všech, jenž nepřijali ještě posvěcení Ducha svatého. Křesťan přijavší posvěcení od Ducha svatého, zamilowaw Boha a toho, kterého On poslal, Ježíše Krista, miluje i bližního svého we všech poměrech života a obcování lidského. Láska

křesťanská k bratřím u víře a láska všeobecná k celému pokolení lidskému jestli to další ovoce posvěcení 2). Toto ovoce posvěcení požehnané se jení po třetí: ve společnosti domácí a rodinné, v národní a státní a konečně v církevní společnosti 3).

Poznámka a). 1) Kol. 1, 12; 4, 2; Efez. 6, 18; Jan. 16, 23; Ž. 145, 18. — 2) Mt. 22, 37—40; Jan. 13, 34; I Jan. 5, 1; 4, 7. 8. 11. 12. 16; 3, 14; I Kor. 10, 24. — 3) Kol. 3, 12—14. Pozn. b).

Poznámka b). Dům a rodina. I Mojž. 18, 19; Efez. 6, 1—4. Lutherův Větší Katech. ku IV Božímu přikázání. Ž. 133, 1; I Sam. 20, 17. 41. 42. Národ a stát. Svému národu sloužití k dobrému je plod posvěcení. Národ židovský skrze svých Starších prositi dal Ježíše za pohanického jednoho setníka proto, že miloval národ jejich a školu jim vystavěl; a Ježíš vida, že věří setník a z víry miluje jeho národ — ačkoli víra jeho ještě nová byla — vyslyšel prosby židů i setníkovy, jsa sám veliký milovník národa svého, v kterém přijal i své člověčenství na sebe. Luk. 7, 2—10; Mt. 1, 1—21. O poslušnosti k vrchnosti. Řím. 12, 4; 13, 1—5; I Petr. 2, 13. 14. 17; I Tim. 1, 2—3. I ostatní stavy lidské společnosti od Boha jsou a úcta k zřízení tomuto Božímu má zachovávána býti. Řím. 13, 7; Efez. 6, 7. 8. Tit. 2, 9. 10. Církev. Viz IV částku Nauky.

117. Poněvadž se nalezají lidé, kteří rouhajíce se Bohu Duchu svatého jen na ducha lidského aneb na jakovéši okamžité nadšení snižují, řekni, jakový je rozdíl mezi Duchem svatým a lidským?

Rozdíl mezi Duchem svatým a lidským jest ten, že Duch svatý jest působitel, duch pak lidský přijímatel toliko, Duch svatý jest sám ten duch pravdy, lásky a svatosti, duch pak lidský v rozličnosti darů od Něho přijatých pozůstává a

připravován bývá k pravdě Kristové, ku smíření se s Bohem a ku svatosti života. Dt. 106—114.

118. Zopětuj, k čemu povolává Duch svatý věřících?

Duch svatý povolává věřících předně: od nečistoty ku posvěcení 1), po druhé: od rození se tělesného k novému zrození se z Ducha svatého 2), po třetí: od moudrosti světské k moudrosti duchovní v Kristu 3), po čtvrté: od žisků hynoucích k tomu, co trvá věčně 4), po páté: od nedokonalé slávy a bohatství zemského k účastnictví Syna Božího a ku králování spolu s Ním 5).

Poznámka. 1) I Tess. 4, 7. — 2) Jan. 3, 5. 6. — 3) I Kor. 2, 13. — 4) Luk. 9, 25; Mt. 18, 11. — 5) I Kor. 1, 9; Mt. 25, 34.

119. Kterak se pak povolání toto i následek jeho totiž přivlastnění nám té Kristem Pánem nadobyté pravdy, toho smíření a života děje?

Z pouhé milosti Boží a beze všech zásluh našich. (Dt. 111. Pozn.)

120. Je-li toto volání Ducha svatého nás a to přivlastňování nám Kristových zásluh co platno?

Dvojem platno jest, ačkoli ne všem; nebo ti, jenž neslyší slova Božího pro tmou srdce a omamující jich žádosti tělesné, aniž stávají se účastnými těch darů milosti Ducha svatého. Ale však předce na darmo nemychází Slovo Boží na svět dle Izaiáše 55, 10. 11.

121. A když takto i náš povolává ku spasení i přivlastňuje nám ho Duch svatý, či má snad potom již sám člověk nečinným býti?

Nikoli. Bůh skrze Krista Ježíše sice připravil nám spasení, Kristus, Syn Boží dokonat to dílo spasení a stal se nám tak pravdou, i smířením, i životem, a Duch svatý nám tu pravdu a to smíření a ten život přivlastnil, oddav nám ho jakoby do majetnosti: ale člověk musí sám také přijat jmění toto a ho ochraňovat, je přízní věčnou objímat, poklady těmi se živit, t. j. odvracovat srdce své od marnosti světáckých, pohanských, obyčejů, smýšlení a řečí bezbožných, aby mohl Duch svatý přibýteť svůj v srdci jeho rozložití a jej ve všem jeho činění i nechání spravovati. Efez. 5, 14; Skut. 3, 19. 20; Jan. 14, 16. 17. 23.

122. Je-li pak v stavě člověk ze své vlastní vůle a síly přemáhati takto své vlastní tělo, svět a ďábla?

Ze své vlastní síly a vůle přirozený člověk ovšem není způsobný ani k víře, ani ku boji tomu těžkému proti tak mocným nepřítelům, to všecko jen Duch svatý skrze víru dokonává v něm 1); ale ovšem vlastní jeho vůle a síla musejí v něm wzbuzené pracovati a chopiti se předewšim wíry, která ze slyšení Slova Božího přichází, aby tak způsoben byl člověk přijat působení Ducha swateho a zmocněn jím sřasně bojowat proti nepřítelům spasení svého

a zvítězit statečně. Nebo dobře pravili staří bohošlowci, že „ten, který stvořil nás bez nás, nespasí nás bez nás!“ 2).

Poznámka a). 1) Filip. 2, 13; II Kor. 3, 5; I Petr. 1, 5; 5, 10. — 2) Qui nos creavit sine nobis, nos non salvabit sine nobis. Ezech. 18, 31; Mt. 23, 37; II Kor. 5, 20; Skut. 2, 41.

Poznámka b). Zdá se, jakoby odporovala sobě místa ona pod a) a tato pod b) uvedená, když tam ta víru a všecko dobré jen Duchu svatému připisují, tato pak poslední velikou váhu kladou i na spolupůsobení lidské vůle a síly člověka, jakož ani jinak býti nemůže, má-li člověk jednou podle toho souzen býti, jako přijal u víře aneb zavrhil v nevěře spasení sobě ponuknuté (Jan. 3, 18—21): ale není v tom biblického odporu, aniž sobě Duch svatý protimluví, nebo jen Duch skrze Slovo Boží do člověka vstupující dává mu sílu a způsobnost k uvěření. Kde Slovo Boží se neslyší, tam aniž Duch svatý vstupuje do srdce, a kde toho není, tam jistě ani víry pravé není. Ale ovšem něco jiného jest ta síla Duchem svatým nám k uvěření přivlastněná a jiné je sama víra. Víra, t. j. odhodlané se oddání Spasiteli, přesvědčení se o spasení Kristem zaslouženém a přijetí ho chtivě a ochotně, takováto víra jest již dílo ducha lidského, nebo duch lidský ji z ruky Ducha svatého svobodně přijímá. Ten, kdo věří, již není více Duch svatý, ale je to osobný duch člověka, duše, srdce, mysl jeho. Tak jako oko bez světla nevidí, vidění však samo je dílo oka při pomoci světla: tak i víra naše jest dílo ducha našeho pomoci milosti Ducha svatého dokonávané. Vidění oka jen pomoci světla stává se viděním; víra naše pomoci Ducha svatého stává se dějem a skutkem. Žádný nemůže přijíti k víře, jedině leč přitáhl by jej Otec skrze Ducha svatého. Jan. 6, 44; Dr. Kahnis: Dogmatik III, 421.

123. Na čem se zakládá a w čem záleží swoboda, kterou nám též přivlastňuje Duch swatý?

Swoboda pravá člověka zakládá se w jeho přirození, jakoť obrazu Božímu stvořeného, dušší nesmrtnou obdařeného rozumného tvorou

a záleží ve svobodném jebe samého spravování k dořazení cíle toho, ku kterému stvořen jest od Boha (Otázka 1.)

Poznámka. Taková svoboda, která by jen tělo přirozené svobodným činila a na Boha, který duši svou vdechl do člověka, a na duše spasení, ku kterému povolána jest, zapomínala se, nebyla by pravá svoboda, ale byla by to rozpoutanost a svévole hříšná (Gal. 5, 1—13; I Petr. 2, 16; Jan. 8, 36) a neobsahovala by v sobě celé přirození lidské. Člověku křesťanskému přivlastněna je svoboda úplná podle duše i těla. Sv. Pavel vzdychá: „Bidný já člověk, kdo mne vysvobodí z toho těla smrti?“ (Řím. 7, 24.) Z toho těla smrti vysvobodil člověka Bůh skrze Syna svého Jezu Krista, a to se stalo pouhou milostí. Proto při svobodě stojí milost. Milost Boží je pravá svoboda, kdo v milosti té chodí, je právě svobodný. Člověk je nejsvobodnější ten, který se vydává sám za nástroj milosti Boží. Augustin dobře praví, že „jen život v Bohu je v pravdě život svobody; jen vtedy je člověk svobodný, když celý se oddá nejen myšlence na Boha a myšlení o Bohu, ale i Bohu samému, jeho stvořitelské, osobotvorné moci, tak aby Bůh byl všechno působící a vším hýbající v duši. Dej — Bože — co poručíš a poruč co chceš.“ Toto Augustinovo učení porazilo Pelagiuse, který učil té nedokonalé svobodě, té svobodě bez milosti Boží, té tělesné svobodě, které i nynější svět lahodí. Nynější světa malomyslnost má za otce Pelagiuse a vypíná se, jakoby něco nového byla vymyslíla.

124. Se-li ten svobodný, kdo bez Boží milosti sám se na svobodu propouští?

Křesťan, jenž poznal přikázání Páně a tudíž poznal i Ducha jeho a nechodí v té svobodě, ale sám se propouští na svobodu svou vlastní, rovněž tak není svobodný, jako není svobodný ten „sluha porušení svého,“ který ani nikdy nepoznal ducha toho pravé svobody. II Petr. 2, 19; II Kor. 3, 17.

125. Kdo právě požívá swobody Duchem swatým mu přivlastněné?

Swobody takové požívá ten, kdož při rozwinování života svého lidského nezapomíná na původ svůj z Boha a při zrůstání w swobodě, zrůstá i w milosti Boží a stává se nástrojem ducha vyššího, než jest sám k dobrému bližních s bázní a třesením spasení své konaje. Fil. 2, 12; Jan. 3, 6; Fil. 1, 6; II Kor. 3, 5.

126. Zdaž pak swoboda člověka neprotiví se milosti Boží?

Na žádný způsob. Nebo milost Boží nenutí nikoho, ale jen přitahuje a wábí k sobě duše spasení žádostivé. „Pojďte ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste a já vám odpočinutí dám,“ wolał Kristus Pán, a když nechtěli Židé, žalował se, že nechtěli a obrátil se k pohanům. Z toho je patrné, že milost nenutí, ale nechává člověku swobodu úplnou. „Dokudž se říká dnes, dnes uslyšíte-li hlas jeho, nezatvrzujte srdcí svých,“ wolał pronikavě k nám hlas milosti Boží. Žid. 3, 15; 4, 7.

127. Kterak soudí Duch swatý o těch, ježto na chvíli potrwali w swobodě, ale opět se nawracují do služby těla?

Duch swatý swědčí proti takovým skrže apóstola sw. Jůdu, „že ti se sami odtrhují, howadní jsou a Ducha Kristowa nemají“ (w. 19) a pak skrže sw. Petra, který připodobňuje je ku

psu, nawrátiwššimu se k wýwratku swému, a swini umyté, nawrátiwšši se do kalíště blata, II Petr. 2, 20—23.

128. Jakowý jest rozdíl a jakowý poměr pamije mezi swobodnou wůli a milostí Boží?

Swobodná wůle člověka hned wědomě, hned mimowolně touží po milosti Boží, milost pak Boží hledá swobodnou wůli člověka (ot. 126). Dokonalé jich sjednocení dalo by člověčenství úplné blaho a štěstí již zde na zemi, ale dokonalé sjednocení swobodné wůle člověka a milosti Boží možné bude až potom, kdýž Syn člověka, tato dokonalá swobodná wůle člověka i milost Boží přijde w sláwě Dce swého s anjely swými (Mt. 16, 27) w onen čas swobody sláwy synů Božích (Řím. 8, 21). Do toho času streati se budou w historii swěta i swobodná wůle člověka i milost Boží obapolně tak, že hned wzrůstati budou národové — zmláště křesťanšši — pod přewahou milosti Boží, hned opět přerušování w tom zrůstu — owšsem též z dopuštění milosti Boží — přewahou své wůle swobodné a zpíratí se milosti Boží. Nejslawnějšši doby historie jejich budou ty, w kterých nejtěšněji doťkne se milost Boží swobodné wůle a obě, byt i jen na čas se sdruží a spojí. Dokonalé spojení nastane, až swobodná wůle bude to samé chtít i činit, co milost Boží w Kristu Ježíšši chce a činí. Tot i rozdíl swobodné wůle a milosti Boží,

i jejich poměr k sobě obapolný. Řím. 9, 16; Mt. 26, 41; Filip. 2, 12; Šaf. 4, 7. 8.

Poznámka. Hluboký smysl rozvodů těchto ovšem je toliko pro dospělejší a probuzenější mládež, ačkoliv dá se popularisovat i nejprostějším mládenci a panně z domů křesťanských. Jsou lidé i v našem obecném životě pospolitém, kteří jen na milosti přestávají a opět jiní, kteří ve svobodné vůli sobě libují. Vyšších duchů z historie, s těmito odpory se pasujících, předvádí nám v utěšeném rozboru Dr. Martensen (Die christliche Dogmatik. Deutsche Ausgabe. Berlin. 1856. Str. 338): „Jsou charaktery, které můžeme Jánskými pojmenovat, kteří nesou na sobě ráz tichého vzrůstu v Pánu, jichžto život jest jako voda tiše tekoucí. Milost Boží se tu zjevuje jako krása duše a přirozená, svatá bezpečnost, kteráž je životem sprovází bez všelikých násilných pokušení a převratů. (Srov. o Janovi u Mr. 10, 37 a u Luk. 9, 54.) V odporu s těmito stojí charaktery asketické — přísně pobožné — jejichž život nese na sobě známky vnitřního nepokoje, neúporného boje za svobodu, v které oni v namáhání ustavičném milosti v ústrety jdou a jí vstríc pracují. Ačkoli je opanovala již milost Boží, oni předce nikdy k pravému, stálému pokoji a k plnosti milosti přijíti nemohou. Celý jejich život jest „bázeň a třesení;“ přes všechny okamžiky života jejich táhne se jedno jedině vzdychání, jedno lkání po vykoupení (Řím. 8, 23), které i celé stvoření vyhlédá. Askesa římská a protestantský pietismus stvořili mnohé takovéto charaktery. Mezi velikými církeвно-historickými osobnostmi připomínáme zde ku př. Pascala, charakter to zcela asketicky bojovavší. Oproti tomu za vzorem sv. Pavla máme bojovníky čistě apoštolské, mezi nimiž v popředí stojí Luther; v těchto je zastoupena ta zdravá záměna těch dvou odporů, svobodné totiž vůle a milosti Boží, tak že duše tu odpočívá v milosti a energická práce její směřuje ku spasení, duše ta bezstarostná je i pečuje o spasení, její pak život představuje nám obraz proměnlivý i nebeského vzrůstání a mravního boje svobody.“

C) **Q** království Kristově a Božím.

129. V kterém ještě článku obsaženo jest učení o Duchu svatém?

Učení o Duchu svatém přednáší se konečně w článku jednajícím o království Kristově a Božím.

130. Které jest to království Kristovo a Boží?

Království Kristovo a Boží jest církev Kristova obecná, w níž Duch svatý věřícím w Krista Ježíše dary své rozdává, aby jimi k cíli určení svého, k poznání totiž pravdy, k smíření se s Bohem a k životu věčnému přijíti mohli. (Dt. 108—116.)

131. Je církev Kristova jest to království Boží, kde čteme o tom?

Když Pán Ježíš poslal učedníky své, aby církev jeho kázáním Ewanjelium jeho rozšiřovali, naložil jim praviti o ní, že se přiblížilo království Boží 1) a Jan Křtitel připravuje cestu Kristu Pánu pravil Duchem svatým vedený, že se přiblížilo království Boží 2).

Poznámka. 1) Luk. 10, 9—11; Mt. 4, 17. 2) Mt. 3, 2.

132. Jakový jest rozdíl mezi královstvím Božím a královstvím světa tohoto?

Pod královstvím světa tohoto rozumí se w písmích svatých člověk a člověčenstvo ještě w stavu své tělesnosti, t. j. w hříchu zůstávající a proto duchovně i tělesně hynoucí; pod královstvím Kristovým a Božím rozumí se svět znovuzrozeného člověčenstva, w kterém člověk již procítil k poznání své hříšnosti, zatloužil po svatosti w Bohu, našel Smírce

svého w Kristu, Synu Božím, a dal se i oswítiti i poswětiti Duchu swatému k životu duchovnímu, k tomu totiž životu vyššímu, jeho původu přiměřenému. W tantom světě pouze přirozeném živoří člověk jen přirozeně a hyně ustamičně, zde w království tomto Božím žije i duchovně a žije věčně. I Kor. 2, 12; I Jan. 4, 1—3; 2, 17.

Poznámka. Rozumí se tu pod světem říše Stvořitelova, která i po pádu prvých lidí předce zůstala stvořením Božím. Proto křesťanství čisté, bez ohledu na jeho utvořování se časné, na zvláštní církve, neb vyznání a historický vývin velmi dobře se ví vpravit do těchto přirozených poměrů světa. V čistém, pravém a živém křesťanstvě, buď si jeho zvláštní pojmenování jakékoliv, má své oprávnění každý pokrok ve věcech světa; všechny poklady lidského vědění a umění, lidské vzdělanosti, státního zákonodarství, společenských rozvoji a mravů mají v křesťanstvě své dobré místo, když jen neodporují cíli, pro který stvořen, a duši nesmrtedlnou od Boha obdařen jest člověk. Zneuznávání tohoto práva přirozenosti Bohem stvořené jest hlavní chybou pietismu, nebo zpírá se tím a odpírá výroku určitému sv. Pavla: „že každé stvoření Boží dobré jest a nic nemá zamítáno býti, což se s dikůčiněním přijímá (I Tim. 4, 4). Proto křesťan věci tyto nepotupuje, ale nemá je také za tak drahé a vzácné, aby za ně prodal svou lásku k Pánu a svou víru v něho. Napomenutí Pavlovo křesťanstva vysvětluje tu nejlépe tyto hlubiny nauky Kristovy: „Ti, kteříž mají ženy, aby byli, jakoby jich neměli. A kteříž plačí, jakoby neplakali, a kteříž se radují, jakoby se neradovali, a kteříž kupují, jakoby nevládli a kteříž užívají tohoto světa, jakoby neužívali; neboť pomijí způsob tohoto světa.“ I Kor. 7, 29—31.

133. Sakové powinnosti wzrůstají odtud pro nás křesťany?

Abychom se dali w každém času kárat a wěst tomu Duchu, který stále ten wzrůstí krá-

lowlství Božího uprostřed království tohoto světa napomáhá 1), abychom po druhé stále bděli 2), a pak naposledy abychom pilně užívali prostředků milosti Boží 3).

Poznámka a). 1) Filip. 1, 6; I Kor. 1, 8. 9; 15, 58. — 2) Mt. 24, 42; I Tess. 5, 6—9; I Petr. 5, 8. — 3) I Petr. 2, 2; Žid. 10, 25. Pozn. b).

Poznámka b). Výstraha před uchýlováním se od „společného shromáždění,“ kterého se židé dopouštěli a co jim tak pronikavě sv. Pavel vytykal, jsou sami židé; oni z počátku jen odpírali, až se zatvrdili a potom celkovitě odpadli od Boha. Pavel předvídal konec toho opouštění společného shromáždění a chtěl retovat národ svůj, — ale darmo, nechtěli přijíti, nechtěli se vrátiti a odešli od Spasitele svého na věky. Péče Pavlova o židy je dotvrzena v listu jeho k Židům; nepospěch její k zatracení židů očividný je v historii nynější tohoto národa.

134. Saková dědictví zaslíbená jsou věrným údům církve Kristovy?

Živí údomé církve Kristovy jsou dědicové království Božího, ale již i zde na zemi dáno jest jim blížiti se k dokonalosti a okouseti z těch věčných radostí. [Mt. 5, 48; Řim. 8, 29; Filip. 3, 12—14. Životopisné úvahy Jana Zlatoušského (Chryzostoma), Husa, Luthera, Pawla Gerharda, Spenera atd. atd.]

135. Co jest tedy církve Kristova, kterou Duch svatý uprostřed království světa tohoto shromáždjuje?

Církve Kristova uprostřed království světa a národů rozličných Duchem svatým shromážděná jest společnost lidí věřících a uznávajících Pána Jezu Krista, kteřížto jsou jedno tělo společně a jichžto hlava jest Kristus Pán; tento Syn

Boží a Syn Ůlowěka Ježíš Kristus jest půwodcem jejím za času bytu swěho zde na zemi, awšsať do skutečného, historického žiwota na swětě wstoupila ona až po wstoupení Jeho na nebe, když poslal Ducha swatého, toho Ducha Ůtcewa a Ducha swěho, w den Letnic na Aposstoly, kteří ji rozšširili a kterou Duch swatý udržuje na swětě. Ěřez. 1, 22. 23; Ěkut. 2, 1—12; Jan. 15, 1—6; Ěřez. 4, 3—6; I Petr. 2, 9; II Tim. 2, 19. 21. I Kor. 5, 11; ot. 93.

Poznámka. Augsb. Vyznání v článku VIII praví: „Ačkoliv církev jest vlastně společnost a obcování swatých a pravě věřících, předce jelikož v tomto žiwotě i mnozí falešní křestané a pokrytci přimíšáni jsou a zlí mezi pobožnými se nalezají, swobodno jest užívati swátosti, které od nehodných přísluhovány jsou, jako to již Kristus Pán oznámil u Mt. v 23, 2: Na stoliči Mojžišowě posadili se Zákonníci a Farizeowé atd. I Swátosti i Slowo pro ustanowení a rozkaz Kristůw účinnivly jsou i když od nehodných přísluhovány bývají. Zamítáme Donatistů a podobných, jenž jinak učí.“

Apologia má pak o tom: „Pro tu příčinu přidali jsme v Augsb. Vyznání článek VIII, aby se žádný nedomníwal, že my oddělujeme zlých a pokrytců od zevnitřní společnosti církwe aneb odpíráme swátostem, jenž od zlých se přísluhují, působivost a účinnivost.“

136. Bylo-li králowstwí Kristowo a Boží před narožením Krista Pána?

Králowstwí Boží jest od wěků a na wěky, ale bylo ono od wěků jen u Boha Trojjediného, tak jako Syn u Ůtce a Duch swatý u Ůtce a Syna; připrawowal wšsať Bůh w pokolení lidšském a wůbec na swětě zjemení se tohoto králowstwí swěho, jenž slowe králowstwím Božím a Kristowým škrze mnohé skutky lásky a dobroti-

mosti své (ot. 56). Na svět a ku člověčenství přišlo království Kristovo a Boží až s příchodem Syna Božího Jezu Krista Pána nasseho, který vssecka zaslíbení Boží naplnil ku spáse pokolení lidského.

O tomto království jeho jako o církwi swaté obecní křesťanské jedná pať IV částka Nauky nassi.

IV. **Ⓞ** církwi swaté obecní křesťanské, apostolské.

137. V kterém článku wíry obecní křesťanské obsaženo jest učení o církwi?

Učení o církwi swaté obecní křesťanské obsaženo jest w III článku Snessení apostolského, w těch slowech: wěřim w Ducha sw. — obcowání.

138. A když takto wssecky církwe křesťanské wyznáwají, či wssecky také jednať uči o církwi?

Neuči jednať, a to je jeden punkt, po kterém se jedna od druhé rozeznáwají. Wssecky jice Krista Pána za Půwodce, Ducha swatého za Zdržowatele a Rozšiřowatele církwe mají, wssecky jednu swatou, obecnou, křesťanskou a apostolskou církew wyznáwají: awšsať předce ne wssecky tať, jako církew ewanjelická, ten rozdíl mezi církwi newiditedlnou a widitedlnou, totiž

mezi církví dokonalou v nebesích a tou nedokonalou na zemi v paměti mají.

139. Jako ve všeobecnosti učí o církví náš katechismus?

„Věřím v Ducha svatého atd. Totiž: Věřím, že já ze svého vlastního rozumu atd.

140. V čem pozůstává rozdíl v učení o církví mezi námi a římskou církví?

Ten rozdíl hlavně v tom vězí, že církev římská nečiní naprosto žádného rozdílu mezi církví Kristovou tou nemiditedlnou, nemající (dle Efez. 5, 25—27) žádné poskvrny a vrásky, a tou viditedlnou, mající na sobě mnoho těch poskvrn a vrásek, následek pak toho zlého rozdělování jest ten *), že římská církev celou tu dokonalost církve Kristovy vítězí, nebeské, té církve bez poskvrny přivlastňuje sobě a dopouští se hříchu lže, kdžto známo jest, že i u ní se nacházejí newěřící a potupníci Slova Božího, kterých ona za spasených prohláshuje proto, že se k ní samospasitedlné zewnitřně přihlášují. Kdežto církev ewanjelická N. W. dobře rozděluje a rozeznává církev nemiditedlnou od widitedlné a učí, že církev jest společnost pravě měřících a pravě žijících, u nichž se Ewanjelium čistotně a upřímně káže a swátosti pravě přislubují (Aug. Wyzn. VII); „pročež ti, w nichž nepůsobí Kristus, nejsou údomé církve jeho,“ a „králowství Kristowo — t. j. církev pravá

křesťanská — jediné tam jest, kde jsou Slovo a Svátosti, jako učí Apologie.

Poznámka. *) Ještě i jiné jsou následky toho mateřní církve neviditedlné a viditedlné, tak na př. i my učíme, že Kristus Pán skrze Ducha svatého spravuje a zdržuje církev a jest v tomto díle neomylný, chybovat nemohoucí, z jeho ruky vycházející církev jest svatá, dokonalá a nemající poškrvny, a jen v takovéto této církvi možno dosáhnouti spasení; ale tato církev ukrývá se zrakům naším zemským, jest pro zemské naše oko neviditedlná sice, která však má i pro tento svět jistá viditedlná znamení, a tato její viditedlná znamení jsou čisté učení Evanjelium a pravé přísluhování Svátostí (Apologia). Papež ale všechny tyto vlastnosti a celé to přirození církve Kristovy přivlastňuje sobě samému a církvi své; sobě přivlastňuje svatost, neomylnost, samospasitedlnost, tak že může někdo věřit v Krista i dát se vésti Duchu svatému i mítí Slovo Boží v počestnosti i požívat hodně Svátost oltářní i vyznávat před světem Ježíše v těle příšlého i vyzývat přeblahoslavenou Trojici svatou i žít čistotně a bohabojně na světě i umírat v Kristu, on předce za zatraceného se prohlašuje, jestli zevnitřně nepatří k církvi římské a nevěří v ustanovení její lidské. Evanjelická církev věří v neomylnost Ducha svatého v církvi se projevující, ale odpírá neomylnost jak papežovi, tak i každé lidské společnosti, nechť by se jakkoli nazývala. Z toho pyšného a přemrštěného si přisvojování přirození církve Kristovy neviditedlné zplozeny jsou v historii neslýchané zločiny, zbojstva, vraždy a jiné ukrutnosti. Potlačování Slova Božího, svobody a svědomí lidského, ujímání práv králům a císařům z Boží milosti panujícím, hatění vzdělanosti a mravnosti dalo se na jedné straně, na druhé straně přepych, nadýmavost, zbožňování sebe a stavení se nad Krista bujelo úžasným způsobem. Pyšného toho sebe co viditedlné církve, církve zemské, ještě jen teprve domáhající se toho vyššího cíle dokonalosti přeceňování plny jsou římské věrovyznanské knihy, jako katechismus, dekreta koncilu Tridentského a také spisovatelů a kazatelů římských. Naproti pýše této v skromnosti a pokoře křesťanské učí církev evanjelická: „království Kristovo jen tam jest, kde jsou Slovo a Svátosti;“ aneb: „církve není toliko spolek zevnitřních věcí a ceremonií, jako při politických spolcích, ale zásadně je

ona společnost víry a Ducha svatého v srdcích, která však nicméně má i zevnitřní znamení, aby mohla poznávána a od jiných rozeznávána býti, totiž čisté učení Evanjelium a přísluhování Svátostí podle Evanjelium Kristového.“ Apologie.

Augšp. Vyznání v čl. VII. „Učíme, že jedna svatá církev věčně trvati a zůstávati má. Jestli pak církev shromáždění svatých, v kterém Evanjelium právě se učí a právě přísluhují se svátosti. A ku právě jednotě církevní dosti jest jednostejně smýšleti o nauce Evanjelium a o přísluhování velebných svátostí. Aníž potřebí jest, aby všudy byla zachovávána jednostejná lidská ustanovení, čili řádové aneb ceremonie od lidí nařízené. Jakož sv. Pavel pověděl k Efez. 4, 5: „Jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech nás.“ (Srovn. Efez. 4, 4—6; Skut. 2, 42; Jan. 15, 3.)

141. Rozeznávej povahu a přirození církve newiditelné dle písem swatých!

Tak, jako jeden jest Pán, jeden Duch swatý, jedno lidské pokolení, kterého jediným cílem jest sjednocenu býti s Kristem Pánem: tak jest i ta newiditelná církev jen jedna 1), a tato jedna církev jest spolu také obecná, křesťanská, apoštolská církev 2), oddělující se od swěta a sekt kacířských, ježto buď w celku aneb w jednotlivostech odstoupily od wyznání apoštolského 3); tato jedna apoštolská církev jest spolu i swatá církev křesťanská, w které jest swatých obcowání, proto že Duch swatý shromáždění toto — čili obcowání — shromážduje, oswěcuje a poswěcuje, w kteréžto swátosti se i ta její obecnost a jednota zakládá 4); konečně, nakolik Šlawa její, Kristus, nyní newiditelná jest, pať nakolik církev jest shromáždění swatých, společnost totiž nejen zevnitřně wyznávajících, ale i wnitřně wěřících

a tať i žijících, kteří rozptýleni jsou po všech částech světa, mezi všemi národy, u prostřed všech stavů lidských, k tomu, nakolik jest církev shromážděně a říše velikých sil, moci a milosti Boží, jestiť ona neviditelná, věčná, vítězí, které ani brány pekelné nepřemožou 5).

Poznámka. 1) Mr. 16, 15. 16; Efez. 4, 4—6. Tato jednota zjevuje se v rozdílnosti (otázka 142). Již za časů apoštolských, v prvotní církvi ukázalo se, že tentýž Duch v rozličnosti darů pozůstával, ano tentýž Kristus od jeho vlastních apoštolů rozdílně byl pochopován a vyobrazován. Ze vzájemného poměru církve ku světu, k rozličným národům a ku rozmanitým stupňům schopnosti neb vzdělanosti lidské povstávaly v té jedné církvi rozličné náhledy a rozličná pochopování křesťanstva, z čehož se posléze vyvinuly konfessie, čili vyznání víry více nebo méně jedna od druhé se lišící a proto i jména zvláštních církví přijímající. Tato rozdílnost nic nevadí jednotě církevní dotud, dokud všechny mají společný základ podle pravidla toho víry obecné křesťanské a podle napomenutí sv. Pavla k Efez. 2, 19—22.

2) To slovo obecná církev (catholica ecclesia, od řeckého slova Καθολικός = obecný, všeobecný) mnoho nedorozumění přineslo na svět. Samo to slovo Καθολικός není nikde v písmě svatém k nalezení, proto Luther a symbola naše raději užívají pro vyrazení obecnosti církve *ὀικουμένη*, což to samé značí, t. j. obecná, všeobecná. (Oecumenica Symbola = obecné vyznání víry). Samo pojmenování církve jako obecné zakládá se v jejím ponětí, že ona není pro jednu toliko zemi, jako byla starozákonní židovská církev, ale je pro všecken svět, dle předpovědění: „Po vši zemi rozchází se zpráva jejich a až do končin okršleku slova jejich“ (Ž. 19, 5), a jako svědčí sv. Pavel: „Evanjelium přišlo k vám jako i na všecken svět“ (Kolos. 1, 6); dále církev křesťanská i proto obecnou se nazývá, že ona není jen pro jeden věk neb stav některý, ale pro všechny věky, stavy, pohlaví jednak platná a zavazující jednak všem k životu vyššímu, jako dí sv. Pavel Gal. 3, 28: „Není ani Žid, ani Řek, ani sluha, ani svobodný, ani muž, ani žena“ atd.; po třetí tato všeobecnost v tomto smyslu

má být rozuměna, že jen s ní jest Kristus podle Mt. 28, 20: „A já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa,“ proto naposledy po právu a rozumně jen ta církev obecnou (καθολική, ἐκουμενική) slouti může, která Krista dle učení proroků a apoštolů vyznává a v učení o Evangelium jeho jednostejně smýšlí. Tímto cílem i vydávána byla z času na čas a dle potřeby duchovní obecná (oecumenická) vyznání víry, aby se pospolitě vědělo, kdo vyznává obecnou (oecumenickou, katolickou) víru v Boha Trojjediného. (Srovn. otázku 39, 96, 100, 101, 102, 105.) Jen tato obecná je spolu i církev apoštolská a jen apoštolská může obecnou býti.

3) Mt. 18, 20. Jen ve jméno Kristovo shromáždění jsou církvi obecnou, t. j. křesťansky obecnou. Apoštolé se nescházeli ve jméno Petra, Pavla, Jana, ale ve jméno Kristovo. Naše symbola praví: „kde Slovo a Svátosti jsou, tam i království Kristovo jest.“ Historie sama náhled tento potvrzuje. Bez toho jednotného a jednotícího rozličnosti bodu s církví apoštolskou nemůže žádná společnost věrovyznanská činiti sobě nároky na obecnost, oecumeničnost církevní, a kdyby hned celý svět odpadl od víry Kristovy a postavil sobě vymysleného nějakého svatého neb nej-svatějšího na místě Kristově. Tento bod rozličnosti věrovyznanské sjednocující jest obecné, apoštolské vyznání víry (Symbol apoštolský, čili Víra obecná křesťanská, anebo prostě „Věřím v Boha“). Věk za věkem, pokolení za pokolením, rodiny a plemena za rodinami, národy a plemenami ohlédají se zpět za tímto východištěm majestátným, po tomto bodu společném, obecném, oecumenickém i biblicky správném i historicko-apoštolském. Jen ta jest obecná církev, církev apoštolská, křesťanská, která na tomto vyznání stojí, toto vyznání drží, tímto vyznáním se proti kacířským sektám ohražuje. Naše církev evanjelická A. V. za takovéto církve uznává církev pravoslavnou, která z apoštolského vyznání vyšla, potom římskou, která obecné vyznání Nicaensko-Konstantinopolské ohledem pocházení Ducha svatého od Otce i Syna přijala, pak evanjelickou obého vyznání, které obě obecnou víru apoštolskou, Nicaenskou i Athanasiovu (otázka 105) drží a za svou přijímají. (Viz Liber Concordiae.) Žádná ze sekt kacířských nesmí se směšovat s těmito obecné církve křesťanské uslechtilými haluzemi. Římská ovšem, jako ve všem, tak i v tomto liší se v osobitném svém náhledu, a jak pravoslavnou, bár od té ona se odtrhla, tak i evanjelickou, která

od ní z příčin víry a svědomí se odstěpila, za kacířské a šismatické vyhlášeje, ovšem po nepravu a bezdůvodně.

4) I Petr. 2, 9; Efez. 5, 25—27. Jako svatá odděluje se církev obecná, křesťanská, apoštolská od světa, proti kterému ustavičně svědčí. Světáci, zvláště u evangeliků a neznabohů, rádi by i církev na kopyto světské narazili. (Studie historické Ladislava Paulinyho dokazují toto na církvi evangelické v Uhersku, zvláště na slovenských stranách.) Ale to se nedaří a nikdy zdařiti nemůže, jako to pokusy synody pešťanské, generální konventy za příkladem gener. inspektorů Zayho, Prónayho a Pfanschmidt-Zsedényiho dostatečně dokázaly a dokazují. Nebo již samo povstání církve rozdílné jest od povstávání těch všelikých lidských útvarů, společností a ustanovizní, tyto všechny mají za základ a počátek vůli a usnešení lidské, které se dle potřeb času potom samy ze sebe rozvíjejí, čímž vznikají vždy nové poměry mezi lidmi a sourodými společnostmi. Ne tak povstala církev. Tato povstala z Ducha svatého a vůle Boha Otce a Syna; Duch sv. jest jejím počátkem, vývin její pod vplyvem jeho dál se a cíl její není jen jistá potřeba času, vzdělání, učnost, osvěta, moudrost, ale při těchto okrasách života, ozdobách národů, hlavně vykoupení a posvěcení člověčenstva. (Nebo — nuž představ sobě toho moderního šviháka vzdělaného, moudrého, osvíceného, vyznačeného řády, úda spolků vzdělávacích atd. s revolverem v ruce a činicího sobě násilí a samovraždou scházejícího ze světa! Aneb vykunštovaných vzdělanců, jenž blíží své o majetnost jejich přinášejí. Vzdělanost je okrasa — ale jen když ten vzdělaný jest živým křesťanem.) Proto když vyznáváme víru v svatou církev, tím jen to potvrzujeme, že cíl jejího vývinu jest svatost a posvěcení života národů, dotyčně celého člověčenstva. (Srovn. otázku 128 a poznámku.)

5) Právě proto říkáme: „Věřím v církev obecnou křesťanskou, věřím ve svatých obcování,“ nebo v tyto věci jen věřiti se dá, viděti je nemůžeme v této naší zemské obmezenosti. Kdyby zajisté jen ta která viditedlná církev měla tou pravou, obecnou církvi býti, byl by Duch svatý jiné vyznání církvi vnukl, a sice toto: „Vidím církev obecnou, vidím svatých obcování.“ Ale jinak vnukl Duch svatý Otcům i církvi celé. Věřím v tu neviditedlnou církev obecnou, která se projevuje v jistých zevnitřních znameních, v Slově totiž, ve Svátostech a v obcování sva

tém, v životě pravě křesťanském. V tu církev neviditelnou, z které tato viditelná, mdlá, avšak předce svatá přejít se, toliko věřiti mohu. Že pak jest vítězíci tato církev, to neznamená to konečné vítězství na konci všech dnů, nebo ona vítězí i v běhu svého časného vývinu, celkem dle pravzoru svého, dle Pána Jezu Krista, který prostředkem utrpení vyvínoval se ku vítězství, tak i ona cestou kříže kráčí ku svému vzkříšení. I v církvi pořád se to samé opětuje, co jednou pověděl Pán: „Zrušte chrám tento a ve třech dnech zase vzdělám jej“ (Jan. 2, 19.) Ať jen něco uvedu z historie. Ve francouzské veliké revoluci na konci minulého století zrušili kalendář křesťanský pro obecný život a s ním i Boha Trojjediného a křesťanství celé národu tohoto. A kdo byl ten první, jenž po této povýchřici slavil vzkříšení? Ještě se kouřil dým z rozvalin blahobytu lidského, již slavil vzkříšení své kalendář křesťanský a s ním i Bůh Trojjediný a křesťanství v národě. Církev se duchem svým vlastním, jenž jest Duch od Otce i Syna pocházející, obnovuje. Tato zemská viditelná církev jest sice pořád v soužení a bojuje ustavičně, ale při všech mdlobách její vládne v ní ten duch té neviditelné a věčně vítězíci církve a padá i na ni ne nečasto stín té dokonalé vítězíci církve, úplné ovšem a dokonalé vítězství náleží jen té neviditelné církvi i to až na konci dnů. Naše církev i o těchto věcech učí dítky své, nebo Apologie naše dí: Mýlíš se, kdo se domníváš, žeby se církve dali udržovat silou a zbraněmi, ony žádají poučoványi býti o náboženství. („Doceri de religione postulant homines.“)

142. Rozeznávej povahu a přirození církve viditelné.

Církev viditelná jest rozdílná a rozmanitá, jako se v běhu historie pod vplyvem i svobodné lidské vůle i Ducha svatého vyvíjela 1); proto jest ona obmezená a nedokonalá, mající na sobě poskvrny a vrásky, známky to lidského přirození po pádu 2); jest ona ale naposledy i bojující, čili rytčující, čehož důkazové jsou v historii, kde tato viditelná

viditelná církev čítá nesmírný počet svědků pravdy Kristovy, mučedníků, učitelů a jiných hlavních pomníků bojování svého 3).

Poznámka. 1) I Tess. 5, 19—24. Ot. 128. 141. Pozn. 1. 4. 5. O této církvi můžeme říci: vidíme ji a sice u všech stavů, mezi všemi národy, pode všemi podnebími, ve všech barvách lidského pokolení, vidíme ji hned slavnější, mocnější, hned skromnější a slabší, ale všade tam jest i ta církev neviditelná, v kterou věříme a z které tato viditelná životnou šťávu a byt časný váží a přijímá.

2) Obraz dokonalý církve viditelné jest vyobrazen Pánem u Mt. 13, 24—30. 47—50. Naše církev dává výraz tomu v písni: „Sion kvílí přežalostně“ (Tranosc. 532), „Ach Bože pohled“ atd. (str. 1149). Tuto nedokonalost při všem lidském tvoření vyslovuje i sám sv. Pavel k Filip. 3, 12.

3) Efez. 6, 12—17. Ot. 141, pozn. 4. V tomto boji může ta viditelná církev i ochabovat, ano mnohá ve své jednotlivosti celkem světu podlehnout a se sesvětštit, proto předce církev Kristova obecná nesvětští se, ona nikdy neupadne docela, nebo má na Duchu svatém svého věčného, nikdy nedřímajícího reformatora, obživitele, který ji samu ze sebe opět napraví, církev se konečně secularisovat nedá a byt by i tyranové světa její statky zemské secularisovali. Srovn. ot. 142, pozn. 5.

143. Jako se má ta neviditelná k té viditelné církvi?

Jako duše k tělu, jako celiť ku svým částkám, jako neviditelnost, která stává se viděnou, jako Kristovo království, které vstupuje na svět ku církvi na světě, jako nejkrásnější myšlénka lásky Boží k jejímu uskutečnění, jako ženich nebeský k nevěstě své zemské, kterou na nebesťanku brzo promění. O té neviditelné platí; „aniž řeknou an tuto, aneb an tamto“ jest ona 1), o té pať viditelné platí, že jest ona „město na hoře ležící, které

newiže sřrnto a swíce rozřwícená, která newiže pod nádobu, ale musí na swícen stawěna býti 2).

Poznámka. 1) Luk. 17. 21. — 2) Mt. 5, 14. 15. Ot. 139. 140. Aug. Vyzn. VII. Skut. 2, 42.

144. Safo wyrůstá ta widitedlná církew z té newiditedlné?

Widitedlná církew wyrůstá z té newiditedlné sřrce zmlášttní prostředky milosti Boží (ot. 133), kterými Duch swatý tu newiditedlnou církew Kristowu wšřtěpuje do té časné a widitedlné, aby wšřřickni údomé této církwe na swětě již we wěku tomto „sběhli se w jednotu wíry a známošti Syna Božího, w muže dokonalého w míru postawy plného wěku Kristowa“ (Efez. 4, 13).

Poznámka. Na tomto díle jest každý křestan povolán pracovat a sice nejen činným podílu bráním na slyšení Slova a Swátostech, ale živým oslawováním Boha, poznáním, vírou a životem, obcováním stálým s Bohem, příkladným předcházením jiných a dopřinášením své hřřivny k tomu, aby weškerý národ jeho vzdělával se v dům duchovní, v kněžstvo swaté dle I Petr. 2, 5.

145. Které jsou to ty zmlášttní prostředky Milosti Boží w církwi?

Welebné Swátosti a swaté Slowo Boží.

146. Co jsou Swátosti a který jejich základ?

Swátosti jsou swaté wřřkony církwe z rozkazu Božího sřrce Krista nařřizené, při nichž ta jistá milost Boží uděluje se, kterou ony zwěštují a zaslubují 1); základem jejich jest Slowo Boží, které jimi widitedlným se stává w církwi, tak že můžeme powědět, že Swátosti jsou widitedlné

Slovo Boží a Slovo Boží jest nemiditedlná Svátost. Pro tento tajemstva plný smazef východní cirkew, prawoslawná mysteriami, t. j. tajemstwami je pojmenowala. Jsout zajisté weliká tajemstwa a prostředky milosti Boží na jedné, na druhé pak straně jsou i swědectwa cirkwe o Kristu Pánu a důkazy mocné nasseho wyznání wíry, kterýmiž cirkew Kristowa se zmocňuje, šíří a w prawý dům Boží 2) zrušta.

Poznámka. 1) „Výkony čili obrady z rozkazu Božího mající zaslíbení milosti,“ dí Apol. „Accedit verbum ad elementum et fit sacramentum,“ dí sv. Augustin. P ů v o d e m Svátosti jest Bůh sám, nebo jen Bůh svatý Svátosti ustanovovat může, jako ten, který sám toliko milost udílí. Lidé nemají právo ani Svátosti ustanovovat, ani na ustanovených od Boha něco měnit, doplňovat neb mistrovat. Ani papež, ani žádný svatý koncil a tím méně nějaký gener. inspektor tohoto práva od Boha nepřijal. Proto na Svátosti ničeho nezmění, ani ji na vážnosti neb důstojnosti nic nepřidá žádný člověk, ani na ni nic neumenší nehodný, či přijímatel, či přísluhovatel, jejich cena, moc a vážnost leží v ustanovení jich samých od Boha. „Vim sacramenti non mutat vita ministri.“ Aneb Řím. 3, 3: „Nebo co jest do toho, jestliže byli někteří nevěřící? Zдалиž nevěra jejich věrnost Boží vyprázdni?“ Tu platí jen to pravidlo, které vůči Zákonníkům a Faryzeům, posadivším se na stolicí Mojžíšově, odporoučel Pán Ježíš řka: „Všecko, cožbykoli rozkázali vám zachovávatí, zachovávejte a číňte, ale podle skutků jejich nečíňte; neboť praví, ale nečiní.“ — Podstatou Svátostí jsou věci zemské a nebeské; zemské jsou voda, chléb a víno; nebeské Slovo Boží při nich, v nich a s nimi, a sice Slovo ustanovení jich: „Krstite, vezměte, to číňte,“ a Slovo zaslíbení lidem neseného a nabízeného, totiž „Milosti Boží, hříchů odpuštění a života věčného udílení.“ Zemské věci toliko ty užívány mohou býti za nosiče Svátostí, které jsou Slovy ustanovení k tomu rádně zřízené. — Zp ů s o b přísluhování Svátostí musí být slavný, rádný dle nařízení Pána Jezu Krista, bez přívěsků lidských a podkladků dábelkých,

pověř pohanských a jiných, v Slovu ustanovení se nezakládajících nadužívání. — Cíl Svátostí jest hlavní ten, aby byly nástroje a prostředky ponoukající, poskytující, sdělující a přivlastňující zaslíbení Boží o milostivém hříchů odpuštění, ospravedlnění a věčném blahoslavenství; pak aby byli potvrzením, svědectvím a jakoby zárukou naší věrnosti a víry v tato Boží zaslíbení. Mimo hlavního cíle tohoto vykonávají Svátosti i jiné ještě služby církvi a nám, jako: ony jsou známky zevnitřní lidu Božího, jimiž odděluje se od jiných lidí, jsou jisté závdavky a záruky, jimiž Bohu se jmény svými upisujeme; jsou jistá podobenství některých duchovních cností, lásky, jednoty, dobrotivosti atd. a konečně jsou život veřejných svatých schůzí. (Conf. D. C. Dieterici Institut. Catech. Ed. D. Aug. Guil. Dieckhoff. Berolini. 1864, pag. 482.)

2) Církev jest zjevení zevnitřné velikých Božích, na vnitřního člověka se vztahujících darů a milostí; jako Kristus, chtěje spasiti celé lidské pokolení, musil se zjevití v těle, t. j. člověkem se státi, taktéž chtěje zůstávati ve skutečném spojení se světem a společností lidskou, musil naříditi a v život uvéstí takové ustanovizně v církvi své, skrze které by co pravý král lidu krví svou vykoupeného velel a nad ním panoval. Proto i bez tohoto krále a Pána není církve, a kde jest Kristus Pán, tu i církev jest. Svátosti pak zpřítomňují nám Krista. V církvi musejí býti Svátosti, kterými se přítomnost Kristova stvrzuje. Svátosti pak jsou Svátostmi a zůstávají jimi bez ohledu na vděčnost a přijímatost, neb nehodnost a otupělost lidskou. Otázka 144.)

147. Co jest Slovo Boží?

Slovo Boží jest ponejprve Slovo Boha samého (jako nám je zachovala Bibli), které mluvil On před stvořením světa, kterým stvořil svět, potom kterým mluvil ku prvním lidem, pak ku Patriarchům, Mojžíšovi, Prorokům, Anjelům a Synu svému Jezu Kristu; po druhé jest Slovo Boží to Slovo, které puze-
ním Ducha swatého aneb poručením Syna Bo-

žihó mluvíli aneb pšali Mojžiš a Proroci (Zákon), Ewanjelistové a Aposstolé (Ewanjelium) 1); p o třetí Slovo Boží jest sám Syn Boží, Ježíš Kristus 2); naposledy Slovo Boží jsou wšsecka ta dobrá smědectwí starobylé i nowěšší církwe křesťanské, wíru obecnou wyznámající, a pak smědectwí stálá wěrných služebníkú slova Božího a církwe křesťanské, kteří nic neznali a nezvěstowali, nic neznají a nezvěstují, než Krista Ježíše, toho ufržowaného a z mrtvých wzkríšeného 3).

Poznámka. 1) Celý obsah Slova Božího jest Zákon a Ewanjelium. Zákon vychowati měl lidské pokolení ku Kristu; to je i do dues jeho dílo. I Tim. 1, 8; Gal. 3, 23; Mt. 5, 17. 18; Luk. 16, 17. Proto zákon zavírá v sobě přísnou ale dobroú kázeň pro těch, jenž žitím tělesným duchovný život v sobě umrtvují. — Ewanjelium povyšuje člověka nad Zákon a jest Slovem Božím doplňujícím a naplňujícím Slovo Boží v Zákoně zjevené. Gal. 4, 4—5; 5, 4; 3, 13; Žid. 10, 1; Řím. 13, 10. Náboženství Zákona, aneb litery, jest převýšeno náboženstvím lásky, t. j. ducha. Židovství znalo jen Zákon, mělo skutky Zákona, strach, služebnost; křesťanství má Ewanjelium, tu plnost Zákona, nebo skrze milost Boží v Kristu přijímá dědictví Synů Božích darmo, bez skutků Zákona a ovoce na stromě tomto rostoucí jsou skutky lásky, život ducha, naděje neklamoucí a swoboda. Náboženství Zákona mělo Mojžiše, sluhu Božího, za zjevení Boží, náboženství lásky má Ježíše, Syna Božího, v němž zjevil se Bůh ne jednomu toliko, ale všem národům světa. Řím. 10, 4; 8, 3; 3, 31; Jan. 1, 17; Zjev. 1, 11; 14, 13; Mt. 28, 19; Jan. 20, 30. 31; 21, 24.

2) Jan. 1, 1—4. 14.

3) Řím. 10, 17: „Víra ze slyšení, slyšení pak skrze Slovo Boží.“ Mr. 16, 15: „Jdouce po všem světě, kažte Ewanjelium všemu stvoření.“ Tato povědění i sv. Pavla i Spasitele Jezu Krista ukazují, že Slovo Boží, aby wíru budilo, musí kázáno býti, aby lidé ho slyšeli, uvěřili a s Bohem účastenství a obecenství měli. To, co wěrní kazatelé zvěstují, je Slovo Boží, wěrní pak jsou ti, kteří zachowávají příkázání Páně: „Jestliže wy zůstanete v řeči mé, právě

učedlníci moji budete“ (Jan. 8, 31). Co tito tedy zvěstují, to jest Slovo Boží. O těchto učedlnících věrných Panu čteme i k Efez. 4, 11. 12. Kázání tedy Slova Božího nemá býti považováno jako kázání lidské, ale jako kázání Kristovo. Kněz, který sebe káže, t. j. o sebe mnoho mluví a ne o Kristu, není věrný kazatel Kristův, a ten těžce bude za to odpovídat před Pánem svým, že ne Krista, ale sebe kázal. Kázání Kristovo byla hotová historie, hotový děj, a tím jest a musí býti i kázání nynější věrných pastýřů, t. j. dějem a historií, aby nebylo toliko kázáno o Kristu, jako bývalém, kdysi historickém muži, ale aby kázán byl Kristus věčně živý a věčně přítomný v církvi. Takováto kázeň Slova jest i dnes tak Slovem Božím a Kristovým jako byla, když ji kázal sám Kristus Pán. S tímto pravidlem srovnává se vyznání Apoštolské, vyznání Nicaenské, vyznání Athanasiovo, vyznání Augšpurské a jiná vyznání veřejná církve naší, i kázání věrná našich Lutherů, Chemniců, Scriverů, Arndtů a jiných, ježto neznali mezi námi jiného, než Krista a to toho Ukřižovaného.

148. Kolik jest Svátostí?

Svátosti Kristem Pánem ustanovené jsou jen dvě 1) a jen dvě mohou také býti, totiž křest svatý 2) jako Svátost znovuzrození člověka přirozeného a připočtení ho do společnosti církve a Veliká Svátost Večeře Páně, jako Svátost Těla a Krve Kristovy, všechny údy církve v jedno tělo spojující a při církvi udržující 3).

Poznámka. 1) Za starodávna nebyl určen pochop Svátostí leda tak všeobecně, že jsou to výkony svaté (ritus, seu ceremoniae, seu actiones sacrae), proto i počet jich nemohl býti ustálen, jelikož všech svatých výkonů v církvi bylo veliké množství, hned dle vzoru starozákonní, hned dle vzoru novozákonní praxy. I v samé římské církvi bylo těch výkonů svatých množství, anižby je proto svátostmi ve vlastním slova smyslu byla církev pojmenovala. Tak na př. výkon svazování a rozsvazování, modlitba ve jménu Páně, zývání Boha v duchu a pravdě atd., kteréžto výkony

tu i tu též i svátostmi byly jmenovány, aniž by konečně předce za takové od církve uznány byly. Římská tedy církev do nedůslednosti upadla, když při dvou Svátostech od Boha ustanovených ještě i pět jiných církevních výkonů za svátosti vyhlásila. Vyhlásila totiž za svátost Confirmaci, výkon to sice církevní s velikým požehnáním spojený, ale není nařízení Kristovo a Boží, aniž spojen jest se živly zemskými k tomu dílu zřízenými, jest Confirmacia — u římských birmováním jmenovaná — výtok svátosti krstu svatého; dále vyhlásila za svátost zpověď, která nic není jiného, nežli příprava k hodnému požívání Svátosti oltární, potom posvěcení kněžské, které jest výkon církevní ku potřebám zvláštním církve toliko a jen jednoho jejího stavu zřízený; dále vyhlásila za svátost stav manželský — ani ne již ten výkon církevní, sobáš totiž, ale samo manželství, které konečně svátostí slouiti nemůže (viz otázku 146., pozn. 1.), nebo nemá to, co svátost svátostí činí: nikde totiž nezaslíbil Bůh odpuštění hříchů těm, kdož vstupují do stavu manželského, ani těm, kdož opovrhují manželstvím. Konečně ještě vyhlašuje římská církev za svátost i tak řečené poslední pomazání, t. j. svátost umírajících. Toto jest zbytečný výkon při těch, kteří požívali Svátost oltární, tuto nejlepší svátost žijících i umírajících; mazat pak někoho olejem, kdo nemůže požívat hodně Svátost večere Páně, jest celkem zbytečná věc, mimo toho, že není Bohem nařízená a ustanovená. A tak tedy jen dvě jsou, a jen ty dvě i býti mohou Svátosti, nebo jen ty dvě, Krst totiž a Večeře Páně jsou od Boha skrze Krista Pána nařízené a ustanovené. I naše církve uznává výkony svaté v církvi a užívá jich ku dobrému buď církve samé, buď stavů jednotlivých, jako ku př. confirmaci, zpovědi, veřejnou i soukromou, sobáš, ordinaci, čili posvěcení kněží; jen pomazání poslední za zbytečné považuje, jelikož přislubuje nemocným a umírajícím za zdravého rozumu Večeři Páně. (Otázka 146.)

2) Viz čtvrtou částku sv. katechismu o Svátosti krstu sv. Dr. M. Luthera Malý katechismus. Vydal Dr. theol. Joz. M. L. Hurban, str. 22—24. Téhož: Evanjelický obrázkový katechismus Dr. M. Luthera. V Skalici 1868, str. 125—133.

3) Viz pátou částku sv. katech. o Svátosti Večeře Páně, str. 25—26. Obrázkový katechismus, str. 135—143.

149. Rozmýšlejí ještě o křtu svatém a pověz co činí ho Svátostí?

Boněwadž ku Swátosti tři věci náležejí podstatně a sice jedna: aby taže Swátost byla od Boha samého nařizena, druhá: aby se užívalo při ní widitedlných, zemských věcí, a třetí: aby skrze tyto zemské, widitedlné věci podávaly se nám newiditedlné, nebeské dary milosti 1): následuje odtud, že křest swatý jest Swátost, kdžto od Boha samého jest ustanowena, Kristem Pánem nařizena, na swět uwezena a církwi jeho poručena k wykonávání, a sice tak, že se při udělowání jí užívá věci časných, t. j. wody, jako znamení čistoty, a Slova Božího, jako daru nebeského s wodou spojeného, těm pak, kteří uwěřili a takowouto wodou se Slowem Božím spojenou pokřtěni byli, uděluje se milost Boží, totiž odpustění hříchů, wyswobození od smrti a ďábla, věčný život a blahošlawenství 2).

Poznámka. 1) Viz otázku 146, pozn. 1.

2) Jsou i jiná určení krstu, méně však důležitá; ať pomlčíme o táraninách rationalistických nevěrců a sektářů manichejsko-ariansko-židovsko-kacířských. Že sám Pán Bůh ustanovil krst a sice předně Janovi Krstitelovi čteme u sv. Luk. 3, 2; u Jan. 1, 33; o krstu tom se pravilo, že byl s nebe (Mt. 21, 25); o Farizeích pak a Zákonnících, kteří nedali se pokřtiti Janovi, praví písmo, že „pohrdli radou Boží sami proti sobě“ (Luk. 7, 30.) Sám Syn Boží Ježíš Kristus skrze svých učedníků křtil dle svědectví Jana 3, 22; 4, 1; po svém pak z mrtvých vstání poručil učedníkům křtiti ve jméno své a Otce svého a Ducha swatého všechny národy tohoto světa. Mt. 28, 19.

150. Sakowý jest rozdíl mezi křtem Janowým a křtem Kristowým?

Krst Janůw bylo „křtění wodou ku pokání,“ křst Kristůw bylo křtění „Duchem

swatým a ohněm" 1); křest Janůw byl božský ohledem nařízení, ne ale ohledem moci a působnosti 2); křest Janůw bylo znamení Bohem dané ku pokání, t. j. ku novému se zrození, křest Kristůw jest Bohem daný prostředek takového hoto znovuzrození; Jan křstil na Krista teprve přijíti a trpěti majícího za hříchy světa, Apoštolé přijali moc od Krista křstiti na Něho již ukřižovaného a zamordovaného, ale i z mrtvých wzříseneho.

Poznámka. 1) Srov. Jan. 1, 26; Mat. 3, 11. Oheň zde vyznamenává onen oheň soudu posledního. Křest tedy, který vložil do rukou Apoštolů Pán, nebyla jen ceremonie na znamení něčeho, jen obřad a výkon pouhý, jen pouhá, čistá voda, jako praví katechismus, byl tento krst více, on byl ten Bohem daný prostředek, jimžto udílelo se pokřtěnému to vše, co on vyznamenával, totiž duch nový, nový život, byl právě nové zrození se z vody a Ducha svatého. Toto spojení Ducha svatého s vodou vyjadřuje již Pán u sv. Jana v 3, 5. Novozákonní pochop krstu jest mnohem vyšší a vznešenější než starozákonní svátost obřízky, moci této stával se žid jen členem rodiny národní, církve národní; moci krstu přijímá se za člena království Božího, přijímá Ducha svatého. Když přijali učedníci Kristovi Ducha svatého, jmenováno to krstem v Skut. 1, 5; 2, 38. U věřících židů v den seslání Ducha svatého způsobil křest přijetí Ducha svatého; u věřících slovu Petrovému pohanů v domě Korneliově požadovalo opět to přijatí Ducha svatého, aby ihned pokřtěni byli. Skut. 10, 44. 47.

2) Viz otázku 149. Pozn. 2.

151. Co říkáme w oči pochybowatelům o tajemství Swátosti krstu swatého?

Dvrdíme to w oči swětu newěřícímu neb pochybujícímu: že pochybowati i newěřiti tajemstvím krstu swatého, tak patrně se w křesťanstwě potwzujícícm, možno jest pro swobodu ducha

lidského, ale kdo v tajemství tato newěří, aneb vůbec Smátostí touto pohrdá, ten jest za hranicemi křesťanstva, nedospěl ku království Božímu a motká se jako spitý v říssi Boha prázdne, bohopusté, obkliččen tmami, bez božského citu v jobě, bez života v Bohu a bez obcowání s Bohem Trojjediným.

Poznámka. Zde jest na místě výklad života rozkošářů, nemravců, samovrahů, materialistů, loupežníků hrubých i subtilných, socialistů, nihilistů a podobných krstem pohrdajících sekt a bludařů.

152. Co učíme o křtu malých, nemluvných dětí?

Malé, nemluvné děti v obvodu církve křesťanské narozené mají pokřtěné byti, poněvadž již ve staré smlouvě milosti i děti obřazené byly a nemá práva nikdo wtrhovati je ze zaslíbené milosti, nad to pak, že i v nové smlouvě „jim též stalo se zaslíbení“ 1), dále, poněvadž i děti jsou „z přirození synové hněvu“ 2), i ony jsou „nečisté z nečistého“ 3), „tělo narozené z těla“ 4): jako takové nemohou tedy potřebují znovuzrození 5), aby staly se dětmi Božími, jakovými wšak nemohou se státi z vůle těla ani z vůle muže 6), ale z vody a z Ducha swatého 7); po třetí, poněvadž Kristus Pán poručil křtiti wšedky národy a k narodům i děti jejich se připočítají 8), zřetelně pak poručil Pán nésti k jobě děti 9); konečně pak celá církev křesťanská od času apoštolských, kdy celé rodiny křtěné byly 10),

krstí dávala a krstí až po dnes dává děti malé 11).

Poznámka. 1) Dítka židů, pohanů, muhamedánů nemají křtěné býti, jako takové, jež nejsou obsažené v smlouvě milosti, a poněvadž není to naší věcí, souditi je; ty souditi bude Bůh. I Kor. 5, 12. 13. Násilné kradení dítek a křtění jich nedá se křesťanstvím ospravedlniti, právě tak, jako nedá se ospravedlniti, když odpadlíci od křesťanstva chtějí dítka své připraviti o zaslíbení milosti a hříchů odpuštění. Dítka jsou zavřeny v smlouvě prvotní (Gen. 17, 7) a v zaslíbení novozákonním (Skut. 2, 39). 2) Efez. 2, 3; 3) Job. 14, 4; Izai. 64, 6; 4) Žalm 51, 7; 5) Jan. 3, 6. 7; 6) Jan. 1, 13; 7) Jan. 3, 5; 8) Mt. 28, 19; 9) Mr. 10, 13—15; 10) Skut. 16, 33; I Kor. 1, 16. 11) Nebude od cíle dospívající a dospělou mládež na tomto místě důkladně poučiti o celém dosahu a obsahu nauky o křtu svatém. Ve smyslu čistě křesťanském mají křtění býti toliko a jedině lidé, nebo tak poručil Pán. Jen lidem učiněna jsou zaslíbení, totiž znovuzrození a obnovení. Jan. 3, 5. 6; Skut. 2, 39. Apoštolé také jedině lidí křtili. Ale i při lidech potřebí pozorovat. Ne bez rozdílu lidé třebaš jací mají křtění býti, ale jen buď lidé dospělí, kteří ve víře Kristově náležitě vyučeni a povučeni byli, buď dítka v obvodu církve křesťanské narozené (viz poznámku 1). Křt má se pravidelně vykonávat v chrámě, před církví shromážděnou, jinak i kdykoli a kdekoli toho potřeba vyhledává aneb nutnost káže. Mají býti při tom svatém výkonu svědkové čili křtní rodičové, kteří se za dětátko modlí, v jeho jměnu dábla se odřikají a Bohu Trojjedinému dětátko odevzdávají, víru obecnou křesťanskou za něj skládají, sami pak zavazují se bděti nad dětátkem a jemu dopomáhati ku vzrůstu v jeho křesťanství. Křt jen jednou za života se vykonává, poněvadž jest on nové rození a i přirozené, to staré rození jen jednou v životě děje se a pak že křt jest na místě starozákonní obřizky ustanoven, tato pak též jen jednou za života se konala. Kolos. 2, 11. Smlouva s Bohem na křtu učiněná věčná jest, aniž nevěra nebo odpadlictví na ni co změnití může. Řím. 3, 3.

Pravidelně a řádně křtí toliko kněz, mimořádně a v pádu krajní potřeby kdokoli, či muž, či žena, či věřící, či nevěřící, když toliko řádně se to děje. Neřádný jest každý křt, který by se bez Slova Božího a bez vody, bez jměna Trojjediného Boha konal; neřádný křt není křtem.

153. Jak mohou ale nemluvné děti uvěřiti anebo právě wyznati víru w Boha Trojjediného?

Děti malické na rozkaz Pána Ježíše nesené bývají ku Swátosti křtu swatého, kde za ně křtní jejich rodičové odřikají se dábla i wšech zlých skutků a wyznávají víru w Boha Otce, Syna i Ducha swatého, kněz pak přijímaje z rozkazu Pána Ježíše víru tuto, posvěcuje noworozenátka životu nowému w Bohu a klade je jakoby do lina Ewanjelium a do počtu synů a dcer Božích; od té pak chvíle přijímají dětátka toto znowuzrozené jméno, stává se rostoucími křesťanským dětátkem a jako takové je pořád od swých rodičů, pěstounů a učitelů we známosti Boží cwičeno, vyučováno a vychováváno, tak dlouho, až dosáhne toho stupně známosti, že samo již může počet wydati ze swé víry a učiniti šlib wěrného křesťanství w životě a w obcowání s lidmi. Timto zakončuje se vyučování dítek pokřtěných dle rozkazu Pána Ježíše, jenž poručil křtiti wšechy národy a učiti je zachováwati wšecho, cožkoli jim přikázal. (Mt. 19, 14; 28, 19. 20.) Slawnostný tento výkon jmenuje se Confirmacia, moci kterého stávají se nedospělé děti křesťanské dospělými, přijímají skrze wkládání rukou kněze požehnání ku dospělosti swé křesťanské a bývají připuštěny ku požívání Těla a Krwe Pána nasseho Jezu Krista.

Poznámka. Confirmacia jest swatý výkon a obřad církevní, který počnouc od onoho času, kdy Petr a Jan.

(Skut. 8, 14—17) vzkládali ruce na pokrstěných a v nauce víry křesťanské povučěných. Bez toho tedy, žeby sme Confirmacii za Svátost prohlášovali, vyznáváme ji býti svatým, důležitým výkonem církevním, při kterém církev podává důkaz veřejný, že rozkazu Páně u Mt. 28, 19 zadost učinila, když vyučovala dítky své, potom pak že i dítky zadost učinily své povinnosti a před církví skládají počet z víry, prvotně skrze krstných rodičův, nyní samostatně vyznané, přijímajice na sebe všecky povinnosti křesťanského života a obcování. Při Confirmacii plní církev ze své strany i tu povinnost, že dítky své dospělé již ku stavu křesťanství Bohu na modlitbách poroučí a skrze vzkládání rukou kněžských je k pobožnému obcování žehná. Tím vším přijímá církev dítky své do užšího spolku svého, dávajíc jim právo ku stolu Páně a k vykonávání práv s křesťanským životem spojených, jako ku př. býti svědkem při krstu, sobáši, při požádání svědectví od vrchnosti duchovní neb světské, s pokročením pak ve věku i ku vstoupení do svazku manželského, k navštěvování porad duchovních atd.

154. Co tedy ty potvrdzovat budeš a co bude tobě potvrdzováno na Confirmacii?

Já budu potvrdzovati vlastním srdcem a jazykem víru tu, kterou za mne krstní moji páni rodičové na krstu vyznávali, jako víru srdce mého, budu se též odříkati ďábla a všech skutků zlých a potvrdzovati slib, že u víře křesťanské v Boha Trojjediného stálým zůstanu. Mně pak bude tato víra moje od církve potvrzena, jako pravá víra křesťanská přijata, můj stav křesťanství milého potvrzen, já pak přijatý (přijata) budu mezi dospělých křesťanů a potvrzena mi budou všechna práva věřících údů církve křesťanské.

Poznámka. Confirmacia není teda ani opětování, ani doplněk krstu, ani Svátost nová a tím méně jest ona, jako někteří rozumují, krst nějakový duchovní, proti postavený krstu vodou. Viz otázku 146. 148. 149. 151—153.

155. Co je dosahuje na světě přísluhováním Svátosti křtu swatého?

Skrze přísluhování Svátosti křtu swatého dosahuje se — mimo wšeho toho, co učení pravé o ní praví — jednota zemnitřní rozličných lidí a kmenů národních a tať se církev u prostřed národů doplňuje, zrušťa a šíří na tomto světě. I Kor. 12, 13.

156. Která jest druhá Svátost?

Druhá Svátost jest Svátost oltářní aneb Wečeře Páně.

Poznámka. Viz V částku sv. katechismu, str. 25—26. Obrázkový katech., str. 135—143.

157. Rozmyšlej ještě o Svátosti Wečeře Páně a powěz co jí činí Svátostí?

Boněwadž ku Svátosti tři wěci náležejí (ot. 149) podstatně, kterězto tři wěci se úplně tať, jaťo při Svátosti křtu, i zde při Svátosti oltářní, čili při Wečeři Páně naležají: následuje odtud, že Svátost Wečeře Páně jest pravou Svátostí. Jsou totiž i zde předně: Nařizení Boží. Nařídil totiž sám Pán Ježíš Kristus w tu noc, w kterouž zrazen byl, Svátost tuto 1), dále užívá se při ní těch samých widitedlných, zemských wěcí, kteréť k tomu od sameho Pána Jezu Krista ustanowené a zřízené jsou 2) a pať po třetí podávají se nám pod těmi, w nich a s těmi zemskými, widitedlnými, wěci nemiditedlné a nebeřké dary milosti, totiž tělo Kristowo oslawené a krew jeho, s těmito

pať odpustění hříchů, spojení se s Kristem a život věčný 3).

Poznámka. 1) I Kor. 11. Svatý náš katechismus ukazuje důvody písem a jmenuje tři prvních Evanjelistů — nebo Jan, čtvrtý Evanjelista Páně, později než ti první psal, kdy totiž o Večeři Páně již povšechně známo bylo všem církvím, on tedy také o ustanovení a nařízení této Svátosti za zbytečné uznal opětovat známé již zprávy — pak ale uvádí na místě jeho sv. Pavla, který výklad podává tohoto nařízení tak, jakž vyučen byl sám od samého Pána Ježíše po svém obrácení (v. 23). Dr. M. Luther drží se obzvláště mocně zprávy Pavlovi, který v I Kor. v 11 kapitole sebral a vyložil summu tří prvních Evanjelistů o ustanovení Večeře Páně, kterýmižto důvody i my Svátost Večeře Páně, co na Písmě svatém založenou a nauku celou o ní sobě obraňujeme. Dle slov ustanovení víme, že ji nařídil Pán, že nařídil učedníkům a jich následovníkům pro veškeru budoucnost jísti chléb ten požehnaný a pít z kalicha toho a při chlebě řekl: to činíte na mou památku, a při kalichu: to činíte kolikrátkoli pítí budete na mou památku. Sv. Pavel káže jísti a pítí všem křesťanům. Tedy ne jen jísti (v. 28). On dále (v. 29) praví, že ti sobě sami ortel odsouzení píší, kteří nerozsuzují těla Páně, t. j. nerozdělují Večeři Páně od obecní večeře, čili obecního jedění a pítí, při kterémžto posledním není těch neviditedlných darů nebeských, jakové jsou přítomny a rozdávány bývají na Svátosti oltářní.

2) Nesmí se tedy bráti k Večeři Páně žádný umělejší dělaný nápoj, ale jen mok vinného kmene, čili čisté víno, a pak chléb, přesný neb kvašený, což svobodě svých věřících ponechal Kristus Pán. Sám bral chléb přesný, když ustanovoval Večeři svou co Svátost, anť o Velikonoci ustanovoval ji, kdy židé nic kvašeného nejedli. Tak i my užíváme chleba přesného, oplátky. Kalvíni berou chléb kvašený, jako řečeno proto, že Pán sám tu nic určitého neustanovil a církev může svobodně jakost chleba voliti, když jen co podává chléb jest.

3) Třetí podstatná věc ku Svátosti náležitá jsou neviditedlné, nebeské dary, které se nám pod těmi viditedlnými a v nich a s nimi podávají a my je přijímáme a požíváme. Katechismus Lutherův na základě Písma nás vyučil, že neviditedlné dary při Večeři Páně jsou právě tělo a pravá krev Pána našeho Jezu Krista. Neboť Pán Ježíš

řekl: „Totof jest tělo mé“ (totiž to tělo, které mělo na smrt vydáno býti, ale třetího dne oslavené z mrtvých vstáti). Pán Ježíš neřekl: tento chléb znamená mé tělo, ale řekl: totof jest tělo mé. Opravdově tedy a skutečně jest pod způsobem chleba toho a v chlebě tom tělo Kristovo přítomno, aneb jako Pavel dí: chléb ten jest společnost těla Kristova. O víně pak požehnaném řekl Pán dle Mt. 26, 28 a Mr. 14, 24: „Toto jest krev má smlouvy té nové, kteráž se za mnohé vylévá na odpuštění hříchů.“ Sv. Pavel vykládá to takto: „Kalich dobrořečení, totiž kterémuž dobrořečíme, zdalíž není společnost krve Kristovy?“ I Kor. 10, 16. A slovám Kristovým, podaným skrze tři prvních Evangelistů a přijatým nad to ještě „ode Pána,“ příkládá tento smysl: „Tento kalich jest ta nová smlouva v mé krvi“ (I Kor. 11, 25). V krvi Kristové, která obsažena jest v téměř kalichu, jsou obsaženy dary té milosti Novozákonní. Účastenství na darech těchto Nového Zákona je tedy následek pití z kalicha toho, tento však požehnaný následek předpokládá, že sme opravdově krev Kristovu přijali, tedy ani ne znamení, ani jiného cosi, ale tělo Páně a krev Páně. A přijali jsme to, co nám ta slova Kristova podávají, bezvýminečně. Jen těm běda, kteří nehodně, bez víry požívali, nebo ti požívali tělo Páně a krev Páně ku svému odsouzení. I Kor. 11, 27—29. Ne tak učí církev kalvínská. Hlavní její Otcové církevní, Zvingli a Kalvín, opravovat chtějí i sv. Pavla i samého Krista Pána. Zvingli učí, že ta slova Kristova: „totof jest tělo mé, — totof krev má,“ nemají tak věřena býti, jako znějí, ale jen „toto znamená,“ t. j. že chléb a víno na Svátosti oltářní jsou znamením těla a krve Páně, a požívají tudíž kalvínové jen ty věci viditedlné, zemské, chléb a víno, a nevěří ve věci neviditedlné, nebeské, v tělo a krev Páně. Kalvín pak podobně staví se proti sv. Pavlovi a taji, žeby „kalich dobrořečení byl společnost krve Kristovy,“ a tvrdí za Zvinglim, že slovo Kristovo „totof jest“ má zníti „toto znamená.“ Dělí se Kalvín od Zvingliho jen tím, že připouští, že věřící duše byt i toliko znamením těla a krve byla přijala, předce spojila se s Kristem Pánem a přijala všecka požehnání smrti Kristovy. (Viz: Joannis Calvinii Institutio christianae religionis etc. Ed. A. Tholuck. Pars altera. Editio altera iteratis curis castigata. Berolini apud Guilielmum Thome. 1846. Pag. 401. (Panis et vinum signa sunt“); 413 („Christi verba non subjici communi regulae, nec debere ad grammaticam exigi“); 414—416 atd.)

158. Který ješř hluboký smysl a veliký význam Svátosti oltářní?

Hluboký smysl a veliký význam Svátosti oltářní čili Večeře Páně leží w jejím tajemství (otázka 133; 146, 1. 2; 147, 1. 2; 148, 1. 2. 3.), že totiž věcem zemským od Krista Pána ku svátostnému požívání ustanoveným připojil Bůh nerozlučitedlně věci nebeské, které dle nařizení Páně, totiž svátostně požívané dílo na frstu swatém započaté (ot. 149, 1; 150, 1), dílo totiž znovuzrození člověka dokonávají w něm skrže to, když Kristus Pán pod způsobem poswátného chleba a wina dáwá mu tělo své a krew svou k jedění a pití, aby wnomě okřál a toho nového člověka w sobě na frstu sřtípeného, ale po frstu přečasto hřichem unrtwowaného obživil a tař protrhowané hřichem společenství své a jednotu svou s Kristem Pánem, při jeho swaté pomoci napravil. Tajemstvím tímto upřimnou dušš a wěřícím srdcem přijímaným sděluje s námi Pán moci a síly duchovní tařkové, o nichž On sám praví: toř jsem já, tělo mé práwě ješř waš pořrm, krew má práwě ješř waš nápoj k životu tomu novému, wěčnému waš wedoucí. Proto vezměte jen a jezřte, vezměte a pite, totoř ješř tělo mé, totoř ješř krew má! A opěť: „kdož jí mé tělo a pije mou krew, mář život wěčný a jář jej wzřřím w nejposlednějšš den.“ A opěť: „Amen, amen pravím

wám: nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti krev jeho, nemáte života w sobě.“ (Jan. 6, 53—55.) Požívání tedy Svátosti oltární má pro nás křesťany ten veliký význam, že jako nerozlučitedlně spojené jsou se zemskými věci ty nebeské, s chlebem a vínem tělo a krev Kristova, tak nerozlučitedlně spojuje se s požívatelem Kristus Pán a tudíž docházíme při požívání Večeře Páně té pravé jednoty, toho pravého obecenství s Kristem Pánem.

Poznámka. Dvoje věrovyznanské protivy při Svátosti této nesou církev římsko-katolická a církev kalvínská; ta první učí Transsubstantiacii, totiž proměňování se chleba a vína na tělo a krev Kristovu, tak že posvátný chléb a víno i mimo svátostného požívání tělem a krví Kristovou se býti praví; odtud pochází vzývání oplátky. Tu se tedy spojení těch věcí zemských a nebeských falešně představuje, kdyžto ty nebeské pohlcují ty zemské, tak že chléb ne více chlebem, ale tělem, a víno ne více vínem, ale krví Kristovou se stává. Jedna říše pohlcuje jinou; což ale Pán Ježíš nechce míti, který dle slov ustanovení Večeře Páně poručil jísti a píti a v svátostném tom požívání — ale jen v požívání — dává požívajícím tělo své a krev svou pod posvátným chlebem a vínem. V chlebě a víně, s chlebem a vínem, pod chlebem a vínem podávat poroučí tělo své a krev svou. Augšp. Vyznání, čl. X: „Quod corpus et sanguis Christi vere adsint et distribuuntur vescentibus in Coena Domini.“ Proto evanjelická A. V. církev jednomyslně zavrhuje římsko-katolické učení o Transsubstantiacii, jako slovům ustanovení Večeře Páně zrovna proti postaveným.

Ale podobně zavrhuje církev ev. A. V. i druhou protivu věrovyznanskou o Večeři Páně. Je to učení Calvinovo, jenž obě ty věci, Kristem Pánem spojené, neslučitedlně rozděljuje, chléb a víno chlebem a vínem tu v církvi býti nechává, tělo a krev Páně do nebe odsudzuje, tak že k pravému spojení, ku pravé Communio nikdy nepřicházejí. Dle Calvina nečiní Svátost Svátostí ustanovení Kristovo, ale víra požívajícího, což nestojí, nebo ku Svátosti ani nic nepřidává hodnot, ani jí neujme ničeho nehodnost požívajícího neb

prisluhujícího. Ona je jako símě, které zůstává semenem, byť by i na skalu padlo neb mezi trní; podobně i Svátost Svátostí zůstává pro Pána, který ji ustanovil, bez ohledu či kdo připravený přistupuje či ne. Dle Calvína nevěřící nepožívá Svátost, ale jen chléb a víno. My držíme opak: i zlí a nevěřící, i dobří a věřící požívají tělo a krev Páně na Svátosti oltářní, toliko ovšem s rozličným výsledkem. (Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inaequali, vitae vel interitus. Mors est malis, vita bonis; Vide paris sumtionis quam sit dispar exitus.“) My evanjelíci A. V. na místě snižování Svátosti oltářní na pouhý chléb a víno, na místě rozlučování toho co Kristus věčně a nerozlučitedlně spojil, s posvátným chlebem a vínem svátostně požívaným tělo své oslavené a krev svou oslavenou požívajícím podáváje, my, pravím, raději napomínáme přistupujících s Pavlem Ap. I Kor. 11, 28: „Skusiž tedy sám sebe člověk a tak chléb ten jez a z toho kalicha pij, nebo kdož jí a pije nehodně — t. j. nerozsuzuje tělo Páně — odsouzení sobě jí a pije.“

I tu je tedy pravda, živá, věrná pravda v prostředku, mezi římskou Transsubstanciací, která chléb a víno ničí, a kalvínským kafarnaitickým jeděním chleba a pitím vína, které zase tělo a krev Páně zničití chtějí, leží v prostředku blahoslaveném nauka naše lutheránská, že pod chlebem a vínem, s chlebem a vínem, v chlebě a víně posvátném podává se požívajícím právě tělo a pravá krev Pána Jezu Krista, který sám se jmenuje tím „vinným kmenem pravým“ (Jan 15, 1), jehožto nesmrtedlný život naše přirození pronikat musí, abychom s ním spolu srostli a jedno byli s ním na věky.

159. Kterak pochopuješ ten děj Svátostný při Večeři Páně ty?

Já pochopuji ten děj Svátostný při Večeři Páně na základě víry té, že Kristus Pán na upřímné moje olitování všech hříchů mých a srdečné vzpomínání se z nich před Ním (I Jan. 1, 8—9.) smiluje se sám nade mnou a odpustí mi je, a to fice osobně mně hříšnému sřzce služebníka svého, na jeho místě zřizeneho a po-

staveného; takto připravený, s Pánem Bohem i s lidmi smířený, když ještě upřímně wyznám wíru swou, že chléb a wíno, kteréž Kristus jednouc sám podal, potom pak církwi své podávati ustanowil, jsou společnost těla jeho a krew jeho, ten chléb poswátý a ten kalich poswátý, že mi nejsou tělo jeho a krew jeho (Jan 6, 55), přistoupím doufanlivě ku stolu Páně a wtenkrát hoduji s Pánem mým a On sám se mi stává tělem swým a krewí swou přítomným, do života mého vstupujícím, me mně přibýteř swůj činícím a tať ducha mého i tělo mé i celou mou bytnost poswěcujícím, očisťujícím a se sebou mne spojujícím.

160. Kterak obdivowal Dr. M. Luther toto požehnané tajemství Wečeře Páně?

„Bopatii,“ tať psal Dr. M. Luther*), „jať krásná, weliká, welebná, jať swátostná jest wěc celé toto spojení! Hlavní jsou Slowa ustanowení Wečeře Páně, nebo bez těch Slow Kristowých by chléb a kalich nic nebyli. Dále bez chleba a kalicha by nebylo těla a krew Kristowy. Bez těla a krew by nebylo Nowého Zákoná. Bez Nowého Zákoná by nebylo odpusťtění hříchů. Bez odpusťtění hříchů by nebylo života a spasení. Tať hle, pozdwihují slowa ta předně chléb a kalich k Swátosti, chléb ale a kalich obsahují tělo a krew Kristowu a tyto obsahují Nowý Zákon. Nowý Zákon obsahuje odpusťtění hříchů

a odpustění hříchů zamírá w sobě život a věčné blahoslavenství. Ejhle, popatři, to všecko nám podávají slova Večeře Páně a my to všecko pochopujeme wírou: zdaž tedy ďábel nemá býti nepřitelem takovéto Svátosti? Zdaž nemá bu-
diti proti ní třeštěnců?"

Poznámka. *) Viz: Walchovo vydání Lutherových spisů. Díl XX. Strana 1344—5.

161. Co říkáme w oči pochybowatelům o tajemstvích těchto swátostných Večeře Páně?

Twrdíme to w oči swětu newěřícímu neb pochybujícímu, že pochybowati i newěřiti velikým těm tajemstvím Svátosti oltářní, tak mohutně se w křesťanstwě potwurzujícím možno jest owšem pro swobodu ducha lidského, ale kdo w tajemstwa tato newěří, aneb wůbec Svátosti touto pohrdá, ten jest za hranicemi křesťanstwa, nedospěl ku králowství Božímu a motká se jako spitý w říssi Boha prázdne, bohopusté, obklíčen tmami, bez Božského citu w sobě, bez života w Bohu a bez obcowání s Bohem Trojjediným. (Dt. 151. Pozn.)

162. Co se dožaduje na swětě skrze přísluhování Svátosti oltářní?

Skrze přísluhování Svátosti oltářní do-
žaduje se, mimo všeho toho, co učení pravé o ní praví, jednota zvláštní církevní a wěro-
wyznanská; společnost Večeře Páně je společnost církevní. S kým Večeři Páně požívám, s tím

i jedno jsem církevně. Rozličnost v pochopování Večeře Páně tvoří rozličnost církevní.

Poznámka. Naše věrovyznanské knihy všechny jednak učí o Svátosti Večeře Páně; naproti tomu v církvi evanjelicko-reformatské čtveraké pochopování tétož jedné Svátosti se i v samých symbolických knihách kalvínských zjevuje, a sice Bucerovské, které v tom záleží, že duchovní požívání těla a krve Páně jen věřícím se přivlastňuje, Zvinglovské, který chléb a víno jen chlebem a vínem býti nechává, Kalvínovo, který výkon svátostný při Večeři Páně rozdvouje, tu na zemi a tam v nebi konati jej necháváje, a pak unionistické, všechna ona pochopování sprostředkující. My Lutheráni jednotejně v nauce, u vyznání i v hymnologii zvěstujeme tajemství tato. Tak ku př.: „Ozdobíš se, duše milá“ (Tranosc. 428, v. 6: „Komuž rozumu dostane, By pochopil ten div Páně, Že chléb ten nepřestává, Buď tisícům se rozdává! Tímž způsobem kalich svatý Nápoj zůstává bohatý! Ó tajemství neslýchané! Duchu Božímu poddané.“ Aneb: „Pane, ty jsi stůl obzvláštní“ (Tranosc. 430, v. 3), „Může-li Pán služebník Vlastní krev a tělo dát? Ach dej tvou milost velikou Vroucně tu rozvažovat: Ach dej, ať mi to není k škodě a k odsouzení, Cožs' ty, Pane, z své milosti, Dal, jako mzdu za mé zlosti,“ atd.

163. Který jest smrchovaný cíl Slova Božího a Belebých Svátostí?

Smrchovaný cíl Slova Božího a Belebých Svátostí v církvi Boha Trojjediného jest nesmrtečnost a věčné blahoslavenství, právě ty samé poklady, které neposlussenstvím utratil člověk a které poslussenstvím svým přinavrátil a získal mu Syn Boží Ježíš Kristus. Jan. 3, 14. 15; 17, 3; 6, 54; I Jan. 5, 11.

Poznámka. Nesmrtečnost a věčné blahoslavenství jest úplně uskutečnění dokonaného toho Kristem Pánem vykoupení; v církvi této zemské, rytěžující, pod vplyvem hříchu a světa, pod tyranstvím ďábelníků postavené se

blahoslavenství toto očekává jen jako budoucí; církev vykoupená jen touží a vzdychá po něm. Církev dokonalá, tak jako ji zde Slovo Boží a Svátosti zvěstují a připravují, bude až po celém dokonání boje, kdy i od ní přemožení budou ti dva úhlavní nepřátelé, smrt jako nepřítel přirozeného a hřích jako nepřítel věčného života, jako je oba svým životem a svým vzkříšením přemohl Kristus Pán. Srovn. ot. 140—144.

164. Jakový jest rozdíl mezi nesmrtečností a věčným blahoslavenstvím?

Nesmrtedlný jest člověk dle původu svého, jsa stvořen nesmrtečným Bohem k obrazu svému, nesmrtečnost také náleží všem lidem, jako i Kristus Pán řekl proti Saduceům, že „Bůh není Bohem mrtvých, ale živých“ (Luk. 20, 38); věčný vsať život a blahoslavenství náleží toliko těm, kteří znovuzrozeni a posvěceni jsou (Jan. 3, 3); nesmrtečnost přichází sama 1), věčné blahoslavenství jen v církvi a v společnosti Boha Trojjediného dosaženo býti může 2); nesmrtečnost bez přičinění nasseho přichází, věčné vsať blahoslavenství přichází při spolupůsobení naší svobodné vůle 3).

Poznámka. 1) Člověk je nosič a nástroj zjevení Božího, či chce, či nechce, on musí tím býti, poněvadž tím stvořen jest; od něho visí však, aby tím byl ku dobrému svému i jiných. Dobrý i zlý, věřící i nevěřící, pravě a čistě věřící i bludař a pověřivec jsou orgánové zjevení Božího, a proto nesmrteční, kdyžto nesmrtečlný Bůh mohl zjeven býti toliko na nesmrtečlném. Že jest nesmrtečlný, přišlo mu samo, aby stal se blahoslaveným, musí pracovati a bojovati sám. 2) Srovnaj otázku 1. 34. 35. 44. 57. 59. 60. 75. 79. 80. 86. 89. 91. 94. 96. 102. 104. 106. 111. 112. 116. 118. 130. 132. 141. 144. 148. 149. 151—153. 157—159. 161. 3) Srovnaj otázku 121—128.

165. Je-li to blaho, co tělesní, lehce živi a pomrchní lidé blahem nazývají? A možno-li tím dosáhnouti cíle vyššího určení člověka?

Cožoli z rozkoší, pohodlí a radostí tělesných na světě zažije člověk, to všecko tak dlouho není pravým blahem, jak dlouho nepodřídí to vše Slovu Božímu, které jediné přivésti ho může ku cíli jeho určení, a cíle vyššího nemůže míti člověk k obrazu Božímu stvořený, jako věčné blahoslavenství. Srovnej otázku 1. a Řim. 8, 19—23.

166. Dosahuje-li w pravdě věřící křesťan již zde na zemi toho blahoslavenství a co jej při tom potkává?

Blahoslavenství věčné věřících započiná se již zde na zemi při jejich znouzrození a prostrívá se u prostřed překážek a bojů, ustavičně se vyvinujíc až na věčnost; na delší neb kratší této cestě, po které jej milost Boží vodi, potkává ho sice smrt, ale konečně spatří i těla z mrtvých vzkříšení. I Kor. 15, 42—44; II Kor. 5, 1. 2; Tit. 3, 4—7; I Tim. 1, 15.

167. Kde se vzala víra ve vzkříšení těla a w nesmrtedlnost?

Jistě Bohem samým vnuknuta jest veliké větštině celého lidského pokolení, nebo ti nejčelnější národové, kteří kdy stávali w popředí historie, pod rozličnými způsoby a w představách rozmanitých život po smrti časné sobě domýšleli a o něm bájili 1); mezi tyto popřední veličiny

člowěčenstwa, hluboká myšlení ještě před Narozením Krista Pána o nesmrtnosti přechovávalých, náležejí Hebreové, Egypťští, Peršané, Řekové, Románo-Germánové a Slowané. Tito poslední, předkové naši v časech svého pohanstwa nejsweřepejšího nespouštěli se té naděje, o níž se po tisícletích teprve od Pawla dozvěděli, že „nadějí spasení jsme“ (Řim. 8, 24), a bájili sobě podivuhodně hlubokomyšlné představy a obrazy o nesmrtnosti! Hned jim to byly zahrady rajské všim dobrým oplývající, hned zámky a paláce skenné a zlaté, hned říše sluneční a měsíková, potvorami sice strážena, avšak nějakým bezúhonným bohatěrem wydobytá: ale všecko to nebylo ještě prawda čistá, vše to byly jen stínové, padající na ty hlubšího nadání národy ze zjemení Božího, ze swěta duchowního ku jejich známosti ještě nepřislého. Wira we wzkříšení těla a w blahoslawenou nesmrtnost přišla jako newídaná dosud denice, říši smrti ozářující, teprve w Kristu Sežísí, který sám nezůstal w hrobě, ale wzkřísen jest třetího dne po násilném jej na kříži usmrčení a pochování. Sežíš Pán první w člowěčenstwě učí nás o blahoslawené wěčnosti, o těl našich wzkříšení a jeho apóstolé wnučili nás o tom, kterak smrt pro nás wšlecken osten bolawý ztratila a kterak prawému křesťanowi „žimu býti jest Kristus a umříti zisk.“ 2)

Poznámka. 1) Jen národy nižšího nadání, blbstvím hmotářstva a naskrze a veskrz zvířecím pudem ohloupělí neznají ničeho o nesmrtnosti a odplatě věčné, všecko snažení své jen na dobu obmezenou předhrobovou upírajíce a na hmotářství časnému svůj byt zakládajíce. Římský Ciceró odvolává se na „consensus nationum omnium“ při myšlénce své, kterou choval o duši po smrti, řka: „sic permanere animos arbitramur consensu nationum omnium.“ U řeckého Homera duše zesnulých jsou sice jakovési jen mlhavé stíny, ale předce jsou a bytují, u Platóna sama příroda mlčelivě svědčí o nesmrtnosti duše a celý oblak svědků pohanských, v kterém nesmrtná jména velikánů vědy hluboce myslivších, jako Pythagorasa, Sokrata, Aristotela a mimo již uvedených ještě mnoha jiných se stkvějí, nasvědčují tomu, že víra v nesmrtnost ač ne jasná a povědomá, předce ale vždy i v těch nejsmutnějších časích pohanstva svítila pokolení lidskému.

2) Mt. 19, 28. 29; Jan. 5, 24. 25; 11, 25. 26; II Kor. 5, 8; Filip. 1, 21—23; Zjev. 14, 13; Řím. 14, 8.

168. Možno-li je duchu lidskému mimo křesťanstva a sřrže jiné nauky dosáhnouti pravého náboženství a věčného blahoslavenství?

Mimo křesťanstva není možné duchu lidskému dosáhnouti známosti pravého náboženství, aniž se kalich věčného blahoslavenství přiřládá k ústám člověka zvířecího, jen tělem živořícího a Duchem svatým — jen církvi Kristově zaslíbeným — neposvěceného. I Jan. 3, 2; Jan. 10, 27. 28; I Jan. 5, 12. 20; Jan. 18, 9; I Kor. 15, 22. 23. 52. 53; Řím. 6, 4; Kolos. 3, 4.

169. Co držíme o posledních věcech světa a církve Boží?

Pán Ježíš přijde jednoho času k soudu nade vším světem 1) a projemí moc svou předně na svých milých, kteří zesnuli, vzkříšením jich z mrtvých, pak na těch, kteříž živi

pozůstanou, „proměně tělo jejich ponížené, aby bylo podobné k tělu Slávy jeho“ (Filip. 3, 21 a I Kor. 15, 51. 52.) a pojma všech k sobě, aby s ním vždycky byli 2); ale vykříšení a proměnění toto neočekává toliko spravedlivých a věřících — zesnulých i živých — ale i nespravedlivých a nevěřících, „aby přijal jedenkaždý to, což sfrze tělo působil, podle toho, jakž práce či byla, buď w dobrém neb ve zlém“ (II Kor. 5, 10), tamti půjdou ku blahoslavenství, tito k trápení věčnému. Tím dokonáno bude dílo a Pán Ježíš kralovati bude se svými a uprostřed svých vykoupců, církev vítězná spatřovati bude dílo toto lásky Boha Troj-jediného tváří w tvář a s plesáním přijme rozkaz poslední Páně: „Bojďtež požehnaní Otce mého, dědičně vládněte kralovstvím vám připraveným od ustanovení světa.“ Mt. 25, 34. 3).

Poznámka. 1) Mt. 24, 27; Skut. 1, 11. — 2) I Tessal. 4, 15—17; I Kor. 15, 1—27. 35—54; Izai. 26, 19; Jan. 5, 28. 29. — 3) Řím. 8, 11; Jan. 5, 21. 25—29; Dan. 12, 2; Mt. 13, 41—43; II Petr. 3, 10.

170. Co držíš o díle blahoslaveném Kristovém?

Dílo Kristovo není žádnou řečí a žádným jazykem lidským k vyslovení; „čeho oko nevidalo, ani ucho neslychalo, ani na srdce lidské nemstoupilo, to připravil Bůh (sfrze Ježíše Krista) těm, kteříž jej milují (I Kor. 2, 9.); my jen kusé a neúplné sice, ale čistou pravdu obsahující chvály apoštolů a učedníků jeho, kteří z božských úst

Pána nasseho mannu žimota wěčného požíwali, opětowati můžeme, chtějice podati welikého a slawného díla Kristowa obraz dokonaly. I Jan. 3, 2. 3; I Petr. 1, 7. 9; Zjew. 21, 3—7. 22—27; I Kor. 15, 28.

171. Řekni krátce a summowně, co chce Nauka nasse?

Skutky lásky Boží ku padlému pokolení lidskému po slépějích historie království Božího a wedením Slova Božího a spasitedlného učení cirkewního ukázat a do srdce i paměti učedníků, čtenářů neb posluchačů wstítipit. Wssecky ty skutky lásky Boží mají ten jediný cíl, napraviti hřichem porussený poměr člověka k Bohu; půwodně byl totiž člověk stwořen k životu, ale neposlussností swou zapříčinil sobě smrt, a poněwadž Bůh z nesmírné lásky swé poslal Naprawitele tohoto poměru, Ježíše totiž Krista, Syna swého jednorozeného, který w skutku napravil wsecko a tať retowal zahynulé pokolení lidské, Nauka nasse chce to weliké dobrodiní Boha Trojjediného k powědomí a obdivowání nassemu přiwést, abychom naučiwšse se oslawowat Boha poznáním, wírou a životem, uměli sme rozumnou péči míti o to, kterakbychom w životě, při smrti i po smrti býti mohli s Pánem Bohem, swým Stwořitelem a nejwyšším dobrým.

172. Ze-li wšim tím, co sme w čtyrech částkách Nauky nassi wykládali, wywáženo již wsecko, co dospělá mládež ewanjelická wěděti má?

Dvořem wyváženo jest wšsecko, co patří k hodné přípravě ku požehnanému stavu křesťanství našeho; avšak od vzdělané, dospělé mládeže ewanjelické požaduje se w životě i podrobná známost o původu a příčinách, pod jakými vznikla a powstala církev ta zvláštní, ku níž se veřejným wyznáním přiznáváme, totiž církev ewanjelická Augšp. Wyznání; a podobně požaduje se od dospělé mládeže, aby znala podrobně historii wěromyznání swého a článků wíry swé. O čemž wšsem jedná II díl Nauky.

Konec I dílu Nauky.

Obsah.

	Strážka	Strana
Posvěcení a předmluva k druhému vydání		V—XIII
Úvod do Nauky náboženství	1—36	1—13
I. O Bohu Otci, Podstatě	37—39	13—15
O jeho bytnosti a vlastnostech	40—51	15—22
Nemvymnutelná potřeba Vykupitele světa	52—55	22—23
II. O Bohu Synu	56—72	24—35
O stavích Krista Pána	73—75	36
O trojím úradu Krista Pána	76—89	36—44
Kristus Pán předpověděný	90—92	44—45
O jeho božskoliidské moci	93	46
III. O Duchu Svatém	94—98	47—49
A) O blahoslavené Trojici svaté ..	99—105	50—59
B) O prostředcích působení Ducha svatého	106—128	60—76
C) O království Kristově a Božím ..	129—136	76—80
IV. O církvi svaté obecni křesťanské, apoštolské	137—144	81—90
O prostředcích milosti Boží w církvi ..	145—147	90—94
O Svátostech	148	94—95
O křtu svatém	149	96
O rozdílu křtu Janova a apoštolů ..	150—151	96—97
O křtu malých nemluvných dětí ..	152	98—99
O Confirmaci	153—155	100—102
O velebné Svátosti oltární	156—162	102—110
O Slovu Božím	147. 163	92—94 110
O nesmrtečnosti a věčném blahoslavenství	164—168	111—114
O posledních věcech světa a církve Boží	169	114—115
O blahoslaveném díle Kristověm ..	170	115—116
Summa Nauky	171. 172	116—117

